

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

**BİR DIŞ POLİTİKA STRATEJİSİ OLARAK TÜRKİYE’NİN KAMU
DİPLOMASİSİNDE ANADOLU AJANSI’NIN ROLÜ:
BOSNA HERSEK ÖRNEĞİ**

Murat YEŞİLOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Ertan EFEGİL

EKİM - 2023

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**BİR DIŞ POLİTİKA STRATEJİSİ OLARAK TÜRKİYE’NİN
KAMU DİPLOMASİSİNDE ANADOLU AJANSI’NIN ROLÜ:
BOSNA HERSEK ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat YEŞİLOĞLU

Enstitü Anabilim Dalı: Uluslararası İlişkiler

“Bu tez 30/10/2023 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Ertan EFEGİL	Başarılı
Prof. Dr. İrfan Kaya ÜLGER	Başarılı
Doç. Dr. Rıdvan KALAYCI	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Murat YEŞİLOĞLU

30/10/2023

ÖN SÖZ

Tez çalışmam sırasında benden akademik olarak desteklerini esirgemeyen danışmanım Sayın Prof. Dr. Ertan EFEGİL hocama şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.

Araştırmamın başından sonuna kadar yanımda olan, tezimi bitirmem konusunda beni cesaretlendiren ve Boşnakça haberlerin bulunması ve Türkçeye çevrilmesi konusunda bana yardımcı olan sevgili eşim Vernesa Yeşiloğlu'na teşekkür ederim.

Murat YEŞİLOĞLU

30/10/2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM KAMU DİPLOMASİSİ	4
1.1. Kamu Diplomasisine Kavramsal Bakış	4
1.1.1. Geleneksel Kamu Diplomasisinden ‘Yeni’ Kamu Diplomasisine Doğru Evrilme	9
1.2. Kamu Diplomasisinde Hedef Kitle ve Amaçlar	15
1.3. Kamu Diplomasisinde Aktörler, Araçlar ve Yöntemler	19
1.4. Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi İlişkisi	23
2. BÖLÜM: KAMU DİPLOMASİSİ VE MEDYA	29
2.1. Medyanın Kamu Diplomasisindeki Rolü ve Dünyadan Örnekler	29
2.1.1. CNN.....	35
2.1.2. BBC	37
2.1.3. France 24	39
2.1.4. Deutsche Welle	41
2.2. Al Jazeera: “Doğu’nun Sesi”	42
2.3. Haber Ajansları.....	43
2.3.1. Reuters.....	45
2.3.2. AFP	46
2.3.3. AP	46
3. BÖLÜM: TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMALARI.....	47
3.1. Türkiye’nin Kamu Diplomasisi Faaliyetlerine Genel Bakış	47
3.1.1. İletişim Başkanlığı.....	53
3.1.2. TİKA	57
3.1.3. Yunus Emre Enstitüsü	60
3.1.4. YTB	63

3.1.5. Türkiye Maarif Vakfı	66
3.2. Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Medya	68
3.2.1. TRT	70
3.2.2. Anadolu Ajansı (AA)	73
4. BÖLÜM: TÜRKİYE'NİN KAMU DİPLOMASİSİNDE ANADOLU AJANSI. 79	
4.1. Anadolu Ajansı'nın Çoklu Dillerde Yayınları	79
4.1.1. AA'nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca (BHSC) Yayını	81
4.1.2. AA Haberlerinin Bosna Hersek Medyasındaki Yansımaları	83
4.1.3. Federalna.ba	83
4.1.4. Örnek Haberler	83
SONUÇ	102
KAYNAKÇA.....	110
ÖZ GEÇMİŞ	126

KISALTMALAR

AA	: Anadolu Ajansı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFP	: Agence France-Presse (Fransız Haber Ajansı)
AP	: Associated Press (ABD’li Haber Ajansı)
BHSC	: Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca
BBC	: British Broadcasting Corporation (İngiliz Yayımcılık Kurumu)
CNN	: Cable News Network (ABD’li Haber Kanalı)
DW	: Deutsche Welle (Alman Medya Kuruluşu)
KD	: Kamu Diplomasisi
TMV	: Türkiye Maarif Vakfı
SİHA	: Silahlı İnsansız Hava Aracı
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TİKA	: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı
THY	: Türk Hava Yolları
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
VOA	: Voice of America (Amerika’nın Sesi Radyosu)
YEE	: Yunus Emre Enstitüsü
YKD	: Yeni Kamu Diplomasisi
YTB	: Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Kamu Diplomasinin Beş Bileşeninin Etkisinin Zamansal Çerçevesi ve Bilgi Akışına Göre Sınıflandırılması	9
Tablo 2: Eski Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi	12
Tablo 3: Yeni Kamu Diplomasisinin Özellikleri	14
Tablo 4: Gücün Üç Çeşidi	26
Tablo 5: Haber 1 “Zenica'daki Çocuk Şenliği, Bosna-Hersek'in Her Yerinden Binlerce Çocuğu Bir Araya Getirdi”	84
Tablo 6: Haber 2 “Bosna Hersek: Selçuklu Belediyesi Tarafından Düzenlenen Kurs Katılımcılarının Eserlerinden Oluşan Sergi Saraybosna'da Açıldı”	87
Tablo 7: Haber 3 “Çavuşoğlu Saraybosna'da: BiH'de Yeni Gerilimlere İzin Vermeyeceğiz”	89
Tablo 8: Haber 4 “Saraybosna: Vijecnica, Türkiye Cumhuriyeti'nin 98. Yıl Dönümü Dolayısıyla Türk Bayrağıyla Işıklandırıldı”	92
Tablo 9: Haber 5 “Saraybosna'da Uluslararası Organ Nakli ve Organ Bağışı Konferansı”	93
Tablo 10: Haber 6 “Türk Donanması'na teslim edilen en büyük Türk savaş gemisi TCG Anadolu”	95
Tablo 11: Haber 7 “BH: Türk doktorun 27 yıl önce ameliyat ettiği hastasıyla buluşması”	97
Tablo 12: Haber 8 “Ukrayna'da Altı Gemi Daha Tahıl Yüklüyor”	99

ÖZET	
Başlık: Bir Dış Politika Stratejisi Olarak Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde Anadolu Ajansı'nın Rolü: Bosna Hersek Örneği	
Yazar: Murat YEŞİLOĞLU	
Danışman: Prof. Dr. Ertan EFEGİL	
Kabul Tarihi: 30/10/2023	Sayfa Sayısı: vi (ön kısım) + 126 (ana kısım)
Soğuk Savaş dönemi uluslararası sisteminin geçerliliğini yitirmesiyle kamu diplomasisi, devletlerin dış dünyayla olan ilişkilerinde en önemli iletişim yöntemlerinden biri haline gelmiştir. Bu noktada kitle iletişim araçları, ülkelerin yabancı kamuoylarıyla kurduğu iletişim süreçlerinde kilit rol oynamaya başlamıştır. Türkiye de oluşan bu yeni Uluslararası İlişkiler anlayışı çerçevesinde kamu diplomasisinde medyaya ağırlık vererek özellikle TRT ve Anadolu Ajansı'nı yeniden yapılandırmıştır. Bu dönüşüm kapsamında 2011'den itibaren çok dilli yayınlarını hayata geçiren Anadolu Ajansı, Türkiye'nin dış politika hedefleri doğrultusunda içeriklerini dünya kamuoyuna ulaştırmaya başlamıştır. Türkiye, Anadolu Ajansı aracılığıyla dış politika vizyonunu dünyaya daha iyi bir perspektifte anlatmayı ve uluslararası arenada kendisi hakkındaki önyargıları azaltmayı arzulamaktadır. AA, özellikle Türkiye'nin dış politikasında öncelikli bölgelerden Balkanlara hitap eden Boşnakça-Sırpça-Hırvatça-Karadağca (BHSC) yayın servisiyle bölge halkları ve Türkiye arasındaki ilişkilerin güçlenmesine destek vermektedir. Çalışma, AA'nın BHSC dilindeki içeriklerin Bosna Hersek mediasındaki yansımalarını analiz etmektedir. Bu kapsamda Bosna Hersek kamu yayımcısı FTV'nin haber portalı federalna.ba internet sitesi incelenerek, AA'nın bölge mediasına servis ettiği içeriklerin Ajansın abonelerine sunduğu şekilde yer alıp almadığı örnek haberlerle Söylem Analizi kapsamında irdelenmiştir. Çalışmada Türkiye'nin Balkanlar nezdinde kamu diplomasisine katkı sağlayan olumlu söylemlerin yer aldığı AA BHSC servisi haberlerinin, bölgedeki medya kuruluşları tarafından kamuoyuna benzer şekilde aktarıldığı görülmüştür. Bilhassa AA'nın insan hikayelerini konu alan ve bölgede kamu diplomasisi faaliyeti yürüten diğer Türk kurumlarının çalışmalarına yönelik haberleriyle halklar arasında iletişim ve etkileşimin olumlu yönde gelişmesinde önemli rol aldığı sonucuna ulaşılmıştır.	
Anahtar Kelimeler: Anadolu Ajansı, Medya, Kamu Diplomasisi	

ABSTRACT	
Title of Thesis: The Role of Anadolu Agency in Turkiye’s Public Diplomacy as a Foreign Policy Strategy: The Example of Bosnia and Herzegovina	
Author of Thesis: Murat YEŞİLOĞLU	
Supervisor: Prof. Dr. Ertan EFEGİL	
Accepted Date: 30/10/2023	Number of Pages: vi (pre text) + 126 (main body)
In the aftermath of the Cold War, public diplomacy has emerged as one of the most important communication methods in states’ relations with each other. At this point, the involvement of mass media has begun playing a fundamental role in countries' dialogue with foreign publics. Within the framework of this new understanding of International Relations, Turkey, with a concentrated emphasis on utilizing media in its public diplomacy activities, has restructured TRT and Anadolu Agency. As part of this transformation, Anadolu Agency, which began to broadcast multilingual publications as of 2011, delivers its contents to the world in line with Turkey’s foreign policy goals. Through Anadolu Agency, Turkey seeks to express her foreign policy vision to the world in a better perspective and to minimize biases about itself in the international arena. AA with its Bosnian-Serbian-Croatian-Montenegrin (BHSC) broadcasting service which addresses the Balkans that has priority in Turkey's foreign politics supports the strengthening of relations among the peoples in the region and Turkey. In this context federalna.ba the news portal of Bosnia and Herzegovina’s public broadcaster FTV was examined within the scope of discourse analysis with sample news comparing with AA’s contents serviced to its subscribers in the region. In this study, it has been seen that the news posted by AA BHSC service, which includes positive discourses contributing to the public diplomacy of Turkey in the Balkan region, are conveyed to the public with the same contents by the media companies in the region. It has been concluded that AA takes a critical position in strengthening positive relations and interaction between peoples, especially with contents about human stories.	
Keywords: Anadolu Agency, Media, Public Diplomacy	

GİRİŞ

Günümüz bilgi çağında devletler, uluslararası arenada hedeflerine ulaşmak için dış politika stratejilerinde yumuşak güç unsurlarına daha fazla yer vermeye başlamışlardır. Bu bağlamda yumuşak gücün diğer devletlere yönelik olarak uygulanmasında bir araç olan kamu diplomasisi ise ülkelerin dış politika uygulamalarında başvurduğu temel yöntemlerden biri haline gelmiştir. Kavramsal olarak 1960'lardan itibaren literatürde kendisine yer bulan ve doğrudan yabancı kamuoylarının hedef alındığı kamu diplomasisi, ülkelerin diğer ülke vatandaşlarını ikna etmeye yönelik olarak giriştikleri iletişim politikalarını kapsamaktadır. Bunun sonucu olarak da medyanın rolü, hedef halklarla kurulmaya çalışılan bu iletişim sürecinde yadsınamaz şekilde artmıştır.

Bu kapsamda devletler, yabancı halkların desteğini kazanmak, kendi dış politika anlayışlarını ve uygulamalarını uluslararası kamuoyunun gündemine sunabilmek amacıyla yabancı dilde yayın yapan kitle iletişim araçlarından yararlanmaktadırlar. Bu sayede ülkeler, değerlerinin, kültürünün ve dış politika konusundaki bakış açılarının uluslararası medyada yer almasını sağlamaktadırlar. Sonuç olarak devletler, kamu diplomasisi çalışmalarında medyayı kullanarak kendileri hakkındaki olumlu söylemleri dış kamuoyuna aktarabilmektedirler.

Türkiye de bilhassa 2000'li yılları takiben dış politikasında yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarını öne çıkarmaya başlamıştır. Stratejik konumu ile güçlü tarihi ve kültürel birikimlerini harekete geçirmeye çalışan Türkiye, son dönemde kamu diplomasisi alanında faaliyet yürüten birçok kurumu hizmete alarak yumuşak gücünü etkin bir şekilde yansıtmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda yeniden yapılandırılan TRT ve Anadolu Ajansı'nın (AA) da uluslararası yayımcılığa başlamasıyla birlikte Türkiye, dış politika vizyonunu daha iyi bir perspektifte ve merkezden dış dünyaya aktarmaya çalışmaktadır. Diğer bir ifadeyle Türkiye, Anadolu Ajansı aracılığıyla kendi 'hikayesini' dünyaya anlatmayı ve bu sayede uluslararası medyada kendisi hakkındaki olumlu söylemlerin sayısını artırmayı hedeflemektedir.

Uluslararası sistemde etkin bir güç olmayı hedefleyen Türkiye, özellikle tarihi ve kültürel bağlarının güçlü olduğu bölgelerde kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık vermeye başlamıştır. Bu kapsamda genel anlamda Balkanlar, özel olarak ise Bosna Hersek,

Türkiye'nin yoğun kamu diplomasisi faaliyetleri yürüttüğü bölge ve ülkelerin başında gelmektedir. Türkiye'nin tarihi bağlarının bulunduğu halklarla diyalog kurma sürecinde ise medya önemli bir işlev görmeye başlamıştır. Bu hedef doğrultusunda Anadolu Ajansı 2011'den itibaren çok dilli yayınlarına başlayarak, özellikle Türkiye'nin kültürel ve tarihsel bağlarının bulunduğu Balkan ülkelerine yönelik yayınlarına ağırlık vermiştir. Bu bağlamda Anadolu Ajansı, BHSC (Boşnakça-Sırpça-Hırvatça-Karadağca) yayın servisini uygulamaya koyarak, Türkiye'nin dış politika vizyonunu ve değerlerini Balkan medyasına ve dolayısıyla bölge halklarına ulaştırmaktadır.

Araştırmanın Konusu

Anadolu Ajansı'nın Bosna Hersek medyasında Türkiye hakkında olumlu içeriklerin görünürlüğüne yaptığı katkı, çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmada genel olarak şu sorulara cevaplar aranmıştır: 1- Medya kamu diplomasisi çalışmalarında nasıl bir rol oynamaktadır? 2- Anadolu Ajansı'nın, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinde ve yumuşak gücünün yansıtılmasında uluslararası yayımcılık açısından rolü nedir? 3- Anadolu Ajansı, Türkiye'nin kamu diplomasisinde medya kolu olarak Balkanlar ve Bosna Hersek'e yönelik ne tür içerikler üretmektedir. 4- Anadolu Ajansı BHSC servisinin yayımladığı haberler, Türkiye'nin tarihi bağlarının güçlü olduğu Bosna Hersek medyasında yer almakta mıdır? 5- AA BHSC servisinin haberleri, Bosna Hersek medyasında Ajansın abonelerine sunduğu şekilde mi yer almaktadır? Sonuçta çalışma, kamu diplomasisi bağlamında Anadolu Ajansı'nın, Türkiye ile ilgili olumlu söylemlerin Bosna Hersek medyasında yer alması konusundaki katkısını gözlemlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Önemi

Kamu diplomasisi açısından bir ülkenin uluslararası medyada nasıl yer aldığı önem arz etmektedir. Bu kapsamda çalışma Anadolu Ajansı'nın BHSC yayın birimi tarafından üretilen içeriklerin, aboneleri tarafından Ajansın servis ettiği şekliyle kullanılıp kullanılmamasıyla ilgilenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Anadolu Ajansı'nın Bosna Hersek'teki yayınlarıyla ilgili olarak Kurumun BHSC servisinin web sayfasında yer alan haberler, Söylem Analizi yöntemi kapsamında incelenmiştir. AA BHSC birimi tarafından abonelerine servis edilen ve www.aa.com.tr/ba adresinde yer alan içeriklerden kamu diplomasisi bağlamında Türkiye'nin Balkanlarda yumuşak gücünün yansıtılmasına katkı sunacağı düşünülen haberler seçilerek, bu içeriklerin www.federalna.ba haber sitesindeki yansımaları karşılaştırılmıştır. İki haber sitesindeki söz konusu haberlerin söylemleri incelenmiştir. 2011'den itibaren çok dilli yayınlarına başlayan Anadolu Ajansı, günümüzde 13 farklı dilde içeriklerini abonelerine ulaştırmaktadır. Bu anlamda çalışma, Ajansın sadece BHSC yayın servisinin haberleriyle sınırlandırılmıştır.

Tez temel olarak niteliksel veriler ışığında hazırlanmıştır. Kamu diplomasisi kavramına yönelik literatür taramasında konuyla ilgili Türkçe kaynakların yanı sıra İngilizce dilinde kitaplar, raporlar, makaleler ve internet içeriklerinden faydalanılmıştır. Dünyada kamu diplomasisi uygulamalarında medya örnekleri kapsamında ilgili medya kuruluşlarının yayınlarından yararlanılmıştır. Türkiye'nin kamu diplomasisi kurumlarıyla ilgili bölümde yapılan değerlendirmelerde ise söz konusu kurumların raporları ile Anadolu Ajansı'nın bu kurumlar hakkında yayımladığı haberlere atıflarda bulunulmuştur.

Çalışmada öncelikle kamu diplomasisine kavramsal olarak değinilerek, kavramın ortaya çıkışı, gelişimi, aktörleri, hedefleri ve yumuşak güç ile ilişkisi üzerinde durulmuştur. Daha sonra kamu diplomasisi faaliyetlerinde medyanın rolü anlatılarak, dünyadan örnekler verilmiştir. Üçüncü bölümde Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri ve ülkenin kamu diplomasisi uygulamalarında öne çıkan araçlara yer verilmiştir. Son olarak tez, Türkiye'nin kamu diplomasisinde medya aktörü olarak Anadolu Ajansı'nın abonelerine servis ettiği haberlerin, Bosna Hersek medyasındaki yansımalarını gözlemlemeye çalışmıştır. Diğer bir ifadeyle Ajansın Türkiye'nin imajına ve bilinirliğine katkı sunan içeriklerini, aboneleri aracılığıyla Bosna Hersek kamuoyuna ulaştırmasındaki rolünü incelemeye çalışmıştır.

1. BÖLÜM KAMU DİPLOMASİSİ

1.1. Kamu Diplomasisine Kavramsal Bakış

“Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasinin kamusal yüzüdür.”

Kamu diplomasisini kavramsal olarak incelemeyi önce diplomasinin ne olduğuna ve tarihsel süreç içerisinde nasıl bir dönüşüme uğradığına kısaca değinmek, kamu diplomasisi kavramının daha anlaşılır kılınmasını sağlayacaktır. Diplomasi kelimesinin kökenine bakıldığında Antik Yunanca bir kelime olan ‘diploma’ sözcüğünden türediği ve ‘katlamak’ anlamına geldiği rivayet edilmektedir. Antik Yunan ve Roma İmparatorluğu döneminde yabancı halklarla ilişkiler dahil devletlerin resmi işlerinin düzenlendiği belgeler, katlanmış şekilleri nedeniyle "diploma" olarak adlandırılmıştır.¹

Diplomasi, her ne kadar 15. yüzyıldan itibaren İtalyan şehir devletlerinde daimi temsilciliklerin kurulmasıyla modern anlamda gelişme göstermiş olsa da², 1800’lü yıllara kadar belgelerin incelendiği bilim dalı olarak kalmıştır.³ Diplomasinin ‘belgelerin incelenmesi’ bilimi olmaktan ziyade, devletlerin diğer ülkelerle aralarındaki münasebetlerin ve müzakerelerin yönetilmesinde başvurulan ‘beceri ve taktik’ yöntemi olarak ilk defa İngiliz siyasetçi ve düşünür Edmund Burke tarafından 1796 yılında ifade edilmiştir.⁴

Morgenthau, diplomasiyi ulusal gücün ‘beyni’ olarak kabul etmekte⁵ ve diplomasinin devletler arasında barışı korumadaki rolüne vurgu yapmaktadır. Morgenthau’ya göre diplomasi ‘ulusal çıkarların (gücün) barışçıl yollardan korunması’ anlamına gelmektedir.⁶ Harold Nicolson ise konunun klasiği haline gelen çalışmasında kavramı, devletlerin resmi temsilcileri olan büyükelçiler ve elçiler aracılığıyla “uluslararası ilişkilerin müzakereyle yönetimi” olarak tanımlamıştır.⁷ Diplomasi, uluslararası politikada çatışmaları çözmenin savaşa birlikte iki yönteminden birisidir. Kavram,

¹ Harold Nicholson, *Diplomacy*, New York: Harcourt Brace, 1939, s.26.

² Muharrem Ekşi, *Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası*, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2014, s.47.

³ Meltem Bostancı, *Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi*, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi, 2012, s.22.

⁴ Meltem Ünal Erzen, *Kamu Diplomasisi*, İstanbul: Der Yayınları, 2012, s.6.

⁵ Hans J Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, New York: Knopf, 1948, s.105.

⁶ Erzen, *Kamu Diplomasisi*, s.6.

⁷ Nicholson, *Diplomacy*, s.15.

muhtemel bir savaş veya çatışma durumu halinde devletlerarası ilişkilerin barışçıl metotlarla çözüme kavuşturulması, şiddete evrilebilecek bir davranışın önceden fark edilerek, o noktaya ulaşmaması için durumun (kriz) kontrol altına alınması gibi konularla da ilgilidir.⁸ Geniş anlamıyla diplomasi, devletlerin dış politikada kullandığı muhtelif ‘siyasal etkileme tekniklerini ve yöntemlerini’ ifade etmektedir.⁹ Diplomasi, devletlerin uluslararası alanda ulusal çıkarları doğrultusunda dış politika amaçlarını gerçekleştirmek için kullandıkları, karşı tarafı ‘etkileyebilme’ ve ‘ikna’ gibi beceriler gerektiren bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kavram, tarihsel süreç içerisinde geçici (ad hoc) diplomasi anlayışından kalıcı diplomasiye, geleneksel diplomasiden günümüz diplomasisine doğru büyük değişime ve dönüşüme uğramıştır.¹⁰

Özellikle küreselleşmeyle birlikte diplomasinin doğası da değişime uğramış, iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ışığında ortaya çıkan yeni küresel ortamda modern diplomasinin kapsamı da genişleyerek gündemi zenginleşmiştir. Böyle bir ortamda devletlerin hakim olduğu uluslararası ilişkiler sürecine de yeni aktörler katılmış ve diplomasinin dönüşümü hız kazanmıştır. Kamuoyu, karar vericilerin dış politika yapımı sürecinde hesaba katmak zorunda kaldıkları, görüşlerine başvurulana önemli bir kaynak haline gelmiştir.¹¹ Özellikle kamuoyunun dış politikada öneminin artmasıyla birlikte geleneksel yoldan yürütülen diplomasinin devletlerin küresel siyasette sözü dinlenen bir güç olma hususunda işlevinin azaldığı görülmüştür.¹²

Önceden de ifade edildiği gibi iletişim teknolojilerinde yaşanan devrim, diplomasinin yürütülme şeklini de etkileyerek geleneksel yöntemlerin önemini yitirmesine neden olmuştur. Özellikle kitle iletişim araçları ‘temsil merkezli diplomasiyi iletişim odaklı diplomasi’ şeklinde dönüştürmüştür.¹³ Bunun sonucunda da uluslararası politikada sivil

⁸ Ahmet İlkey Ceyhan, *Siyasal İletişimde Kamu Diplomasisi*, İstanbul: Akademisyen Kitabevi, 2019, s.62.

⁹ Faruk Sönmezoğlu, *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2005, s.344.

¹⁰ Erdem Eren, "Geleneksel Diplomasiden Modern Diplomasiye Diplomasinin Tarihsel Evrimi", *Uluslararası Eşitlik Politikası Dergisi*, 1/1, (2021), s.32-55.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/uepd/issue/68786/1083393> (Erişim Tarihi: 15.06.2023).

¹¹ İbrahim Kalın, "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi", <https://kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/100-tuerk-d-politikas-ve-kamu-diplomasisi>, (Erişim Tarihi: 11.11.2022).

¹² Samir Sahla, "Kamu Diplomasisi Perspektifinden Kalkınma Yardımlarının Analizi", <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/92-kamu-diplomasisi-perspektifinden-kalknma-yardmlarinn-analizi.html> (Erişim Tarihi: 10.11.2022).

¹³ Ekşi, *Kamu Diplomasisi*, s.55.

toplum gibi geleneksel olmayan aktörler diplomasinin gidişatını etkilemeye başlamıştır. Halklar, sivil toplum örgütleri gibi devlet dışı yeni aktörlerin uluslararası ilişkilerde artan önemiyle birlikte yeni bir diplomasi anlayışı ortaya çıkmıştır. Gelişen bu yeni ilişki biçimleri ve etkileşim alanları sonucunda geleneksel diplomasiden farklı olarak, doğrudan yabancı ‘kamuoylarının’ hedef alındığı ‘kamu diplomasisi’ adıyla yeni bir diplomasi anlayışı ortaya çıkmıştır.

Pratikteki uygulamaları çok eskiye dayansa da kamu diplomasisi, literatüre kavram olarak ABD’li diplomat ve akademisyen Edmund Gullion tarafından 1965 yılında kazandırılmıştır.¹⁴ Kavramın mucidi Gullion’a göre yabancı ülkelerde kamuoyunun desteğinin sağlanması gibi uluslararası ilişkilerin geleneksel diplomasi dışındaki boyutlarını kapsayan kamu diplomasisi kavramı, dış politika yapımında ve uygulanmasında kamuoyunun tutumunun etkisine odaklanmaktadır.¹⁵ ABD Enformasyon Ajansı’nın (USIA) eski direktörü Hans Tuch ise kavramı “bir devletin ulusal amaç ve mevcut politikalarıyla birlikte kendi ulusunun fikirleri ve idealleri ile kurumlarının ve kültürünün anlaşılması amacıyla yabancı kamuoylarıyla olan iletişim süreci” olarak tanımlamaktadır.¹⁶ Bu tanımlamalar ışığında kamu diplomasisinin ‘yabancı halkları hedeflediği’ görülmektedir.¹⁷

Öte yandan Soğuk Savaş yıllarında, dış politika ve iç siyaset arasında belirgin ayrılık bulunmaktaydı. Dış siyaset alanı daha fazla öncelikli politika konularından oluşuyordu. Dış politikada karar verici konumundaki aktörler, yalnızca diğer ülkelerin resmi görevlilerini etkileme çabası göstermekteydi.¹⁸ Berlin Duvarı’nın yıkılmasının ardından oluşan yeni küresel politik ortamda ise dış politika ve ülke içindeki egemenlik alanı arasındaki belirginliğin azalması nedeniyle iç siyaset ve dış politika birbirlerini

¹⁴ Gaye Aslı Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, İstanbul: Beta Yayınları, 2012, s.79.

¹⁵ J. Michael Waller, The Public Diplomacy Reader, Washington: Institute of World Politics Press, 2007, s.23.

¹⁶ Hans N. Tuch, Communicating with the World US Public Diplomacy Overseas, New York: Palgrave Macmillan, 1990, s.3.

¹⁷ Jan Melissen, “The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice”, The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations, der., Jan Melissen, Newyork: Palgrave Macmillan, 2005, s.13.

¹⁸ Ertan Efegil, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”, <https://kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/94-tuerk-di-poltkasi-ve-kamu-dplomass>, (Erişim Tarihi: 08.08.2022).

etkilemeye başlamıştır.¹⁹ Zamanla uluslararası politikaya sivil toplum kuruluşları (STK), medya, kamuoyu ve çıkar grupları gibi devletlerin dışında yeni aktörler ile değerler, normlar ve kültür gibi önceliği olmayan politika konularının da dahil olmasıyla birlikte iç siyaset ile dış politika arasındaki belirgin sınırlar kalkmıştır. İç aktörler, dış politika yapım sürecinde eskisine nazaran daha fazla etkili hale gelmiştir.²⁰ Bunun sonucunda da karar vericiler, “bir yandan diğer ülkelerin politikalarını eylemlerini ve uluslararası sisteme hakim olan değerlerini, diğer yandan kendi toplumlarının ve örgütlü sosyal sınıflarının taleplerini ve beklentilerini dikkate almak zorunda kalmışlardır.”²¹ Sonuç olarak karar vericiler, kendi devletinin ve diğer ülkelerin kamuoylarını dinlemek durumunda kalmıştır. Diğer bir ifadeyle klasik diplomasiğin önemini yitirdiği bir ortamda ‘kamuoyu’, uluslararası politikanın belirleyici etkenlerinden biri haline gelmiştir.²²

Uluslararası politikada sadece devletler arasında cereyan eden ilişkilere devletten halka, halktan halka gibi yeni ilişki biçimlerinin eklenmesiyle yeni bir boyut kazanan uluslararası ilişkiler, daha karmaşık ve bağımlı bir hal almıştır. Uluslararası politikada önceden yegâne aktör devletken, yeni ilişki biçiminde toplumlar, sivil toplum kuruluşları, ulus ötesi şirketler ve uluslararası örgütler de birer aktör olarak ortaya çıkmıştır. Yeni güçler iç siyaset ile dış politika ayrımını muğlaklaştırırken, uluslararası siyasi sistemin hiyerarşik olmayan yeni ve birden fazla aktörlü yapısı, ülkelere klasik diplomasi yöntemi yanında, devlet dışı güçler ile diğer devletlerin yurttaşlarını hedefleyen faaliyetler de yürütmesini gerekli kılmıştır.²³ Diğer yandan ise uluslararası ilişkilerde yegane aktör olma konumunu yitiren devlet, aynı zamanda diplomasi faaliyetlerini yürüten tek aktör olmaktan da çıkmıştır.

Günümüzde klasik formatta yürütülen diplomasiğin, ülkelerin ulusal hedeflerini gerçekleştirilmede yetersiz kalışı, kamu diplomasisinin devletlerin uluslararası alanda etkinliğini artıran bir faktör olarak önemini artırmıştır. Doğrudan uluslararası toplumun hedef alındığı kamu diplomasisi, devletlerin ulusal çıkarlarına destek sağlayan, ‘ikna’ ve

¹⁹ Ertan Efeğil, Dış Politika Analizi Ders Notları, Ankara: Nobel Kitap, 2012, s.14.

²⁰ Efeğil, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

²¹ Ertan Efeğil, “Türkiye’deki Karar Vericilerin, Dış Politika Anlayışları: Realizme Karşılık Liberal Bakış Açısı,” Dış Politika Teorileri Bağlamında Türk Dış Politikasının Analizi Cilt I, der., Ertan Efeğil, Rıdvan Kalaycı İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012, s.21.

²² Kalın, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

²³ Bekir Aydoğan, “Kamu Diplomasisi”, <https://www.politikadergisi.com/okur-makale/kamu-diplomasisi-2>, (Erişim Tarihi: 05.11.2022).

‘etkileme’ gibi beceriler gerektiren ‘iletişim’ politikalarını kapsamaktadır. Bu kapsamda kamu diplomasisi kavramı, geleneksel yönden yabancı kamuoylarıyla etkileşim halinde bulunmak biçiminde tanımlanmaktadır.²⁴ Mark Leonard ise kamu diplomasisinin gerçekte ‘ilişki inşa etmek’ olduğunu belirtmektedir.²⁵ Daha önce de belirtildiği üzere Tuch da kamu diplomasisini bir ‘iletişim süreci’ olarak kabul etmektedir. Nye’ye göre de kamu diplomasisi hükümet politikaları adına uygun bir ortamı mümkün kılan ‘uzun vadeli ilişkiler’ oluşturmayı hedeflemektedir.²⁶ Aynı zamanda Nye’ye göre kamu diplomasisinin günlük ve stratejik iletişimler ile kalıcı ilişkiler olmak üzere üç boyutu bulunmaktadır.²⁷

Akademisyenler ve uygulayıcılar tarafından kamu diplomasisinin birçok tanımı yapılmaktadır. Ancak g r ld  i üzere kamu diplomasisine yönelik yapılan tanımlamalarda üç temel unsur karşımıza çıkmaktadır. Birincisi, ‘yabancı ülke halklarının merkezde bulunması’, ikincisi ‘etkileşim’; ve üçüncüsü ise ‘iletişim’ odaklı olmasıdır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi kamu diplomasisi devletlerin dış politikada hedeflerine ulaşmak amacıyla iletişim faaliyetlerine ağırlık verdiği; ikna, bilgilendirme, ilişki ve güven oluşturmaya yönelik çalışmalarının toplamıdır.²⁸

Uluslararası ilişkilerin doğasında yaşanan d n ş mlle birlikte gelineen süreçte “kalpleri ve beyinleri karşılıklı empati kurarak kazanmak”²⁹ zorunlu hale gelmiştir. Bunun sonucunda da kamu diplomasisi dış politikada karar vericiler için vazgeçilmez bir araca dönüşmüştür. Kamu diplomasisi, bir devletin hik yesini tutarlı ve ikna edici bir şekilde küresel kamuoyuyla paylaşma çabasıdır.³⁰ Bu yüzden kamu diplomasisinde devletlerin yabancı kamuoylarını kendi ulusal çıkarlarına paralel bir şekilde etkilemesi için stratejik bir iletişim kurması kritik önem taşımaktadır. Bu bağlamda kamu diplomasisi, “devletlerin değerlerini dünyaya daha iyi anlatabilme yeteneğine” dayanmaktadır.³¹

²⁴ Efe il, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

²⁵ Mark Leonard, Catherine Stead ve Conrad Smewing, Public Diplomacy, Londra: Foreign Policy Center, 2002, s.8.

²⁶ Joseph S. Nye, Soft Power: The Means to Success in World Politics, New York: Public Affairs, 2004, s.107.

²⁷ Nye, Soft Power, s.107-110.

²⁸ U ur  nal, “Kamu Diplomasisi Bağlamında Ulus Marka İletişimi Yönetimi”, Uluslararası Medeniyet  alışmaları Dergisi, 7-2, (2022): 212-229, s.215.

²⁹ Efe il, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

³⁰ Kalın, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

³¹ Cansu Güleç, “NATO and Public Diplomacy: Opportunities and Constraints of 21st Century”, Perceptions, 26:1, (Spring-Summer 2021): 100-120, s.101.

Devletler, kamu diplomasisi uygulamalarıyla dış politikalarına meşru bir zemin kazandırmayı ve uluslararası alanda kamuoyunun onayını almayı amaç edinmektedirler.

Tablo 1: Kamu Diplomasinin Beş Bileşeninin Etkisinin Zamansal Çerçevesi ve Bilgi Akışına Göre Sınıflandırılması

	KD tipi	Zamansal Sınır	Bilginin Seyri
1	Dinleme	Kısa & uzun vade	Analistler ve politika sürecine doğru içe
2	Savunma	Kısa vade	Dışa yönelik
3	Kültürel diplomasi	Uzun vade	Dışa yönelik
4	Değişim diplomasisi	Çok uzun vade	İçe ve dışa yönelik
5	Uluslararası yayıncılık	Orta vade	Haber bürokrasisinden dışa doğru

Kaynak: Nicholas J. Cull, Public Diplomacy: Lessons From The Past, Los Angeles: Figueroa Press, 2009, s.25.

Kavramı uluslararası nitelikteki bir aktörün, yabancı kamuoyuyla elde ettiği bağlantı vasıtasıyla uluslararası ortamı yönetme teşebbüsü olarak tanımlayan Cull, kamu diplomasinin beş bileşeninden söz etmektedir. Bu bileşenler; ‘dinleme’, ‘savunma’, ‘değişim diplomasisi’, ‘kültürel diplomasi’ ve ‘uluslararası yayıncılık’ olarak karşımıza çıkmaktadır.³² Cull, bu bileşenlerin oluşturacağı etkinlikler bakımından zamansal olarak kategorilere ayırmıştır. Buna göre dinleme hem kısa hem de uzun dönemde, savunma bileşeni ise kısa dönemde etkinlik oluşturmaktadır. Kültürel diplomasi ise etkinliği uzun dönemde elde edilecek aktivitelerdir. Uluslararası yayıncılık orta vadede etkili olabilecek bir aktiviteyken, değişim diplomasisi çok uzun dönemde etki oluşturmaktadır. Cull, kamu diplomasisi uygulamalarında bu beş bileşenin başarıyı getiren etkinlikler olduğunu, özellikle dinlemenin etkili bir kamu diplomasisinde büyük önem taşıdığını ifade etmektedir.³³

1.1.1. Geleneksel Kamu Diplomasinden ‘Yeni’ Kamu Diplomasine Doğru Evrilme

Nasıl ki küreselleşme sürecine paralel şekilde uluslararası politikada yaşanan değişim ve dönüşümle birlikte geleneksel diplomasi yetersiz kalmış ve kamu diplomasisi kavramı

³² Nicholas J. Cull, Public Diplomacy: Lessons From The Past, Los Angeles: Figueroa Press, 2009, s.10.

³³ Cull, Public Diplomacy, s.18.

ortaya çıkmışsa, kamu diplomasisi kavramı da özellikle iletişim teknolojilerinde yaşanan büyük değişimle yerini ‘yeni’ kamu diplomasisi anlayışına bırakmıştır. Çalışmanın bu bölümünde yeni kamu diplomasisini geleneksel kamu diplomasisinden ayıran iki temel unsur olan; kavramın uygulayıcısı olarak aktör sayısının artması ve kamuoylarıyla kurulan yeni iletişim modeli incelenecektir.

Kamu diplomasisi düşüncesinde ve pratiklerinde görülen değişim ve dönüşümler, uygulayıcılardan iletişim şekillerine, iletişim hedeflerinden iletişim ortamına ve konularına kadar farklı alanlarda gerçekleşmektedir.³⁴ Uluslararası ilişkilerde sivil toplum kuruluşları (STK) gibi devlet dışı yeni oyuncuların tezahür etmesi ve aktörler arasındaki karşılıklı bağımlılığın kayda değer şekilde artması, kamu diplomasisinin Soğuk Savaş dönemindeki anlayışının yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır.³⁵ Soğuk Savaş zamanında kamu diplomasisi uygulamaları daha ziyade ‘tek yönlü’ olarak devletlerin ideolojilerini aktarmak için gerçekleşiyordu.³⁶ Soğuk Savaş’ın ardından özellikle de 21. yüzyılın başından itibaren, iletişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin başlattığı dönüşümle birlikte kamu diplomasisinin uygulanması da şekil değiştirmiş ve çeşitlenmiştir. Web 2.0 olarak adlandırılan süreçle facebook ve twitter gibi sosyal medya platformları hayatımızın bir parçası olmuştur. Bu gelişmeler, sürece bireyleri de dahil etmiş ve bunun sonucunda devlet dışı aktörler de yeni kamu diplomasisinde rol almaya başlamıştır. Kamu diplomasisinin tek yönlülük özelliği de yaşanan bu gelişmeler ışığında yerini ‘giderek daha etkileşimli bir iletişim biçimine bırakmıştır.’³⁷ Kamu diplomasisi, karşı tarafın da sözünün dinlendiği, karşılıklı iletişimin olduğu yeni uygulama alanlarına yönelmiştir.

Geleneksel (resmi) diplomasi, devletten-devlete olan ilişkileri kapsamaktadır. Kamu diplomasisinin geleneksel anlayışı da devletten-kamuoyuna olan mesaj iletimiyle ilgilidir ve “ulusal amaçları ve dış politikalarını gerçekleştirmek için bilgilendirme, etki etme ve

³⁴ Ergün Köksoy, “Kamu Diplomasisi Yönetimi ve Stratejisi”, Kamu Diplomasisinde Yeni Yönelimler, der., Oğuz Göksu, Konya: Literatürk Academia, 2019, s.14, https://www.researchgate.net/publication/340528825_Kamu_Diplomasisi_Yonetimi_ve_Stratejisi, (Erişim Tarihi: 27.11.2022).

³⁵ Eytan Gilboa, "Searching for a Theory of Public Diplomacy," *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616, (2008): 55-77, s.59.

³⁶ Gaye Aslı Sancar, *Kamu Diplomasisinde Yeni Yaklaşımlar ve Örnekler*, İstanbul: Beta Yayınları, 2016, s.13.

³⁷ Sancar, *Kamu Diplomasisinde Yeni Yaklaşımlar*, s.15.

kamuoylarıyla bağlantılı olma çabalarını” kapsamaktadır.³⁸ Yeni kamu diplomasisi ise hükümetlerin yanı sıra bireylerin ve özel grupların da devletlerin dış politikada aldığı kararlar üzerinde doğrudan etkisi olan kamuoylarının tutumlarını ve görüşlerini doğrudan ve dolaylı olarak etkileme biçimini içermektedir.³⁹ Bir anlamda yeni kamu diplomasisi devletten-halka olan ilişki sürecinin yanında, halktan-halka olan bir etkileşimdir. Kamu diplomasisinin geleneksel olan uygulamaları, devlet ve devletin ilgili kurum ve kuruluşlarınca yürütülürken, günümüzde yeni kamu diplomasisi STK’ler, medya, bireyler ve özel sektörün de sürece katıldığı çeşitli aktörler tarafından gerçekleştirilmektedir.⁴⁰

Soğuk Savaş döneminde egemen olan ‘araç mesajdır’ anlayışıydı. Kamu diplomasisi, devletlerin mesajlarını alıcılara tek yönlü olarak ‘monolog’ bir anlayışla ilettiği bir süreci içermektedir. 21. yüzyılda politika yapım sürecine dahil olmak isteyen halklara tek yönlü bilgi aktarımı, diğer bir ifadeyle onlarla sadece tek taraflı ‘konuşmak’ yeterli olmamaktadır. Yeni kitle iletişim araçlarının bilgiyi aktarmadaki hızı ve özellikle yeni medya ile birlikte küresel kamuoyu, karar vericilerin politika yapım sürecine dahil olma ve geri bildirim talep etmektedir. Hal böyleyken günümüzde kamuoyuna tek taraflı olarak gerçekleştirilen bilgi aktarımını, onların tutumlarını şekillendirmeyi ve kendi düşüncelerimizi dayatmayı temel alan bir iletişim yöntemi, kamuoyları tarafından tepkiyle karşılanmaktadır.⁴¹

Geleneksel kamu diplomasisini yeni kamu diplomasisinden ayıran en belirgin özellik, geleneksel kamu diplomasisinin ‘tek yönlü’ iletişim boyutunun olmasıdır.⁴² Geleneksel kamu diplomasisinde hedef kitle pasif kalmakta, sadece bilgilendirilmekte ve böylece asimetric olarak gerçekleşen iletişim süreci karşımıza çıkmaktadır. Yeni Kamu Diplomasisi anlayışında ise kamuoyları, görüşleri dinlenen, beklentileri dikkate alınan aktif bir aktör olarak sürece dahil edilmektedir. Dolayısıyla, yeni kamu diplomasisinde diyaloga dayalı çift yönlü yani simetrik bir iletişim yaşanmaktadır. Dinlenildiğini, dikkate

³⁸ Nancy Snow, “Rethinking Public Diplomacy”, Routledge Handbook of Public Diplomacy, der., Nancy Snow, Philip M. Taylor, New York: Routledge, 2009, s.6.

³⁹ Snow, “Rethinking Public Diplomacy”, s.6.

⁴⁰ Aslı Yağmurlu, “Kamu Diplomasisi ve Ulus Markalaşması: Bir Elmanın İki Yarısı mı?”, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 49, (Güz 2019): 122-138, s.126.

⁴¹ Abdullah Özkan, “21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye’nin Kamu Diplomasisi İmkânları”, s.14, https://tasam.org/Files/PDF/Raporlar/STR70_21._Yyzyilin_Stratejik_Vizyonu.pdf_66fb77c9-cd79-481e-a185-9a9c26ffe7b7.pdf, (Erişim Tarihi: 10.10.2022).

⁴² Özkan, “21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu”, s.6.

alındığını hisseden kamuoyu, duyulduğunu ve ihtiyaç halinde kendisinin bir sesi olduğunu bilecek ve kamu diplomasisi uygulayıcısına empati ile yaklaşacaktır.

“Yeni kamu diplomasisinin retoriği diyalog, ilişki inşa etme, karşılıklı anlayış, dinleme ve dâhil etme üzerine kurulmuştur.”⁴³ Cull, yeni kamu diplomasisinin ilk görevinin ‘ilişki inşa etmek’ olduğunu altını çizmiştir ve eski model, yukarıdan aşağıya tek yönlü mesaj iletiminin etkisini yitirdiğini ifade etmiştir.⁴⁴

Tablo 2: Eski Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi

Baskın Nitelikler	Eski Kamu Diplomasisi	Yeni Kamu Diplomasisi
Uluslararası aktörün kimliği	Devlet	Devlet ve devlet dışı
Teknolojik çevre	Kısa dalga radyo Yazılı medya (gazeteler) Sabit hatlı telefonlar	Uydu, İnternet Gerçek-zamanlı haberler Mobil telefonlar
Medya ortamı	Ulusal ve uluslararası haber ortamında açık sınır	Ulusal ve uluslararası haber ayrımının muğlaklaşması
Yaklaşımın kaynağı	Politik savunmanın ve propaganda teorisinin gelişimi	Kurumsal markalama ve ağ teorisinin gelişimi
Terminoloji	‘Uluslararası imaj’ ‘Prestij’	‘Yumuşak güç’ ‘Ulus markalama’
Rolün durumu	Yukarıdan aşağıya, aktörden yabancı halklara	Aktörün kolaylaştırdığı, yatay
Rolün doğası	Hedeflenen mesaj iletimi	İlişki inşa etme
Genel gaye	Uluslararası çevrenin yönetimi	Uluslararası çevrenin yönetimi

Kaynak: Nicholas J. Cull, Public Diplomacy: Lessons From The Past, Los Angeles: Figueroa Press, 2009, s.14.

İbrahim Kalın da kamu diplomasisinde iletişimin çift taraflı boyutuna dikkati çekmektedir.

“Kamu diplomasisi çift taraflı bir iletişim ve etkileşimi öngörür. Öncelikli hedef, muhatap kitlenin dinlenmesi ve önceliklerinin tespit edilmesidir. İkinci olarak

⁴³ Sancar, Kamu Diplomasisinde Yeni Yaklaşımlar, s.18.

⁴⁴ Cull, Public Diplomacy, s.13.

bilgilendirme, paylaşım, ikna ve etkileme amaçlanır. Bu yüzden kamu diplomasisi dinamik ve çok boyutlu bir iletişim sürecidir. Konuşmak kadar dinlemek, anlatmak kadar anlamak, iletmek kadar iletişime açık olmak önemlidir”.⁴⁵

Szondi de 21. yüzyıl kamu diplomasisinin temel paradigmasının tek yönlü (monolog) iletişimden farklı olarak iki yönlü iletişime dayanan (diyalog) ilişki inşa etmek olduğunu ifade etmektedir.⁴⁶ Karar vericiler, dış politikada başarının bir koşulu olarak yabancı halklarla diyalog içerisinde olunması gerektiğini giderek daha fazla kabul etmektedirler. Çünkü sadece ‘etki’ etmekten ziyade hedef halklarla kurulan diyalog, karar vericilere yabancı kamuoylarının geri bildirimi sayesinde bilgi toplama ve bu bilgileri kendi hedeflerine uygun olarak derleyerek uluslararası ilişkilerde daha etkili bir dış politika uygulama fırsatı sunmaktadır. Bundan dolayı etkin kamu diplomasisi, konuşmakla birlikte dinlemeyi de içeren ‘çift yönlü bir yol’dur.⁴⁷ Bu nedenle başarılı kamu diplomasisi halkı ikna etmeye çalışmak kadar toplumun ne söylediğinin dinlenilmesini de kapsamaktadır.

Bu bağlamda Yeni Kamu Diplomasisi, “mesaj satmaktan çok yabancı halklarla etkileşimde bulunmaya, yalnızca politika güdümlü kampanyalar yerine karşılıklılık ve istikrarlı ilişkiler kurmaya, kısa vadeli ihtiyaçlar yerine uzun dönemli amaçlara, kalpleri ve akılları kazanmaya ve güven inşa etmeye” vurgu yapmaktadır.⁴⁸

Leonard kamu diplomasisinin oluşturabileceği etkileri dört maddede derlemekte ve bu amaçlara ulaşmak için hükümetlerin ‘tek boyutlu mesaj iletiminden ziyade çok yönlü bir iletişim yürütmesi gerektiğini belirtmektedir. Leonard’a göre kamu diplomasisinin elde edebileceği etki hiyerarşisi şu şekildedir:⁴⁹ Halkların bir ülke hakkında bilgisini artırma (Halkın o ülkeyi düşünmesini sağlamak, tahayyüllerini güncellemek ve olumsuz düşünceleri olumluya çevirmek), Halkın bir ülkeye dair takdirini artırma (Olumlu algılar oluşturmak, diğerlerinin de dünya siyasetinde önemi haiz meseleleri sizinle aynı perspektiften görmelerini sağlamak), İnsanların bir ülkeyle yakın ilişki kurmasını sağlama (Eğitimde reformdan bilim alanında iş birliğine bağları kuvvetlendirmek;

⁴⁵ İbrahim Kalın, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

⁴⁶ Gyorgy Szondi, “Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences”, Netherlands Institute of International Relations, s.8. <http://kamudiplomasisi.org/pdf/nationbranding.pdf>, (Erişim Tarihi: 26.11.2022).

⁴⁷ Nye, Soft Power, s.111.

⁴⁸ Jan Melissen, “The New Public Diplomacy”, s.21.

⁴⁹ Leonard, Public Diplomacy, s.9-10.

toplumların ülkemizi turizmde ve eğitimde cazip bir destinasyon olarak benimsemelerini temin etmek; ürünlerimizi satın almalarını teşvik etmek, kültürümüzü tanımalarını ve kabul etmelerini sağlamak) ve insanları etkilemek. (Şirketlerin yatırımda bulunmalarını, kamuoylarının duruşlarımızın yanında olmalarını veya politikacıların tercih edilen bir ortak olarak bize dönmelerini sağlamak)

Kathy Fitzpatrick, Yeni Kamu Diplomasisinde iç kamuoyunun da kamu diplomasisi girişimlerine müdahil olmasına vurgu yapmaktadır.⁵⁰ Kitle iletişim araçlarında yaşanan devrimin sonucu olarak kamuoyunun devletlerin dış politika yapım sürecinde artık birer aktör ve paydaş haline geldiği günümüz bilgi çağında karar vericiler, devlet kurumları ile toplum arasında yeterli seviyede bir görüş birliğini temin ederek, dış politika sürecini belirlemek zorundadır.⁵¹ Dış politikada, bilhassa demokratik ülkelerde rolü tartışılmaz olan kamuoyunun desteğini yanına çeken anlayış, ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetlerini de daha etkin bir şekilde gerçekleştirmesini sağlayacaktır.

Tablo 3: Yeni Kamu Diplomasisinin Özellikleri

1	Yeni kamu diplomasisi uluslararası ilişkilerde daha iş birlikçi bir bakış açısı sunar.
2	Yeni kamu diplomasisi, uluslar/uluslararası aktörler ve yabancı kamu yapıları arasında karşılıklı anlayışa katkı sağlar.
3	Yeni kamu diplomasisi, uluslar/uluslararası aktörler ve yabancı halklar arasında ilişkilerin kurulmasına ve sürdürülmesine yardımcı olur.
4	Yeni kamu diplomasisi hem kamu hem de özel sektörde kurumlar ve toplum arasındaki ilişki yapılarını kolaylaştırır.
5	Yeni kamu diplomasisi hem dış hem de iç kamuoyunu kapsar.
6	Yeni kamu diplomasisi, politika yapım süreçlerine yabancı kamuoylarını da dahil eder.
7	Yeni kamu diplomasisi uyum sağlama ve karşılıklılık ilkelerine dayanır.
8	Yeni kamu diplomasisi, çift taraflı iletişim ve etkileşimlere vurgu yapar.
9	Yeni kamu diplomasisi, kitlesel mesajlaşma tekniklerinden ziyade halktan-halka etkileşimlerden yanadır.
10	Yeni kamu diplomasisi, öncelikle proaktif ve uzun döneme yayılan bir ilişki kurmaya odaklanır.

Kaynak: Kathy R. Fitzpatrick, U.S. Public Diplomacy in A Post-9/11 World: From Messaging To Mutuality, Los Angeles: Figueroa Press, 2011, s.12-13.

⁵⁰ Kathy R. Fitzpatrick, U.S. Public Diplomacy in A Post-9/11 World: From Messaging To Mutuality, Los Angeles: Figueroa Press, 2011, s.9.

⁵¹ Ertan Efeğil, “Kamu Diplomasisine İlişkin Görüşler ve Türk Dış Politikasının Durumu: AK Parti ve MHP’nin Söylemlerinin Karşılaştırılması”, Kamu Diplomasisi, der., Abdullah Özkan, Tuğçe Ersoy Öztürk, İstanbul: TASAM Yayınları, 2012, s.163.

Sonuç olarak gelişen kitle iletişim araçlarına yeni unsurların katılımıyla birlikte kamuoyu politika yapım sürecinde daha görünür hale gelmiş bunun sonucunda da yeni kamuoyu anlayışı ortaya çıkmıştır. En önemli boyutu uzun süreli bir ilişki inşa etmek olan Yeni Kamu Diplomasisi, bu doğrultuda uzun dönemli politikaları hedefleyen çift yönlü iletişimi ve etkileşimi temel almakta ve halklar arasında iş birliğine vurgu yapmaktadır. Ancak bu unsurların yanında kamu diplomasisinde başarının sağlanması için hedef kitlenin ve amaçların iyi belirlenmiş olması gerekmektedir.

1.2. Kamu Diplomasisinde Hedef Kitle ve Amaçlar

Klasik diplomasiden daha geniş bir iletişim biçimini kapsayan kamu diplomasisi uygulamalarında hedef kitlenin belirlenmesi ve temel amaç olarak söz konusu kitlenin ikna edilmesi en önemli konuların başında gelmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetlerinde hedef kitleye bakıldığında ilk akla ‘yabancı kamuoyu’ gelmektedir. Burada yabancı kamuoyu, kamu diplomasisi faaliyeti gerçekleştirilecek hedef ülkenin toplumunun yanı sıra kanaat önderleri, akademisyenleri, yönetici elitleri, muhalif grupları ve medya temsilcileri gibi dış politika yapımına etki edebilecek grupları ifade etmektedir. Genel anlamıyla, kamu diplomasisinde hedef olarak belirlenen dış dünyayı şu şekilde ifade edebiliriz: Yabancı Ülke Toplumlari, Sivil Toplum Kuruluşları, Baskı Grupları, Medya Kuruluşları, Kanaat Önderleri, Akademisyenler, Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar (BM, NATO vb.), Hükümetler, Üniversiteler, Araştırma Merkezleri (think-tank), Uzmanlar ve Diaspora.⁵²

Kamuoyu denildiği zaman dış politika konularına kayıtsız kalan ‘sokaktaki insandan’ ziyade, STK’lar, iş insanları, akademik camia, siyasi partilerin temsilcileri, sanatçılar, düşünürler, çıkar grupları ve medya temsilcileri gibi politika yapıcılarını harekete geçirme becerisine sahip olan ve onların kararlarını etkileyebilen bir kesimden (elitlerden) bahsedilmektedir.⁵³ Ancak iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin, twitter ve facebook gibi sosyal medya platformlarını artık hayatımızın bir parçası haline

⁵² Kristina Playšak Krajnc, “Public Diplomacy: Basic Concepts and Trends, Theory and Practice,” *Theory and Practice*, (41) 3-4, (2004): 643-658, <https://www.ifimes.org/en/researches/public-diplomacy-basic-concepts-and-trends/2995#>, (Erişim Tarihi: 12.05.2023).

⁵³ Efeğil, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

getirmesiyle ‘sıradan bireyler’ de hedef kitle olarak günümüzün kamu diplomasisi çalışmalarında karşımıza çıkmaktadır.⁵⁴

Diğer taraftan hedef toplumlara iletilen mesajlar, bir toplum için olumlu sonuç verebilirken, başka bir hedef kitle nezdinde olumsuz anlam taşıyabilmektedir.⁵⁵ Bu yüzden kamu diplomasisi uygulamalarında mesajın, hedef kitlelerin özelliklerine göre belirlenerek doğru içeriklerle verilmesi önem arz etmektedir.⁵⁶

Kamu diplomasisi çalışmaları belirli bir ülke ve bölgedeki yabancı ülke halklarını hedef aldığı gibi doğrudan ‘uluslararası kamuoyu’na yönelik de olabilmektedir. Örneğin, Rusya-Ukrayna savaşı devam ederken, tahıl ürünlerinin Ukrayna limanlarından sevkiyatına ilişkin Birleşmiş Milletler (BM) himayesinde imzalanan anlaşmada Türkiye’nin oynadığı rol, “doğrudan uluslararası kamuoyuna yönelik olarak gerçekleştirilen bir kamu diplomasisi faaliyeti” olarak değerlendirilebilir. Nitekim Ukrayna limanlarında bekletilen tahıl nedeniyle gıda fiyatları artmış bu da küresel olarak enflasyonun yükselmesine neden olmuştur. Türkiye’nin girişimiyle limanlarda kalan milyonlarca ton tahıl üzerindeki blokajın kalkması "küresel gıda krizini azaltmak için önemli adım" olarak görülmüştür. Bu anlamda, dünya kamuoyu tarafından ‘takdirle’ karşılanan Türkiye, bu çabası sayesinde küresel kamuoyu nezdinde önemli bir prestij kazanmıştır.⁵⁷

Daha dar anlamda belirlenmiş bir hedefe yönelik olarak yürütülen kamu diplomasisi faaliyetine yine Türkiye’nin 2010 ve 2012 yıllarında ev sahipliği yaptığı BM himayesinde düzenlenen İstanbul Somali Konferansları⁵⁸ örnek olarak verilebilir. Bu konferanslarla uluslararası kamuoyunun dikkatini Somali’ye çeken Türkiye, bu ülkenin 'kara gün dostu' olarak Somali halkına yönelik başarılı bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütmüştür. Nitekim sonraki yıllarda Somali’ye yönelik yardım faaliyetlerine devam eden Türkiye’nin bu ülkeye yönelik insani ve kalkınma yardımlarının tutarı son on yılda 1

⁵⁴ Bu konuda detaylı bilgi için: Muhammet Musa Budak, "Kamu Diplomasisi ve Dijital İletişim", Erciyes İletişim Dergisi, 9:1, (Ocak 2022): 317-335. Doi.org/10.17680/erciyesiletisim.997103, (Erişim Tarihi: 07.06.2023).

⁵⁵ Nye, Soft Power, s.112.

⁵⁶ Sancar, Kamu Diplomasisi, s.89.

⁵⁷ “Türkiye's Role Hailed in Striking Deal on Ukrainian Grain Exports”, <https://www.trtworld.com/turkey/t%C3%BCrkiye-s-role-hailed-in-striking-deal-on-ukrainian-grain-exports-59081>. (Erişim Tarihi: 27.11.2022).

⁵⁸ “II. İstanbul Somali Konferansı Somali’nin Geleceğine Hazırlık: 2015 için Hedefler”, <https://www.mfa.gov.tr/2-istanbul-somali-konferansi.tr.mfa>. (Erişim Tarihi: 25.11.2022).

milyar doları aşmıştır.⁵⁹ Türkiye, neticede bu yardımlarla ‘kalbini kazandığı’ Somali halkının gözünde önemli bir dost ülke konumuna yükselmiştir.⁶⁰

Öte yandan günümüzde kamu diplomasisi çalışmalarında hedef kitle olarak uygulayıcı ülkenin kendi vatandaşları da dahil edilmeye başlanmıştır.⁶¹ İçinde yaşadığımız bu küresel dünyada artık dış politika-iç siyaset ayrımı ortadan kalkmakta ve bu ikisi bir anlamda ‘aynılaşmaktadır.’ Bunun sonucunda da iç siyasetle dış politikayı birbirinden ayrı gören yaklaşımlar etkinliğini yitirmeye başlamıştır. Karar vericiler, dış politikada hedef ve amaçlarını gerçekleştirmek için yürüttükleri faaliyetlerde, yabancı kamuoyları kadar kendi ülke halkının da görüşlerine kulak vermekte ve onları sürece dahil etmektedirler. Artık ülkeler, kendi halkını ikna etmeden uluslararası kamuoyunu kamu diplomasisi faaliyetleriyle ikna edememektedirler.⁶² Bu sebeple, iç hedef kitle dış politikadaki başarıdan ziyade ülke içindeki istikrarın temin edilmesi ve dünyayla paylaşılması hususundaki görevin yerine getirilmesinde öne çıkan bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶³ Nihayetinde devletler içeride iyi bir ‘imaj’ ortaya koymazlarsa dışarıda pazarlayacakları olumlu imajları da olmayacaktır. Sonuçta karar vericiler, dış politikayı planlarken ya da uluslararası alanda kamu diplomasisi faaliyetleri yürütürken hem kendi iç kamuoyunu hem de diğer ülke kamuoylarını ikna etmek zorundadır.⁶⁴

Başarılı bir kamu diplomasisi yürütmek için hedef kitlenin yanında kamu diplomasisinin amacının da ne olduğunu ortaya koymak gerekmektedir. Kamu diplomasisinin amacı ortaya konulmadan, uygulanacak araçlar, yöntemler ve planlamalar eksik kalacaktır. Kamu diplomasisinde ‘amaç’ bir turizm rotası, varılacak bir destinasyondur. Biz nereye gideceğimizi bilmeden nasıl gideceğimizi de bilemeyiz.

⁵⁹ “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Son 10 Yılda Somali’ye Yaptığımız İnsani ve Kalkınma Yardımlarının Tutarı 1 Milyar Doları Aştı”, <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-son-10-yilda-somaliye-yaptigimiz-insani-ve-kalkinma-yardimlarinin-tutari-1-milyar-dolari-asti/2631426>. (Erişim Tarihi: 27.11.2022).

⁶⁰ “Somalia Says Relationship With Türkiye ‘Growing By Day And Night’”. <https://www.aa.com.tr/en/africa/somalia-says-relationship-with-turkiye-growing-by-day-and-night/2630824>. (Erişim Tarihi: 27.11.2022).

⁶¹ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.88.

⁶² Abdullah Özkan, “Türkiye’nin Önemli Bir Kamu Diplomasisi Potansiyeli Var...”. <https://www.abdullahozkan.com/2019/02/04/turkiyenin-onemli-bir-kamu-diplomasisi-potansiyeli-var/>. (Erişim Tarihi: 27.11.2022).

⁶³ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.96.

⁶⁴ Efgil, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

Çalışmada birçoğuna değinilen kamu diplomasisi kavramı üzerine yapılan tanımlara bakıldığında, kamu diplomasisinin amaçlarından ilki, ‘yabancı kamuoyunu etkilemek’ olarak karşımıza çıkmaktadır.⁶⁵ Devletler kamu diplomasisi faaliyetleriyle hedef kitlenin tutum ve davranışlarını kendi ulusal amaçlarına uygun olacak şekilde değiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle kamu diplomasisi ülkelerin dış politikalarında bir itici güçtür ve devletlerin dış politika hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Kamu diplomasisi aracılığıyla devletler, kendi ulusal karakterlerini dünyaya örnek göstermeyi ve böylece yabancı kamuoyları nezdinde ulusal politikalarına meşru bir zemin kazandırmayı amaçlamaktadır.⁶⁶

Daha önce de bahsedildiği üzere Tuch’a göre bir iletişim süreci olan kamu diplomasisi devletlerin fikirlerinin ve ideallerinin anlaşılmasını hedeflemektedir. Kalın’a göre ise kamu diplomasisinde öncelikli amaç nesnel ve gerçek veriler baz alınarak geliştirilen stratejik bir iletişim dilinin hedef kitlelerin hizmetine sunulmasıdır.⁶⁷ Nye de kamu diplomasisinin, ülkelerin politikalarına uygun bir ortam oluşturan uzun dönemli ilişki inşa etmeyi kapsadığını ifade etmektedir.⁶⁸ Etkili bir kamu diplomasisi önceden de belirtildiği üzere karşılıklı anlayışa dayanmakta ve uzun süreli ilişki kurmayı amaçlamaktadır. Bu sayede de ‘kalplerin ve ‘zihinlerin’ fethedilmesi ve uluslararası düzeyde ülkenin itibarının artırılması amaçlanmaktadır.⁶⁹

Sonuç olarak yapılan tanımlardan yola çıkarak kamu diplomasisinin amaçları şu şekilde özetlenebilir: ‘Yabancı kamuoyunu ulusal çıkarlar doğrultusunda etkilemek’, ‘Uluslararası alanda olumlu imaj ortaya koymak’, ‘Ülkenin itibarını artırmak’, ‘Hedef ülkede siyasi karar alma sürecini etkilemek’, ‘Olumsuz düşüncelere ve önyargılara karşı mücadele etmek, algıları değiştirmek’, ‘İç kamuoyunun desteğini almak’, ‘Toplumlar arası yakınlaşmayı sağlamak’, ‘Kalıcı ve uzun dönemli ilişkiler geliştirmek’, ‘Siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel iş birlikleri geliştirmek’, ‘Ulusal politikalara uluslararası

⁶⁵ Gökhan Kömür, “Yumuşak Güç Unsuru Olarak Kamu Diplomasisi”, *International Journal of Politics and Security (IJPS)*, 2:3, (2020): 89-115, s.90.

⁶⁶ Yağmurlu, “Kamu Diplomasisi ve Ulus Markalaşması”, s.125.

⁶⁷ Kalın, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

⁶⁸ Nye, *Soft Power*, s.107.

⁶⁹ Yunus Emre Selvi, “Avrupa Birliği’nin Kamu Diplomasisi”, *Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 2:3, (2019): 55-63, s.59. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tudad/issue/47734/591213>. (Erişim Tarihi: 21.10.2022).

alandan meşruiyet kazandırmak’, ve ‘Bir ülkenin yumuşak gücünü rıza yoluyla hedeflenen kitleye iletmek.’

‘Siyasal etkinliği artırmak ve nüfuz kazanmak’ da kamu diplomasisinin öncelikleri arasında yer almaktadır.⁷⁰ Kamu diplomasisinde dinleme yoluyla hedef kitleden gelen geri bildirim sayesinde mevcut politikalar gözden geçirilebilir ve daha kapsamlı ve etkili kamu diplomasisi yürütülmesi de amaçlanabilir. Son olarak kamu diplomasisiyle ülkeler, ikna yoluyla kalpleri kazanarak, uluslararası ortamda politikalarına muhalif olmayan ve hatta onları savunan bir kitle oluşturmayı amaçlamaktadır.

1.3. Kamu Diplomasisinde Aktörler, Araçlar ve Yöntemler

Çalışmanın bu kısmında kamu diplomasisine yönelik olarak ‘kim yapar?’, ‘ne ile yapar?’ ve ‘nasıl yapar?’ sorularına cevap bulunmaya çalışılacaktır. Tıpkı klasik diplomaside olduğu gibi geleneksel kamu diplomasisi uygulamalarının ilk dönemleri, devletler tarafından uygulanan bir süreçti. Küreselleşen dünyada ise kamu diplomasisi faaliyetleri artık devlet dışı aktörleri de dahil etmeye başlamıştır. Dolayısıyla kamu diplomasisinde artık uygulayıcı olarak aktör sadece devlet olmamaktadır. Yeni süreçte kamu diplomasisi uygulamalarında yeni aktörler yer almakta ve bunlar bazı zamanlarda devletlerin çalışmalarına ortak olurken bazen de tamamen özel olarak süreci yürütmektedirler.⁷¹ Özellikle toplumlar arasında yanlış anlaşılmanın giderilmesinde devlet dışı aktörler üzerinden ilişki geliştirme hususu kamu diplomasisinde giderek önem kazanmıştır.⁷² Ancak yine de kamu diplomasisinde öncelikli aktörün devlet ve devletle ilişkili kuruluşlar olduğu söylenebilir. Çünkü bir ülkenin cumhurbaşkanı, başbakanı ve dışişleri bakanı hala o ülkeyi dış ilişkilerde temsil eden başlıca aktörlerdir. Bu saydığımız kişiler, bir ülkenin ‘resmi yüzü’ konumundadırlar ve gerçekleştirdikleri iletişim ve eylemleri yabancı medyada sık sık yer almaktadır.⁷³ Bu anlamda devlet ve ona bağlı kuruluşlar, dışişleri

⁷⁰ Ceyhan, Siyasal İletişimde Kamu Diplomasisi, s.82.

⁷¹ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.89.

⁷² B. Senem Çevik, “Vatandaş Diplomasisi, İnsan Potansiyelinden Küresel Barışa”, Kamu Diplomasisinde Yeni Yaklaşımlar ve Örnekler, der., Gaye Aslı Sancar, İstanbul: Beta Yayınları, 2016, s.26.

⁷³ Gyorgy Szondi, “Central and Eastern European Public Diplomacy: A Transitional Perspective on National Reputation Management”, Routledge Handbook of Public Diplomacy, der., Nancy Snow, Philip M. Taylor, New York: Routledge, 2009, s.306.

bakanlıkları, elçilikler ve kültür bakanlıkları, kamu diplomasisi faaliyetlerinde birer aktördürler.⁷⁴

Kamu diplomasisinde devlet dışında yer alan diğer aktörler incelendiğinde öne çıkanlar şu şekilde yer almaktadır:

- **Sivil Toplum Kuruluşları:** Kamu diplomasisi uygulamalarında devlet dışı aktörlerin en başında gelmektedir.⁷⁵ Batının değer yargılarının hakim olmaya başladığı küresel bir ortamda demokratikleşen ülkelerin sayısının artmasına paralel olarak sayıları giderek artan sivil toplum kuruluşları, özellikle Yeni Kamu Diplomasisi anlayışında önemli bir aktör olmuşlardır. Toplumun bütün kesimlerine ulaşabilmeleri açısından sivil toplum kuruluşlarının önemi yadsınamamaktadır.
- **Üniversiteler ve Okullar:** Araştırma süreçlerine destek vermektedirler. Ayrıca düzenledikleri konferanslar, seminerler gibi etkinlikleriyle de toplumlar arası fikir alışverişine ve kültürel ilişkilerin gelişimine katkı sağlamaktadırlar. Burada ayrıca bir ülkenin başka ülkelerdeki eğitim kurumları da önemli birer kültürel etkileşim aracı olarak kamu diplomasisinde yer almaktadır.⁷⁶
- **Medya:** Kamu diplomasisinde hedef kitlenin etkilenebilmesi için gerekli olan kamuoyunu inşa eden aktörler olarak karşımıza çıkmaktadırlar.
- **Uluslararası Örgütler (BM, NATO vs.):** Özellikle demokratikleşme, insan hakları, hukukun üstünlüğü ve iklim değişikliği gibi konularda sorunların çözümü için bir ortam sunan bu tarz devlet üstü kuruluşlar, kamu diplomasisi bağlamında devletlerin uygulamalarına katkı sunmaktadırlar.⁷⁷
- **Kanaat Önderleri:** Bu kesim, halkın düşüncelerine doğrudan nüfuz edebilmekte ve bu sayede hedef kitlenin istenilen doğrultuda etkilenebilmesine imkan sağlamaktadır.
- **Çok Uluslu Şirketler&Markalar:** Özellikle küresel anlamda bir markaya sahip şirketler, menşei ülkenin imajına ve ‘markalaşmasına’ katkıda bulunmaktadır.

⁷⁴ Szondi, “Public Diplomacy and Nation Branding”, s.17.

⁷⁵ Abdullah Özkan, “Yeni Yüzyılda Türkiye’nin Kendi ‘Hikayesini’ Yazmasında İletişim Stratejisi Olarak Kamu Diplomasisinin Rolü”, Yerelden Küresele: Sosyal Bilimlerde Yeni Yaklaşımlar, Ankara: Nobel Kitap, 2015, s.235-236.

⁷⁶ Barış Kılınç, der., Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016, s.18.

⁷⁷ Alan Hunt, Public Diplomacy, Switzerland: UNITAR, 2015, s.43-44.
<https://doi.org/10.18356/b9852088-en>. (Erişim Tarihi: 10.06.2023).

- **Bireyler:** ‘Vatandaş diplomasisi’⁷⁸ adıyla kavram olarak gelişen görüşe göre örneğin yurt dışında okuyan bir öğrenci veya eğitim veren bir akademisyen kamu diplomasisi uygulayıcısı olarak kabul edilmektedir. Sıradan insanların kamu diplomasisi pratiklerindeki rolü de giderek artmaktadır.⁷⁹
- **İç kamuoyu:** İç hedef kitle dış politikadaki başarıdan önce içerideki düzenin sağlanmasında ve dünyaya aktarılmasında önemli aktör konumundadır.⁸⁰
- Diasporalar, özel sektör ve iş dünyası temsilcileri, sendikalar ve ticaret odaları gibi baskı grupları, kültürel organizasyonlar ve araştırma kuruluşları da kamu diplomasisinde birer aktör olarak kabul edilmektedir.⁸¹

Öte yandan kamu diplomasisinde çoğalan ve çeşitlenen aktör sayısına paralel olarak, kullanılan araçların da sayısı artmıştır. Artık resmi diplomatlar aracılığıyla devlet düzeyinde iletilen ve çoğu tek yönlü olan mesajlar yeterli olmamaktadır. Bu durumda kamu diplomasisi uygulamalarında daha kapsayıcı ve çok yönlü araçların kullanımı zaruri hale gelmiştir. Kamu diplomasisinde kullanılan araçlar, genel olarak aşağıdaki şekilde değerlendirilebilir:

- **Kitle İletişim Araçları:** Medya, kültürler arası bilgi alışverişi sağlayarak köprü görevi üstlenmesi yönüyle kamu diplomasisi uygulamalarında bir aktör (paydaş) olarak kabul edilirken, devlet kurumlarının ve STK’ların etkinliklerinin ve mesajlarının iletilmesinde oynadığı rol dolayısıyla bir araç olarak kullanılmaktadır. Geleneksel medyadan yeni medyaya ve internete kadar kitle iletişim araçları, toplumların düşüncelerini yönlendiren ve ortak bir kanaat oluşturan en önemli araçlardır.
- **Uluslararası Etkinlikler:** Uluslararası etkinlikler, kamu diplomasisinde istenilen mesajların iletilmesinde bir araç konumundadır. Spor, kültür ve sanat etkinlikleri, sergiler, uluslararası konferans ve kongreler, bu kapsamda değerlendirilmektedir. Szondi, uluslararası konferans ve kongrelerin önemli bir kamu diplomasisi aracı olduğunu belirtmektedir.⁸²

⁷⁸ B. Senem Çevik, “Vatandaş Diplomasisi, İnsan Potansiyelinden Küresel Barışa”, s.23-50.

⁷⁹ Melissen, “The New Public Diplomacy”, s.23.

⁸⁰ Sancar, “Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler”, s.96.

⁸¹ Ersan Hatipoğlu, “Küresel Kamu Diplomasisinde Türk Diasporası: 2023 Perspektifi”. https://tasam.org.tr-TR/Icerik/26794/kuresel_kamu_diplomasisinde_turk_diasporasi_2023_perspektifi. (Erişim Tarihi: 11.12.2022).

⁸² Szondi, “Central and Eastern European Public Diplomacy”, s.307.

- **Uluslararası Yayımcılık:** Kamu diplomasisinin ayrılmaz bir parçası ve önemli bir dış politika aracı olarak kabul edilmektedir.⁸³
- **Reklam:** Kamu diplomasisi uygulamalarında başvurulan araçlardan biridir. Ülkeler reklamlar aracılığıyla imajını geliştirmeyi amaçlamaktadır.
- **Ünlü Kullanımı:** Kamu diplomasisinde ünlü kişinin imajının mesajın etkisini artıracığı kabul edilmektedir.⁸⁴
- **Markalar:** Bir ülkenin küresel düzeydeki markası, o ülkenin itibarına katkı sunmaktadır. Bu anlamda dünyada ülke sayısı bakımından en geniş uçuş ağına sahip hava yolu şirketi Türk Hava Yolları'nın, Türkiye'nin bilinirliğine önemli bir ivme kazandırdığı söylenebilir.
- **Sinema:** Genellikle “duygulara ve bilinçaltına seslenerek etkisini göstermektedir.”⁸⁵

Kamu diplomasisi yöntemlerine baktığımızda ise üç temel iletişim yöntemi karşımıza çıkmaktadır.⁸⁶ Bunlar, monolog, diyalog ve iş birliği yöntemleridir.

- **Monolog:** Çalışmanın önceki kısımlarında da bahsedildiği üzere bu iletişim yöntemi, tek yönlü bir iletişim biçimidir. Bu yöntemde geri bildirim söz konusu değildir. Daha çok resmi açıklamaları, basın bültenlerini, duyuruları, sinema ve yayınlar gibi etkinlikleri kapsamaktadır.
- **Diyalog:** Günümüzde kamu diplomasisinde en fazla başvurulan yöntemlerden biridir. Bu yöntemde çift yönlü bir iletişim söz konusudur. Diyalog, karşılıklı etkileşime dayanmakta, bilgi ve düşüncelerin paylaşımını ön görmektedir.
- **İş birliği:** Toplumlar arasında düzenli olarak gerçekleşen diyalog sonucunda iş birliği imkanı doğmaktadır. Bu yöntem, ‘yurttaşların çabasını öne çıkaran girişimlere ve sosyal yardım kampanyalarına vurgu yapmaktadır.’⁸⁷ İş birliği, toplumları bir araya getiren en etkili yöntemlerden biri haline gelmiştir.⁸⁸

⁸³ Szondi, “Central and Eastern European Public Diplomacy”, s. 307.

⁸⁴ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.215.

⁸⁵ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.193.

⁸⁶ Geoffrey Cowan ve Amelia Arsenault, “Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration: The Three Layers of Public Diplomacy”, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 616, (2008), s.10-30.

⁸⁷ Cowan ve Arsenault, “The Three Layers of Public Diplomacy”, s.10-30.

⁸⁸ Tugçe Ersoytürk, “Dış Politikadaki Etkin Unsur: Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Etkinliği”, s.8. <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/tugceersoyozturk.pdf>. (Erişim Tarihi: 12.11.2022)

Bu iletişim yöntemlerinin dışında Szondi resmi üst düzey devlet adamlarının yabancı basındaki makalelerini, dil öğrenimini teşvik, yıl dönümleri ve network (ağ kurma) oluşturma gibi etkinlikleri, kamu diplomasisi yöntemi olarak değerlendirmiştir.⁸⁹

Bu araç ve yöntemlerin kullanıldığı çeşitli kamu diplomasisi uygulama alanları mevcuttur. Bunları; kültürel diplomasi, sağlık diplomasisi, insancıl diplomasi, gastrodiplomasi, yurttaş diplomasisi, lobicilik, savunuculuk, inanç diplomasisi ve dijital diplomasi olarak sınıflandırmak mümkündür.⁹⁰

Ülkeler kamu diplomasisi uygulamalarında bu araç ve yöntemleri uygulayarak yabancı halkların nezdinde ‘güvenilir’ bir aktör olmayı, dolayısıyla dış politika hedeflerini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadırlar. Kamu diplomasisinin başarılı bir şekilde kullanılması için bir ülkenin kültürel ve siyasi değerleri ile dış politikasının birbiriyle uyumu önem taşımaktadır. Neticede kamu diplomasisi, ülkelerin yumuşak güçlerini ortaya çıkaran bir faaliyettir.

1.4. Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi İlişkisi

Geleneksel olarak küresel güç siyaseti, genellikle kimin ordusunun ve ekonomisinin kazanacağıyla ilgiliydi. Bununla birlikte günümüzün bilgi çağında ise politika ayrıca kimin ‘hikayesinin’ kazanmasıyla da ilgilenmeye başlamıştır.⁹¹ “Küreselleşme süreciyle birlikte küresel politikada yaşanan değişimlere paralel şekilde güce başvurmanın klasik yöntemlerinin meşru bir zemin oluşturma konusundaki yetersizliği sonucu kamu diplomasisi kavramı ön plana çıkmıştır.”⁹² Özellikle Soğuk Savaşın sona ermesiyle dağılan Sovyetler Birliği’nin ardından yeni demokratik yönetimlerin ortaya çıkması, gönülleri kazanmayı amaçlayan kamu diplomasisine olan ilgiyi artırmıştır.⁹³ Küresel düzlemde artık sadece askeri güç değil ‘değerler’ de önem kazanmaya ve bu bağlamda da uluslararası ilişkilerde yeni bir ‘güç’ kavramı kendini göstermeye başlamıştır. ‘Yumuşak

⁸⁹ Szondi, “Public Diplomacy and Nation Branding”, s.18.

⁹⁰ Kamu diplomasisinin uygulama alanlarıyla ilgili detaylı bilgi için: Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.169-183.

⁹¹ Joseph Nye, “The New Public Diplomacy”. <https://www.project-syndicate.org/>. (Erişim Tarihi: 11.10.2022).

⁹² Ali Çağlar, "Güç: Sert Güç, Yumuşak Güç ve Akıllı Güç". <http://www.alicaglar.net.tr/StaticFiles/file/guc-sert-yumusak-ve-akilli-guc.pdf>. (Erişim Tarihi: 29.11.2022).

⁹³ Emel Oktay, “NATO’nun Dönüşümü ve Kamu Diplomasisi’nin Artan Rolü”, Uluslararası İlişkiler, 9:34 (Yaz 2012), s.133-135.

güç' olarak adlandırılan bu yeni güç anlayışı, sert güç uygulamalarından tamamen farklı bir stratejiye odaklanmaktadır. Değerlerin merkeze alındığı yumuşak güç ile kamu diplomasisi bu anlamda 'ayrılmaz bir ikili' haline gelmişlerdir. Çalışmanın bu kısmında yumuşak güç kavramına odaklanılacak ve kamu diplomasisiyle olan ilişkisine değinilecektir. Ancak yumuşak güç kavramını açıklamadan önce kısaca gücün ne olduğuna bakmak, kavramın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Güç, hayatın varoluşundan bu yana insanlığın merkezinde yer alan bir kavramdır. İnsanın doğayla olan ilişkileri, devletlerin diğer devletlerle olan ilişkileri geçmişten bu yana hep güç olgusuna izafe edilmiştir. Dahl, kavramı, "A'nın, B'nin normal olarak yapmayacağı bir şeyi ona yaptırabildiği ölçüde B üzerinde güce sahiptir"⁹⁴ şeklinde tanımlamaktadır. Morgenthau'ya göre güç bir kişinin diğer kişilerin akılları ve eylemleri üzerinde kurduğu kontrolü ifade etmektedir.⁹⁵ "Gücün, sahip olma (possessional) ve ilişkisel (relational) olmak üzere iki yönü bulunmaktadır."⁹⁶ Gücün sahip olma yönü, bir şeylere sahip olmaya vurgu yapmakta ve ulusal gücü kapasite ile özdeşleştirirken, kavramın ilişkisel yönü açısından kontrol ve etki olmak üzere iki kavram öne çıkmaktadır.⁹⁷

Uluslararası İlişkilerde güvenlik boyutunun ön planda olduğu Soğuk Savaş döneminde hakim olan anlayış 'Realizm'di. Uluslararası İlişkiler disiplininin bu geleneksel Realist bakış açısı, gücün materyal yönüne vurgu yapmaktadır. Bu görüşe göre ekonomi için para neyse, uluslararası ilişkilerde de güç odur.⁹⁸ Güç, bir devletin sahip olduğu materyal kapasitelerine dayanmaktadır. Kısacası, devletlerin kendi aralarındaki ilişki güç rekabetinden başka bir şey değildir.⁹⁹ Bu bağlamda gücün; "doğal kaynaklar, endüstriyel kapasite, coğrafya, nüfus, askeri hazırlık durumu, ulusal özellik, diplomasi'nin kapasitesi ve ulusal moral durumu" gibi maddi unsurları bulunmaktadır.¹⁰⁰

1970'lerden itibaren küreselleşmenin de etkisiyle değişen uluslararası ortamda "ulus devlet sisteminin aşınması, uluslararası ilişkilere yeni boyutlar kazandırarak Uluslararası

⁹⁴ Robert Dahl, "The Concept of Power", Behavioral Science, 2:3 (Temmuz 1957), s.203.
https://fbaum.unc.edu/teaching/articles/Dahl_Power_1957.pdf. (Erişim Tarihi: 29.11.2022)

⁹⁵ Hans J. Morgenthau, Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace, New York: Knopf, 1948, s.13.

⁹⁶ Sönmezoğlu, Uluslararası Politika, s.173.

⁹⁷ Sönmezoğlu, Uluslararası Politika, s.174.

⁹⁸ John J. Mearsheimer, The Tragedy of Great Power Politics, New York: Norton, 2001, s.12.

⁹⁹ Mearsheimer, Great Power Politics, s.55.

¹⁰⁰ Morgenthau, Politics Among Nations, s.80-109.

İlişkiler teorilerinin de yeniden gözden geçirilmesini gerekli kılmıştır.”¹⁰¹ Klasik Uluslararası İlişkiler teorileri yeniden formüle edilmeye başlanmış ve küresel ortamda yaşanan gelişmelere maddi boyuttan ziyade ‘düşünsel’ etkenlerle yaklaşan İnşacı (Constructivism) teoriler gibi yeni bakış açıları eklenmiştir. Devletler arası ilişkilerde iş birliği gibi kavramların önem kazanmaya başlamasıyla güç olgusuna yönelik olarak yaklaşımlar da değişmiştir. Gücün maddi boyutlarını ele alan yaklaşımların tersine somut olmayan ‘yumuşak’ yönüne vurgu yapan görüşler ağırlık kazanmıştır. Bilhassa Soğuk Savaş’ın ardından uluslararası sistemin yapısında meydana gelen değişimle birlikte ‘soyut güç formları’ önem kazanmıştır. Ulusal uyum, evrensel kültür ve uluslararası kurumların önemi giderek artarken, güç ‘sermaye zengini’nden ‘bilgi zengini’ne geçmeye başlamıştır.”¹⁰² Dolayısıyla uluslararası ilişkilerde güce yönelik Realist yaklaşımların görüşü ‘yetersiz’ kalmaya başlamıştır.¹⁰³

Uluslararası İlişkiler literatürüne yumuşak gücü kavramsal olarak Joseph Nye kazandırmıştır. Kavramı ilk kez 1990 yılında kullanan Nye, gücü aşka benzetmektedir. Gücün “tecrübe edilmesi, tanımlanmasından ve ölçülmesinden daha kolaydır. Gücü, başkalarına normalde yapmayacakları bir şeyi yaptırabildiğiniz zaman tecrübe edersiniz.”¹⁰⁴ Bu anlamda Nye gücü “istenilen sonuçların elde edilmesi için başkalarının davranışlarını etkileme becerisi” olarak tanımlamaktadır.¹⁰⁵ “Gücün etkinliği bağlama bağlıdır. Bu yüzden gücün kaynaklarını uygun çıktılar elde edecek stratejilere dönüştürmek gerekmektedir. Bir ülke ancak gücün kaynaklarını stratejilere dönüştürebildiği ölçüde istenilen sonuçları elde edebilmektedir.”¹⁰⁶ Nye’ye göre gücün askeri, ekonomik ve yumuşak olmak üzere üç çeşidi bulunmaktadır. Bunlar davranış biçimleri, kullanılan araçlar ve politikalar açısından birbirinden ayrılırken, askeri ve ekonomik güç ile yumuşak güç tamamen farklı uygulama alanlarına sahiptir. Bu anlamda Nye, uygulama açısından askeri ve ekonomik gücü ‘sert’ (Hard) güç olarak tanımlamaktadır.

¹⁰¹ Cengiz Özel, “Yumuşak Güce Bütünsel Bakış”, Güvenlik Bilimleri Dergisi, 7:1, (Mayıs 2018), s.2. doi:10.28956/gbd.422722. (Erişim Tarihi: 29.11.2022).

¹⁰² Joseph S. Nye, Jr., “Soft Power”, Foreign Policy, 80, (Autumn, 1990), s.164. <http://www.jstor.org/stable/1148580>. (Erişim Tarihi: 28.11.2022)

¹⁰³ Joseph S. Nye, “Soft power: The Evolution of a Concept”, Journal of Political Power, 14:1, (2021), s.200. doi:10.1080/2158379X.2021.1879572. (Erişim Tarihi: 15.11.2022)

¹⁰⁴ Nye, “Soft Power”, s.2.

¹⁰⁵ Nye, “Soft Power”, s.2.

¹⁰⁶ Nye, “Soft power: The Evolution of a Concept”, s.200.

Tablo 4: Gücün Üç Çeşidi

	Davranışlar	Temel Araçlar	Politikalar
Askeri	Zorla yaptırma Caydırma Koruma	Tehdit Güç	Zorlayıcı Diplomasi Savaş İttifak
Ekonomik	Özendirme Zorlama	Ödeme Yaptırım	Yardım Ödül Yaptırım
Yumuşak	Cazibe Gündem Belirleme	Kültür Değerler Politikalar Kurumlar	Kamu Diplomasisi İkili ve Çok Taraflı Diplomasi

Kaynak: Joseph S. Nye, *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, New York: Public Affairs, 2004, s. 31.

Yumuşak güç, başkasının tercihlerini şekillendirebilme yeteneğine dayanmaktadır.¹⁰⁷ Yumuşak güç kavramını, sert güçten farklı kılan en belirgin özelliği onun ‘rıza’ya dayalı etkileme yöntemini benimsemesidir. Uluslararası politikada diğer ülkeleri etkilemenin birçok yolu bulunmaktadır. Askeri ve ekonomik gücü bünyesinde barındıran sert güç, ‘baskı’ ve ‘rüşvet’ gibi yöntemleri kullanmaktadır. Gücün yumuşak boyutu ise ‘ikna’ ve ‘cezbetme’ gibi stratejileri kapsamaktadır. Diğer bir deyişle yumuşak güç, zor kullanmak yerine başkalarını kendimize çekerek yani cazibe yoluyla istediğimiz sonuçların elde edilmesidir.¹⁰⁸

Sert güç, rüşvet (havuç) ve tehditlere (sticks) dayanmaktadır. Yumuşak gücün kaynağı ise bir devletin siyasi ideallerinin, politikalarının ve kültürünün çekiciliğinden doğmaktadır. Yöntemlerimiz diğer ülkelerin nezdinde meşru olarak kabul edildiğinde yumuşak gücümüz artmaktadır. Sonuçta yumuşak güç devletlerin dış politikada arzuladığı hedeflere, onun değerlerine hayranlık duyan, kendisini örnek olarak benimseyen ve ekonomik açıdan refah seviyesine ulaşmayı isteyen ülkelerin kendisini izlemesiyle ulaşmasıdır.¹⁰⁹ Bu anlamda, dünya siyasetinde askeri güce başvurarak ve

¹⁰⁷ Nye, “Soft Power”, s.5.

¹⁰⁸ Nye, “Soft Power”, s.5.

¹⁰⁹ Nye, “Soft Power”, s.5.

ekonomik yaptırım uygulayarak diğerlerinin davranışlarını değiştirmeye mecbur etmek kadar gündemi şekillendirmek ve başkalarını kendimize çekmek de önemlidir.

Bir ülkenin siyasi değerlerinin, kültürünün ve dış politikalarının çekiciliği yumuşak gücün kaynaklarını oluşturmaktadır.¹¹⁰ Ülkelerin kültürü ancak evrensel değerleri içerdiğinde başkalarına çekici gelmektedir. Demokrasi, uluslararası kurumlarla iş birliği ve insan hakları gibi değerlerin savunulması hükümetlerin çekiciliğini artıran etkenler olurken, iki yüzlü, başkalarının düşüncelerine kayıtsız kalan kibirli politikalar yumuşak gücü baltalayabilmektedir.

1990'lardan itibaren Uluslararası İlişkiler disiplininde önem kazanmaya başlayan yumuşak güç kavramı da tıpkı kamu diplomasisi kavramı gibi genişletilerek yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu anlamda dış politikada devletlerin etkinliğini artırmasının yumuşak ve sert güç kaynaklarının birbirleriyle uyumlu kullanılmasından geçtiği ifade edilmektedir. Sonuç olarak 'sert ve yumuşak güçlerin etkin biçimde birleştirilmesi'¹¹¹ olarak tanımlanan 'akıllı güç' kavramı ortaya çıkmıştır.¹¹²

Yumuşak güç kavramı ile kamu diplomasisi arasındaki bağa bakıldığında, Uluslararası İlişkiler disiplini uzmanları tarafından bu kavram 'ayrılmaz bir ikili' olarak kabul edilmektedir. Çünkü, kamu diplomasisi kavramı yumuşak güç kavramıyla birlikte bilinir olmaya başlamıştır. Kamu diplomasisi, yumuşak gücün harekete geçmesini sağlayan ve onu uygulamaya koyan metot ve araç olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹³ Kamu diplomasisi yumuşak güce dayanan, iletişim çağında formüle edilmiş yeni bir diplomasi tarzıdır.¹¹⁴ Diğer bir ifadeyle kamu diplomasisi yumuşak güç uygulamalarında bir araç kabul edilmektedir.¹¹⁵ Çünkü bir ülkenin sahip olduğu yumuşak gücü, kamu diplomasisinin başarısını doğrudan etkilemektedir.¹¹⁶ Yumuşak güç ve kamu diplomasisi, kamuoyunu merkeze almakta, değerlere ve kültüre odaklanmaktadır. İkisinde de amaç cazibe ve ikna

¹¹⁰ Nye, "Soft Power", s.11.

¹¹¹ Emine Akçadağ, "ABD'nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç", s.1.
<https://www.kamudiplomasisi.org/pdf/abdkdstratejisi.pdf>. (Erişim Tarihi: 29.11.2022).

¹¹² Nye, Soft Power, s.147.

¹¹³ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.37.

¹¹⁴ Gilboa, "Searching for a Theory of Public Diplomacy", s.55.

¹¹⁵ Melissen, "The New Public Diplomacy", s.10.

¹¹⁶ İbrahim Kalın, "Kamu Diplomasisi İçin Mola!".

https://www.sabah.com.tr/yazarlar/ibrahim_kalin/2010/03/27/kamu_diplomasisi_icin_mola. (Erişim Tarihi: 29.11.2022).

yoluyla diğerlerinin gönlünü kazanmak ve uyguladığı politikalarla çekicilik oluşturmaktır.

Kamu diplomasisi, yumuşak güç uygulamalarının diğerleri üzerinde etki göstermesi için en etkin yol ve yöntemdir. Bu bağlamda kamu diplomasisi, yumuşak gücü hedef ülkelere ulaştırmada ve yaymada bir mekanizma konumundadır.¹¹⁷ Bir devletin sahip olduğu tarihi, kültürel ve siyasi değerleri gibi yumuşak güç kaynakları aynı zamanda kamu diplomasisinin de başarıya ulaşmasında temel dayanaklarıdır. Bilimde yakaladığı değerlerini ve kültürünü etkin bir şekilde dünya kamuoyuna sunabilen ülkeler, kısa süre içerisinde çekim merkezi olabilmektedir. Yumuşak güç kavramı, kamu diplomasisi çalışmalarında stratejik olarak inşa edilen iletişim yönetimiyle bir araya getirildiğinde dış politikada kalıcı başarılar elde edilebilmektedir.¹¹⁸ Sonuç olarak kamu diplomasisi ve yumuşak güç, devletlerin dış politika hedeflerine ulaşmalarında başkalarının davranışlarını kendi çıkarları doğrultusunda ikna ve cazibe yoluyla şekillendirmeyi amaçlamaktadır. Yumuşak güç kamu diplomasisinin genel çerçevesini oluştururken, kamu diplomasisi bir yumuşak güç aracı olarak ülkelerin kültürünü, değerlerini kısacası anlatmak istedikleri hikayelerini dış dünyaya ulaştırma işlevi görmektedir. Kitle iletişim araçları ise bu mesajların iletilmesinde kritik rol oynamaktadır.

¹¹⁷ Cull, Public Diplomacy, s.10.

¹¹⁸ Özkan, “21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi”, s.13.

2. BÖLÜM: KAMU DİPLOMASİSİ VE MEDYA

2.1. Medyanın Kamu Diplomasisindeki Rolü ve Dünyadan Örnekler

Çalışmanın bu bölümünde medyanın kamu diplomasisi uygulamalarında oynadığı role değinilecek ve bir iletişim aracı olarak medyanın toplumlararası ilişkilerdeki stratejik önemi üzerinde durulacaktır. Kamu diplomasisi aracı olarak dünyada öne çıkan medya kurumlarına yer verilerek dünyadan uygulamalar örnekleriyle anlatılmaya çalışılacaktır.

Medyanın kamuoyu oluşturmadaki etkinliği tartışılmaz bir olgudur. Ülkeler bu anlamda kamu diplomasisi faaliyetlerinde uluslararası kamuoyuna hitap eden yabancı dillerde medya organları kurmakta ve bu sayede hedef halklara ulaşarak onların görüşlerini yanlarına çekmeyi amaçlamaktadır. Günümüzde bilhassa Türkiye gibi bölgesel ve küresel anlamda söz sahibi olmayı hedefleyen ülkeler, artık sadece savunma harcamalarına değil stratejik iletişim faaliyetlerine de ağırlık vermektedir.

Sosyal ve toplumsal bir varlık olan insanoğlu bir arada yaşamaya ihtiyaç duymaktadır. Bir arada yaşama ihtiyacı, kişilere kendi aralarında ve toplumsal olarak karşılıklı iletişim kurma zorunluluğu getirmektedir. Bu nedenle iletişim, insanlığın varoluşundan bu yana hayatımızın ayrılmaz bir parçası olagelmıştır. İletişim kavramı, “sözcüklerin, sembollerin, renklerin, beden hareketlerinin, ses tonunun ve vurgunun bir araya getirilmesiyle oluşturulan anlamlı mesajlar bütünüdür.”¹¹⁹ Bir anlamda iletişim, kişinin kendisini karşısındakine anlatabilmesini ifade etmektedir. Kitle iletişimi ise adından da anlaşılacağı üzere, kitleler arasında yani toplumun genelini kapsayan bir iletişim imkânı sunmaktadır. İnsanlara kitlesel anlamda ulaşabilmek, onları bilgilendirmek için kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Devletler de diğer devletlere ve onların halklarına ulaşmak için kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duymaktadır. Sonuçta, ‘uluslararası ilişkileri yürütme sanatı’ olan diplomasi ile kamu diplomasisi iletişim sürecini ifade etmektedir. Yine geleneksel diplomasiden kamu diplomasisine, kamu diplomasisinden ise yeni kamu diplomasisine geçişi etkileyen en önemli faktör, iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerdir.

Kamu diplomasisi, kavram olarak Soğuk Savaş’ın en sert döneminin yaşandığı zaman diliminde ortaya çıkmıştır. 1960’lardan itibaren “nükleer silahların muazzam yıkıcı etkisi

¹¹⁹ Bostancı, Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü, s.87.

nedeniyle bilgi ve ikna kampanyaları, ABD ve SSCB'nin küresel ideolojik ve stratejik mücadelelerinde kullanmaya başladıkları başlıca silahlar" haline gelmeye başlamıştır.¹²⁰ Özellikle de ABD, ulusal güvenliğine yönelik tehditlerinin arttığı dönemlerde dünya kamuoyuna tesir etmenin önemine dikkati çekmiş ve komünizmle mücadeleye karşı kapsamlı ve planlı bir faaliyete yönelmiştir.¹²¹ Devletler birbirlerine karşı verdikleri güç mücadelesine iletişimi daha fazla dahil ederek rakip devletlerin toplumlarını, kendi hükümetlerine karşı harekete geçirmeyi amaç edinmeye başlamışlardır. Bu kapsamda "uluslararası ilişkilerde yaşanan devrim, dış politikada amaçları ve araçları da dönüşüme uğratmıştır. Cazibe ve ikna yoluyla dünya genelinde elde edilen olumlu imaj ve itibar, geleneksel olarak askeri ve ekonomik önlemlerle kazanılan toprak ve hammaddelerden daha önemli hale gelmiştir."¹²²

Günümüzde devletlerin güç yönetimi yanında stratejik iletişimlerini de yönetmeleri, küresel siyasette etkili konum elde etmeleri için önem arz etmektedir. Özellikle de kamu diplomasisi faaliyetlerinde tarafların birbirlerini doğru şekilde anlayabilmeleri, etkili iletişim kurulmasına bağlıdır. Bu anlamda medya, ülkelerin dış politika amaçlarına ve hedeflerine ulaşmasında kritik rol oynamaya başlamıştır. Nitekim devletler en etkili şekilde medya aracılığıyla çok geniş kitlelere ulaşabilmektedir.

Medya bir bütün olarak kitle iletişim araçlarına verilen isimdir. Medya basılı, görsel ve işitsel iletişim araçlarının yanı sıra günümüz dijital çağında artık elektronik iletişim araçlarını da kapsamaktadır. Medyaya gazete, TV, radyo ve haber ajansları gibi klasik kitlesel iletişim mecralarıyla birlikte internet ve sosyal medya platformları gibi yeni medya vasıtaları da dahil olmuş ve böylece iletişimde kullanılan araç ve yöntemlerin de kapsamı daha çeşitlenmiştir. Medyanın "haber verme, eğitme, eğlendirme, duygu ve düşünceleri aktarma, kültürü koruma ve geliştirme, halkı bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma" gibi işlevleri bulunmaktadır.¹²³

¹²⁰ Gilboa, "Searching For a Theory of Public Diplomacy," s.62.

¹²¹ Erkan Aydın, "Amerika'nın Soğuk Savaş Döneminde Kamu Diplomasisi Yoluyla Komünizmle Mücadelesinde United States Information Agency Örneği", Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6:2, (Temmuz 2022), s.319. doi:10.30692/sisad.1066554. (Erişim Tarihi: 27.11.2022).

¹²² Gilboa, "Searching For a Theory of Public Diplomacy," s.56.

¹²³ Mustafa Akdağ, "Medya Siyaset Etkileşimi Bağlamında Türkiye'de Siyasetin Medya Alanındaki Düzenlemeleri Üzerine Bir İnceleme", Erciyes İletişim Dergisi, 7:2, (Temmuz 2020), s.1176. doi.org/10.17680/erciyesiletisim.724441. (Erişim Tarihi: 11.12.2022).

Teorik olarak kamu diplomasisinde medyanın rolüne ilişkin iki görüş bulunmaktadır. Birinci görüşe göre medya karar vericileri yönlendiren bir güç iken, ikinci görüş ise karar vericilerin medyayı kendi amaçları doğrultusunda kullandığını ifade etmektedir.¹²⁴ Medyanın mı karar vericileri etkilediği veya karar vericilerin mi medyayı kullandığı hususu, ayrı bir çalışma konusu olmakla beraber iki görüş de medyanın rolünü göz ardı etmemektedir. Nitekim küresel politikanın dönüşümüyle birlikte uluslararası ilişkilerde birer aktör haline gelen toplumlar, STK'lar ve uluslararası örgütler, seslerini duyurabilmek, karar vericileri etkileyebilmek adına faaliyetlerinde sıklıkla medyayı kullanmaya başlamışlardır. Aynı şekilde siyasal iktidarlar da faaliyetlerini duyurabilmek ve topluma kendileri politikalarını anlatabilmek amacıyla medyaya ihtiyaç duymaktadır.¹²⁵ Gilboa'nın da bu bağlamda belirttiği gibi kamu diplomasisi, hükümet, medya ve kamuoyu olmak üzere üç ana bileşen arasındaki karmaşık ilişkiye dayanmaktadır.¹²⁶ Kamu diplomasisinde medya aracılığıyla iletişim, "hem siyasal aktörlerden hedef kitleye hem de hedef kitleden siyasal aktörlere olmak üzere iki yönlü olarak ilerlemektedir."¹²⁷ Bu anlamda medya devletten halka (G2P) ve halktan devlete (P2G) etkileşimli iletişim biçimleri için bir fırsat sunmaktadır.¹²⁸ Sonuç olarak medyanın, halk ile karar vericiler arasındaki bağlantının kurulmasında önemi elzemdir.

Daha önce de belirtildiği üzere kamu diplomasisi faaliyetlerinde hedef kitlenin bakış açılarını şekillendirerek onların rızasını almak ve bu sayede uluslararası arenada itibar kazanmak öncelikli hedeftir. Bu bağlamda medyanın kamu diplomasisi kapsamında yürütülen çalışmalarda katkısı açıktır. Devlet ve devlet dışı aktörler hedef ülkelerde kamuoyunun tutumlarına tesir edebilmek adına medyayı ve diğer iletişim araçlarını kullanmaktadır.¹²⁹ Medya bize geniş kitlelere ulaşmamızı sağlamaktadır. Kamu diplomasisi faaliyetlerinde devletlerin hedef halkların görüşlerini şekillendirmek amacıyla giriştiği iletişim süreçlerinde medya söz konusu kitleye ulaşılmasına imkan sağlamaktadır. Bu nedenle medya kamu diplomasisinde merkezi bir konuma sahiptir.

¹²⁴ Efeğil, "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi".

¹²⁵ Akdağ, "Medya Siyaset Etkileşimi", s.1175.

¹²⁶ Gilboa, "Searching for a Theory of Public Diplomacy", s.62.

¹²⁷ Bostancı, Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü, s.105.

¹²⁸ Greg Simons, "Media and Public Diplomacy", Routledge Handbook of Russian Foreign Policy, der., Andrei P. Tsygankov, New York: Routledge, 2018, s.199.

¹²⁹ Eytan Gilboa, "Diplomacy in The Media Age: Three Models of Uses and Effects", Diplomacy and Statecraft, 12:2, (2001): 1-28, s.1. DOI: 10.1080/09592290108406201. (Erişim Tarihi: 29.11.2022).

Ülkeler kamu diplomasisi uygulamalarıyla uluslararası kamuoyunu ikna etmeyi ve dış politikada olumlu bir imaj sunmayı amaçlamaktadır. Sonuçta medya ülkelerin kamu diplomasisi amaçlarını yayan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Karar vericiler kitle iletişim araçlarını kullanarak kendileri açısından önem arz eden konuları gündemde tutmaya çalışmaktadırlar. Bu bağlamda değerlendirildiğinde medyanın gündem belirleme ve oluşturma gücü ön plana çıkmaktadır. Medya tarafından kamuoyuna servis edilen olumlu veya olumsuz herhangi bir haber, kitlelerin tutumlarını ve düşüncelerini etkilemektedir.¹³⁰ Öyle ki medyanın “kamuoyu oluşturmak için neredeyse tek başına bir güç” olduğu söylenebilir.¹³¹ Medya, topluma sunduğu haberlerle bir tartışma ortamı sağlayarak kamuoyu oluşumunda etkili olmaktadır. Diğer bir deyişle medyanın öncelik verdiği gelişmeler kamuoyunun da öncelikli konusu haline gelmektedir. “İnsanlar medya aracılığı ile gönderilen mesajları seçiyorlar, seçtikleri mesajları yorumluyorlar ve okudukları, TV tartışmalarında izledikleri mesajlarla kendi inançlarını (görüşlerini) güçlendiriyorlar.”¹³²

Medyanın kamu diplomasisi faaliyetleri açısından etkisi üzerine geliştirilen kuramlardan bir diğeri ise Leonard’ın üç boyutlu kamu diplomasisi modelinden ilki olan “haber yönetimi” (news management) boyutudur.¹³³ Günlük konularda iletişim yönetimini kapsayan haber yönetimi, en genel ifadeyle bilgilendirme çalışmalarını içermektedir. “Hükümetler haber yönetimi ile aslında medyada kendi anlatılarını ve politikalarını çıkarlarına uygun biçimde kamuoyuna sunmayı ve onların desteğini almayı amaçlar.”¹³⁴ Haber yönetimini propagandadan ayıran en temel özellik, dezenformasyondan ziyade, kamu diplomasisinin başarısının da bağlı olduğu gerçek bilginin doğru bir şekilde doğru hedefe en etkin biçimde aktarılması hususudur.¹³⁵ Kamu diplomasisinde iletişim araçlarıyla yapılan bir başka faaliyet ise savunuculuk (müdafaa) tekniğidir. Kamu diplomasisi uygulamalarında iletişim faaliyetleri savunuculuk tekniğiyle gerçekleştirilmektedir. Savunuculuk, ülkelerin iletişim faaliyetleriyle kendi vizyonunu ve

¹³⁰ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.99.

¹³¹ Bostancı, Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü, s.103.

¹³² Serdar Kaypakoğlu, “Küreselleşme ve Medya”, <https://birikimdergisi.com/dergiler/birikim/1/sayi-117-ocak-1999/2311/kuresellesme-ve-medya/5332>. (Erişim Tarihi: 10.11.2022).

¹³³ Leonard, Public Diplomacy, s.12.

¹³⁴ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.102.

¹³⁵ Kalın, “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”.

dış politikasını anlatmasını içermektedir.¹³⁶ Bu anlatıda medyanın oynadığı rol tartışılmaz bir gerçektir.

Medyanın kamu diplomasisinde oynadığı rolün en belirgin yansıması, şüphesiz uluslararası yayıncılıkta kendisini göstermektedir. Ülkeler hem kendi kamuoylarını hem de dış kamuoyunun desteğini kazanmak adına uluslararası topluma ulaşabilen kitle iletişim araçlarına ihtiyaç duymaktadır. Bu kapsamda devletlerin özellikle İngilizce dilinde yayın yapan medya araçlarına ağırlık verdiği görülmektedir. Uluslararası yayıncılık, devletlerin yabancı ülke halklarına yönelik tanıtım, bilgilendirme ve imaj yönetimi çalışmalarında pekiştirici bir rol oynamaktadır. Ülkeler kamu diplomasisi çalışmaları yürütürken vermek istedikleri mesajları dış dünyaya istenildiği şekilde, kendi zaviyelerinden iletmek amacıyla uluslararası yayın yapan iletişim araçlarını kullanmaktadır.

Diğer yandan ise medya küreselleşmenin de etkisiyle toplumlar arasında etkileşimi artırmaktadır. Medya aracılığıyla halklar birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulmakta ve uluslararası meselelere yönelik olarak ortak görüş birliği oluşturabilmektedir. Halkların tutum ve davranışlarının duyurulmasında kritik rol oynayan, onların sesi konumunda bulunan medyanın uluslararası politika üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır. Bu doğrultuda devletlerin kamu diplomasisi faaliyetlerinde ağırlık verdiği uluslararası yayıncılık, ülkelerin yabancı halklarla ilişki kurmak amacıyla iletişim teknolojilerini kullanarak uluslararası çevreyi yönetme girişimi olarak karşımıza çıkmaktadır.¹³⁷ Ülkeler uluslararası yayın yapan medya araçlarıyla kendi tarihini, kültürünü anlatmakta, uluslararası kamuoyunda olumsuz ön yargıları kırmayı amaçlamaktadır. Medya aracılığıyla bir aktör, diğer ülke halklarına ulaşarak yumuşak güç unsurlarını anlatmakta ve böylece imaj ve itibarını canlandırmaya çalışmaktadır.

Nye, günümüz bilgi çağında en büyük gücün ‘bilgi’ olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla etkili medya araçlarına sahip ülkeler bilgiyi kontrol ederken, uluslararası arenada gündemin şekillenmesine, meselelerin kendi istekleri doğrultusunda tartışılmasına hakim konumda olacaktır. Askeri ve ekonomik olarak güçlü olmanın tek

¹³⁶ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.110.

¹³⁷ Nicholas J. Cull, “Public Diplomacy: Taxonomies and Histories”, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 616, (2008): 31-54, s.34. <http://www.jstor.org/stable/25097993>. (Erişim Tarihi: 14.11.2022).

başına yetersiz kaldığı günümüz devletler arasındaki ilişkilerde karar vericiler medya vasıtasıyla, algılar ve söylemler üzerinde kontrol kurma, zihinleri kazanma gibi kritik bir mücadele vermektedir.

1920'lerden itibaren radyonun ortaya çıkması birçok ülkeyi yabancı dilde yayıncılık arenasına itti ve 1930'lu yıllarda Sovyetler Birliği'nin Komünist yönetimi ile İtalya ve Almanya'da yönetime gelen Faşist iktidarlar ideolojilerini yabancı toplumlara tanıtmak için rekabete giriştiler.¹³⁸ Ülkeler arasındaki bu imaj ve söylem mücadelesi Soğuk Savaş döneminde zirve noktasına ulaştı. 'Propagandalar savaşı' olarak da adlandırılan Soğuk Savaş döneminde küresel politika, ABD'nin başını çektiği 'kapitalist' ile SSCB'nin önderliğindeki 'komünist' bloklar arasında iki kutuplu bir yapıya dönüşmüştü. Özellikle Soğuk Savaş'ın şiddetli bir şekilde yaşandığı dönemlerde ABD ve SSCB, ülkeleri askeri ve ekonomi gibi geleneksel güç yöntemleriyle baskı altına alamayacağını anlamışlar ve iletişim faaliyetlerine ağırlık vermeye başlamışlardır.

"Bu nedenle Soğuk Savaş sırasında ABD ve Sovyetler Birliği, kendi ideolojileri doğrultusunda tüm dünyadaki kamuoylarının tutumlarını şekillendirmek için kamu diplomasisini geliştirdi ve yaygın bir şekilde kullandı. Ana silahları, Amerikan tarafında Amerika'nın Sesi (VOA), Radio Liberty ve Özgür Avrupa Radyosu gibi radyo istasyonları ve Sovyet tarafında Radio Moscow gibi radyo istasyonları dahil olmak üzere uluslararası yayıncılıktı."¹³⁹

Neticede Soğuk Savaş'ın kazananı ABD ve Batı'nın demokratik değerleri olmuştur. Sovyetler Birliği'nin yürüttüğü tanıtım faaliyetleri ve kültür programları Batı kültürünün çekiciliğine ayak uyduramamıştır. Her ne kadar ABD'nin ekonomik ve askeri gücü önemli bir rol oynasa da Berlin Duvarı'nın yıkılmasına giden süreç ABD'nin popüler kültürünün cazibesiydi. "Berlin Duvarı aslında 1989 yılında yıkılmadan çok zaman önce televizyon ve filmler tarafından delinmişti."¹⁴⁰ Sonuçta Sovyetler Birliği, ABD'nin kültürünün, değerlerinin, demokratik yapısının çekiciliğinin ve yumuşak güç unsurlarının kitle iletişim araçları vasıtasıyla etkili bir şekilde yayılması sonucu dağılmıştır.

¹³⁸ Nye, *Soft Power*, s.101.

¹³⁹ Gilboa, "Diplomacy in the Media Age", s.5.

¹⁴⁰ Nye, *Soft Power*, s.49.

Bilgi çağı olan günümüzde, uluslararası arenada etkin bir konuma gelmeyi amaçlayan ülkeler, uluslararası yayıncılığa daha fazla önem vermeye başlamışlardır. Özellikle, küresel anlamda markalaşmış medya kuruluşlarının temsil ettikleri ülkelerinin politikalarını ve kültürünü tek yönlü olarak anlatması, Türkiye gibi diğer ülkeleri de farklı dillerde yayıncılığa sevk etmiştir. Küresel enformasyon savaşlarında, ABD CNN ve AP, İngiltere BBC ve Reuters, Fransa AFP ve France 24, Almanya Deutch Welle ve Arap dünyası ise Al-Jazeera ile büyük bir rekabet halinde bir imaj ve algı mücadelesi vermektedir.¹⁴¹ Türkiye de uluslararası arenada kendi bakış açısını anlatmak adına TRT ve Anadolu Ajansı'nı etkili bir şekilde kullanmaya başlamıştır.

Bununla birlikte, iletişim teknolojilerinde yaşanan dönüşüm halklar ile gündem belirleyiciler arasında şartları bir anlamda eşitlemiş, bu da izleyicilere sadece 'yayın yapmayı' değil aynı zamanda onlarla 'konuşmayı' da gerekli kılmıştır. Devletler bu anlamda küresel enformasyon savaşlarında sadece kendi yumuşak güçlerini yansıtmakla yetinmemektedir. Karşı taraf nezdinde bir empati oluşturabilmek amacıyla onların da seslerinin duyurulduğu yayınlara imza atmaktadırlar. Örneğin BBC'nin "Focus on Africa, CNN'in "African Voices" ve Al Jazeera'nın "Africa Investigates" gibi programları bölgesel bazda, Afrika'nın bakış açısını yansıtan yayınlardır.¹⁴² Uluslararası medya kuruluşları bu şekilde bölgesel bazlı, yerel halkın hikayelerinin anlatıldığı programlarla aslında kendi temsil ettikleri ülkeler adına empati kazanma mücadelesi vermektedirler.

2.1.1. CNN

Dünyada televizyon ve kamu diplomasisi denildiğinde akla gelen ilk medya aracı şüphesiz Cable News Network'tür (CNN).¹⁴³ 1 Haziran 1980'de faaliyete geçen kanalın merkezi Atlanta'dır. Londra, Abu Dhabi ve Hong Kong ise prodüksiyon merkezleridir. ABD'de 11 eyalette, ABD dışında ise 25 ülkede operasyon merkezi bulunmaktadır. Küresel haber kaynakları arasında en geniş kitleye ulaşan iletişim araçlarından birisidir. CNN'in kendi sayfasında kurumla ilgili şu bilgiler yer almaktadır:¹⁴⁴

¹⁴¹ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.227.

¹⁴² Yu-Shan Wu, "China's Media and Public Diplomacy Approach in Africa: Illustrations From South Africa", Chinese Journal of Communication, 9:1, (2016): 81-97, s.88. DOI: 10.1080/17544750.2016.1139606 (Erişim Tarihi: 16.12.2022).

¹⁴³ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.191.

¹⁴⁴ "CNN Worldwide Fact Sheet", <https://cnnpressroom.blogs.cnn.com/cnn-fact-sheet/>. (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

- Dünya çapında 36 operasyon merkezi ile yaklaşık 4 bin çalışanı bulunmaktadır.
- CNN yayınları, dünya genelinde binden fazla bağlı kuruluş tarafından desteklenmekte ve yürütülmektedir. (Örneğin Türkiye’de CNN TÜRK gibi)
- CNN, ABD’de 78,2 milyon haneye ulaşmaktadır.
- CNN Dijital, aylık olarak dünya genelinde 200 milyondan fazla tekil ziyaretçi çeken bir numaralı çevrimiçi haber merkezidir.
- CNN International, dünya genelinde 347 milyondan fazla haneye ulaşmaktadır.
- CNN International, 200’den fazla ülkede yaklaşık iki milyar insana hitap edebilmektedir.

CNN’in dünyanın en önde gelen haber kurumlarından biri olarak ortaya çıkmasındaki en önemli etkenin Irak’ın Kuveyt’i işgalinin ardından başlayan 1990-1991 Körfez Savaşı sırasında gerçekleştirdiği yayınlar olduğu ifade edilmektedir.¹⁴⁵ Tüm dünyanın savaşı ‘tıpkı radyo dinler gibi’ canlı olarak TV ekranlarında CNN’in yayınlarıyla anlık seyretmesi kamu diplomasisi çalışmalarında literatüre ‘CNN etkisi’ kavramını kazandırmıştır. CNN etkisi üzerine birçok tezler aktarılmıştır. Genel olarak kavram, “medyanın siyasi gündemi ve karar verme sürecini yönlendirebilme yeteneğine” vurgu yapmaktadır.¹⁴⁶ Uluslararası haberciliğin etkisine vurgu yapan çalışmalar, medyanın gündeme taşıdığı konularla halkın karar vericileri belirli olaylarda harekete geçmeye zorlamasına dikkati çekmektedir. Bu yönüyle CNN etkisi, gerçek zamanlı iletişim teknolojilerinin halklardan ve siyasi seçkinlerden küresel olaylara ilişkin büyük tepkiler uyandırabileceği fikrine dayanmaktadır.¹⁴⁷ Gilboa da CNN etkisini “medyanın ulusal çıkarları belirlemesi ve seçilmiş ve atanmış yetkililerin politika oluşturmasını gasp etmesi” olarak tanımlamaktadır.¹⁴⁸

CNN’in Körfez Savaşı’yla birlikte başarılı yayınları sonucunda uluslararası ilişkilerde küresel bir aktör olarak ortaya çıkması o dönem dünya genelinde radyo yayınları bulunan

¹⁴⁵ Eytan Gilboa, “The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations”, *Political Communication*, 22:1, (February 2005): 27-44, s.27. DOI: 10.1080/10584600590908429. (Erişim Tarihi: 17.12.2022).

¹⁴⁶ Shawn Powers, “Media, Diplomacy, and Geopolitics”, *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*, der., Andrew F. Cooper, Jorge Heine and Ramesh Thakur, London: 2013. DOI: 10.1093/oxfordhb/9780199588862.013.0012. (Erişim Tarihi: 19.12.2022).

¹⁴⁷ Piers Robinson, “The CNN Effect: Can the News Media Drive Foreign Policy?”, *Review of International Studies*, 25:2 (Nisan, 1999): 301-309, s.301. <https://www.jstor.org/stable/20097596>. (Erişim Tarihi: 15.11.2022).

¹⁴⁸ Gilboa, “Searching for a Theory of Public Diplomacy”, s.63.

BBC ve NBC gibi medya kuruluşlarına da küresel televizyon ağları kurmaları hususunda da ilham vermiştir.¹⁴⁹

CNN, TV kanalı dışında iletişim teknolojilerinin gelişimiyle günümüzde internet üzerinden de haber servisi sağlamaktadır. Kanalin web sitesi www.edition.cnn.com, ABD ile ilgili yayınlar / International Edition (Uluslararası haberler) / Arapça ve İspanyolca yayın seçenekleriyle haber servisi sağlamaktadır. Sosyal medya platformlarında da oldukça etkili olan CNN'in twitterda CNN (@CNN), CNN International (@cnni), CNN Afrika (@CNNAfrica), CNN Breaking News (@cnnbrk), CNN Politics (@CNNPolitics) ve CNN Business (@CNNBusiness) gibi çeşitli hesapları bulunmaktadır. 12 Aralık 2022 itibarıyla CNN ana hesabı sahip olduğu 60,7 milyon takipçiyle çok geniş bir kitleye ulaşmaktadır. CNN International hesabını da yine 14,3 milyon kişi takip etmektedir.

Dünyada 7/24 haber yayıncılığına başlayan ilk kanal CNN'dir. Kanalin küresel anlamda yakaladığı başarının avantajıyla ABD'nin kültürünü yaymada, bakış açısını yansıtmada etkili bir iletişim aracı olduğu düşünülmektedir. CNN, bu yönüyle değerlendirildiğinde ABD'nin uluslararası alanda yumuşak gücünün aktarılmasında pekiştirici bir rol üstlenmektedir.

2.1.2. BBC

İngiltere, kamu diplomasisi faaliyetlerini başlıca üç kamu kurumu üzerinden yürütmektedir. Bu kurumlar; İngiltere Dışişleri Bakanlığı, British Council ve British Broadcasting Corporation (BBC) Dünya Servisidir. Dışişleri Bakanlığı diplomatik ilişkileri yürütürken; British Council ülkenin kültürel etkileşimiyle ilgilenmektedir. BBC de İngiltere'nin kamu diplomasisi çalışmalarında medya iletişimini sunmaktadır.¹⁵⁰ BBC, 1922 yılında The British Broadcasting Company olarak kurulmuş, 1927 yılında da klasik müzik dinletisiyle yayınlarına başlamıştır.¹⁵¹ 1932 yılında BBC İmparatorluk (Empire Service) servisinin kurulmasıyla ulus ötesi yayınlarına başlamıştır. İlk olarak başladığı radyo yayınlarına, 1936 yılında kurulan TV yayını eklenmiştir.

¹⁴⁹ Gilboa, "The CNN Effect", s.27.

¹⁵⁰ Kalın, "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi".

¹⁵¹ "BBC Annual Report and Accounts 21/22", <https://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/reports/annualreport/ara-2021-22.pdf>. (Erişim Tarihi::12.12.2022).

3 Ocak 1938 yılında BBC Dünya Servisi yayınları ilk kez Arapçayla başlamıştır. Arapça yayının hedefi ilk başlarda İtalya'nın, Mısır gibi bölgelere yaptığı Arapça yayınları bertaraf edebilmek amacını taşıyordu.¹⁵² BBC Soğuk Savaş döneminde özellikle VOA (Amerika'nın Sesi Radyosu) ile birlikte radyo yayınları aracılığıyla Sovyetler Birliği'ne karşı etkili bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütmüştür. Geçmişteki başarılı radyo yayıncılığının yanında TV yayıncılığında da etkin bir şekilde faaliyetlerini sürdürmektedir.

BBC World Service, günümüzde TV kanalı, radyo ve online (çevrimiçi) olarak İngilizcenin dışında 40'tan fazla dilde yayın yapmaktadır.¹⁵³ 2021 yılında haftalık 492 milyon izleyiciye ulaşan kurum, dünyanın en önde gelen uluslararası haber yayıncılarından biridir. İngilizce dilinde 24 saat kesintisiz yayın yapan BBC World News, 200 ülkede, 300 milyon haneye ve 1,8 milyon otel odasına haberlerini ulaştırabilmektedir. BBC World News'ün twitter hesabının (@BBCWorld) 12 Aralık 2022 itibarıyla 39,1 milyon takipçisi bulunurken, son dakika gelişmelerin aktarıldığı BBC Breaking News (@BBCBreaking) 51,5 milyon takipçi sayısına ulaşarak uluslararası haber yayıncılığı rekabetinde diğer haber mecralarına nazaran önemli bir kesime hitap etmektedir. Yine Premier Lig'in futbolda dünyada en fazla takip edilen liglerin başında gelmesinin de avantajıyla kurumun spor servisi BBC Sport'u (@BBCSport) da 10,5 milyonu aşkın kişi takip etmektedir.

İngiltere, BBC yayınları sayesinde uluslararası yayıncılıkla yumuşak gücünü en iyi yansıtan ülkelerden biri olmuştur. BBC'yi diğer uluslararası haber kuruluşlarından ayıran en belirgin özelliği onun “en güvenilir uluslararası haber yayıncısı” olmasıdır. Kurumun bu doğrultuda en büyük önceliği ‘tarafsız yayıncılık’ ve ‘güven’ olarak ifade edilmektedir. Kamu diplomasisi bağlamında değerlendirildiğinde bu sayede BBC, İngiltere'ye yönelik olumlu bir algının oluşmasını sağlamaktadır. Nitekim kuruluşun raporunda küresel olarak izleyicilerinin yüzde 50'den fazlası, BBC'nin onları “İngiltere hakkında daha olumlu bir izlenime sahip olmalarını sağladığını” ifade etmiştir.¹⁵⁴ Görüldüğü üzere BBC'nin görece bağımsız yapısı ve daha güvenilir bir haber kaynağı

¹⁵² Eylem Yanardağoglu, “Uluslararası İletişim ve Kamu Diplomasisi: BBC Dünya Servisi Haber Merkezi Örneği”, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 38, (Bahar 2014), s.121.

¹⁵³ “About The BBC”, www.bbc.com/aboutthebbc. (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

¹⁵⁴ “BBC Annual Report and Accounts 21/22”.

olarak görülmesi, İngiltere'nin uluslararası kamuoyunu etkilemesine katkıda bulunmaktadır.

BBC World Service, tek yönlü bir anlatımın ötesinde hazırlamış olduğu karşılıklı diyalog ve etkileşime dayanan programlara da öncülük etmiştir. “Africa Have Your Say” gibi e-posta, SMS gibi vasıtalarla seyirci geri bildirimlerinin sağlandığı programlar Afrika halkının kendini ifade edebildiği önemli bir uluslararası platform haline gelmiştir.¹⁵⁵ BBC bu yayınlarıyla, uluslararası kamuoyu nezdinde saygın bir konuma yükselmekte, halklarla arasında bir ilişki inşa etmekte ve İngiltere'nin imajına büyük katkı sağlamaktadır.

BBC, bu anlamda kamu diplomasisi açısından değerlendirildiğinde İngiltere'nin yumuşak gücünün ayrılmaz parçasıdır. BBC World Service, İngiltere'nin yumuşak gücüne, Premier Ligi ve teknoloji gibi araçlardan daha fazla katkı sunmaktadır.¹⁵⁶

Kurum, BBC World Service bünyesinde uluslararası haberciliğin yanı sıra İngilizce dili eğitimi de sunmaktadır. Learning English¹⁵⁷ adıyla ayrı bir web sitesi bulunan uygulamayla küresel olarak takipçilerine ücretsiz audio, video ve metinsel içerikler sunulmaktadır. Sonuç olarak BBC World Service, haber yayıncılığında uluslararası arenada yakaladığı başarı, kazandığı güven ile İngilizce eğitimi gibi uygulamalarıyla İngiltere'nin en büyük kültür ihracatçısı konumundadır ve ülkenin itibarına büyük bir katkı sunmaktadır.

2.1.3. France 24

France 24, Fransa'nın uluslararası alanda 24 saat kesintisiz haber programları hazırlayan TV yayın kuruluşudur. Uluslararası medyanın Fransa'nın politikalarına yeterince yer vermediği ve taraflı yaklaştığı düşüncesi dönemin Fransız hükümetini 24 saat yayın yapan bir uluslararası haber servisi kurmaya sevk etmiştir.¹⁵⁸ France 24 bu kapsamda Fransa'nın uluslararası haber akışında daha görünür olmasını ve dış politikasının küresel alanda daha fazla yer almasını sağlamak adına 6 Aralık 2006'da yayın hayatına başlamıştır. Kanal, France Medias Monde grubuna bağlı olarak yayın hayatını

¹⁵⁵ Cull, “Public Diplomacy: Taxonomies and Histories”, s.52.

¹⁵⁶ “BBC Annual Report and Accounts 21/22”.

¹⁵⁷ “Learning English”, <https://www.bbc.co.uk/learningenglish/>. (Erişim Tarihi: 17.12.2022).

¹⁵⁸ Yu-Shan Wu, “China’s Media and Public Diplomacy Approach in Africa: illustrations from South Africa”, *Chinese Journal of Communication*, 9:1, (2016): 81-97, s. 84. DOI: 10.1080/17544750.2016.1139606. (Erişim Tarihi: 17.12.2022).

sürdürmektedir. France Medias Monde grubu, France 24 kanalının yanı sıra 16 dilde (Fransızca dahil) yayın yapan RFI radyo ve Arapça yayın yapan Monte Carlo Doualiya radyo istasyonunu bünyesinde barındırmaktadır.¹⁵⁹

France 24 İngilizce, Fransızca, Arapça ve İspanyolca dillerinde yayın yapmaktadır. Dünya genelinde 160 ofisten oluşan geniş bir ağ aracılığıyla İspanya dilinde günde 12 saat, diğer dillerde 24 saat yayınlarını sürdürmektedir.¹⁶⁰ Dört dilde Fransa'nın bakış açısını dünyaya yansıtmaya çalışan kanal, dünya genelinde 355 milyon haneye ulaşmaktadır.¹⁶¹ Dört kanalın haftalık toplam izleyicisi 98,5 milyonu bulmaktadır. Dijital ortamda da etkili bir şekilde faaliyet gösteren France 24, kablo, uydu, DTT, ADSL, cep telefonları, tabletler ile YouTube'da dört dilde hizmet vermektedir. Kanalın dijital platformları her ay ortalama 16,5 milyon ziyaret çekmektedir.¹⁶²

Fransa, dünyanın yumuşak güce en fazla sahip olan ülkelerinden biridir. Marka değerlendirme kuruluşu Brand Finance'ın düzenli olarak yayımladığı küresel yumuşak güç endeksinde (Global Soft Power Index) Fransa üst sıralarda yer almaktadır.¹⁶³ Fransa yumuşak gücünü muhafaza etmek adına kültürel diplomasi uygulamalarına büyük önem vermekte ve dış politikasının ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir.¹⁶⁴

Fransa, Fransızca konuşulan Afrika ve Mağrip ülkeleriyle olan ilişkilerine ağırlık vermekte ve bu ülkelerdeki yumuşak gücünü korumaya çalışmaktadır. France 24 kanalı da bu kapsamda CNN ve BBC'ye nazaran küresel ölçekte etkisi fazla olmasa da bölgesel bazda değerlendirildiğinde etkin bir haber sağlayıcısıdır. France 24, Afrika'da ve Mağrip ülkelerinde en çok izlenen uluslararası haber kanalı konumundadır.¹⁶⁵ Kamu diplomasisi bağlamında değerlendirildiğinde France 24, Fransa'nın tarihsel bağlarının olduğu bölge halklarıyla, kültürel etkileşimin devamını sağlama açısından önemli bir köprü görevi yerine getirmektedir. Bu minvalde bakıldığında France 24'ün İngilizce dilindeki twitter

¹⁵⁹ "Watch and Listen To The World", <https://www.francemediasmonde.com/en/>. (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

¹⁶⁰ "Watch and Listen To The World".

¹⁶¹ "Who Are We?", France 24, <https://www.france24.com/en/about-us>. (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

¹⁶² "Who Are We?".

¹⁶³ "France: Growing as a Soft Power", <https://brandfinance.com/insights/2022-gsps-france>, Mart 2022, (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

¹⁶⁴ Ebru Eren, "Education Policies as a Tool of Soft Power: Alliance Française and Yunus Emre Institute," *Curr Res Soc Sci*, 6:2, (2020): 125-134, s.128. DOI:10.30613/uresosc.741167. (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

¹⁶⁵ "Who Are We?".

hesabının (@FRANCE24) 4 milyon takipçisi bulunurken, kanalın Arapça hesabı (@France24_ar) 9,5 milyon takipçi sayısına ulaşmıştır.¹⁶⁶ Sonuçta France 24, uluslararası haber yayınlarıyla bölgesel ve küresel meselelere Fransız bakış açısını kazandırmayı amaçlamaktadır.

2.1.4. Deutsche Welle

Almanya'nın uluslararası yayım kuruluşu Deutsche Welle (DW), yayınlarına 1953 yılında radyo servisiyle başlamıştır. Özerk bir yapıya sahip kamu yayımcısı olan DW, Alman (federal) hükümeti tarafından finanse edilmektedir.¹⁶⁷ DW, uluslararası kamuoyunu Nazi döneminin ardından kurulan yeni Almanya hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla hizmete alınmıştır. Kurumun merkez karargâhı Almanya'nın Bonn şehrinde yer alırken, merkez stüdyosu ise Berlin'de bulunmaktadır.

Kurumun web sitesinden edinilen bilgilere göre DW'nin bugün 140 farklı uyruktan yaklaşık 4 bin çalışanı bulunmaktadır. Kuruluş, radyo, televizyon ve online olarak 32 dilde içerik sağlamaktadır. DW televizyonu Almanca, İngilizce, Arapça ve İspanyolca dillerinde yayınlarını sürdürmektedir. Dünya genelinde haftalık yaklaşık 120 milyon kişinin DW yayınlarını takip ettiği iddia edilmektedir. İngilizce kanalı 24 saat kesintisiz yayım yapmaktadır. DW hedef kitle olarak, uluslararası arenada karar verici pozisyonundaki gruba ve kanaat önderlerine ulaşmayı amaçlamaktadır. Deutsche Welle, Türkiye'de de faaliyet göstermektedir. Kurumun Türkçe servisi 1 Temmuz 1962'de radyo yayınlarıyla başlamış olup, günümüzde internet üzerinden görüntülü ve yazılı haberleriyle faaliyetlerine devam etmekte ve sosyal medya ağlarında da yer almaktadır.¹⁶⁸ DW Türkçe'nin twitter hesabını (@dw_turkce) 13 Aralık 2022 itibarıyla yaklaşık 942 bin 400 kişi takip etmektedir.

DW'nin farklı kültürler ve halklar arasında anlayışı ve fikir alışverişini teşvik ettiği, önemli konularda Alman bakış açısı için bir forum sağladığı, kökleri Avrupa kültürüne dayanan liberal bir demokrasi olarak Almanya'yı yansıttığı ifade edilmektedir.¹⁶⁹ DW, bu yönüyle Alman kamu diplomasisi çalışmalarının uluslararası habercilik ayağını

¹⁶⁶ https://twitter.com/france24_ar?lang=tr.

¹⁶⁷ Oliver Zöllner, "German Public Diplomacy", Routledge Handbook of Public Diplomacy, der., Nancy Snow, Philip Taylor, New York: Routledge, 2009, s.264.

¹⁶⁸ "About DW", <https://corporate.dw.com/en/about-dw/s-30688>. (Erişim Tarihi: 13.12.2022).

¹⁶⁹ "Almanya'nın Medyadaki Sesi Deutsche Welle", <https://www.dw.com/tr/almanyan%C4%B1n-medyadaki-sesi-deutsche-welle/a-2452082>. (Erişim Tarihi: 13.12.2022).

yürütmektedir. Haber yayınlarının yanı sıra Almanca öğretimine yönelik faaliyetlerde de bulunan Deutsche Welle, bu şekilde Alman dilinin ve kültürünün tanıtımına da katkı sunmaktadır.

2.2. Al Jazeera: “Doğu’nun Sesi”

Dünyanın önde gelen haber kanalları arasında yer alan Al Jazeera 1996 yılında Katar Kraliyet Kararnamesiyle kurulmuştur. Kanal 2006 yılında Al Jazeera English adıyla İngilizce dilinde yayınlara başlamıştır. Kanal kuruluşundan itibaren uluslararası habercilikte ‘Batı hegemonyasının hakim olduğu anlatılara meydan okuyarak’ küresel bir izleyici kitlesine ulaşmayı başardı. Kanalın internet sitesinde “insanları haber gündeminin merkezine geri getirmesi ve küresel anlamda izleyicilere alternatif bir ses sunması, onu kısa sürede dünyanın en etkili haber ağlarından biri haline getirdiği” iddia edilmektedir.¹⁷⁰ Kurumun, Arapça, İngilizce kanallarının yanı sıra Balkanlara hitap eden bir Al Jazeera Balkans kanalı da bulunmaktadır. Al Jazeera’nın TV kanalları bugün küresel çapta 400 milyon haneye ulaşmaktadır. Kanalın web siteleri ise aylık 85 milyon görüntülemeye ulaşmıştır.¹⁷¹

Al Jazeera’nın habercilikte oynadığı rol üzerine iki temel yaklaşım bulunmaktadır. Birincisi Arap dünyasında tabu sayılan ve gündeme gelmeyen konuları tartışmaya sunması, ikincisi ise bölgesel ve uluslararası ölçekte yaşanan gelişmelerde Arap dünyasının sesi olma iddiasıdır.¹⁷² Al Jazeera’nın küresel ölçekte sesini duyurması, ABD’nin 2003’teki Irak’ı işgaliyle başlamıştır. Al Jazeera, diğer küresel haber kanallarının aksine savaşın yıkıcı boyutlarına dikkati çeken haberler yayınlamıştır. Öyle ki savaşın Irak’ın altyapısına verdiği zararı görselleştiren sahadaki tek haber kanalıydı. Bu anlamda CNN’in yükselişi için Körfez Savaşı ne anlam ifade ediyorsa, Al Jazeera’nın etkinliğinin artışında ABD’nin 2003 yılındaki Irak’a müdahalesi aynı anlamı taşımaktadır.¹⁷³ ABD’nin Afganistan’a müdahalesinin ilk dönemlerinde Kabil’de bürosu olan tek uluslararası haber kanalıydı. Sonuç olarak, küresel anlamda izleyiciler Al

¹⁷⁰ “About Us”, Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/about-us>. (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

¹⁷¹ “The Power of Al Jazeera”, <https://commercial.aljazeera.net/>, (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

¹⁷² Shawn Powers and Eytan Giboa, “The Public Diplomacy of Al Jazeera”, New Media and The New Middle East, der., Philip Seib, New York: Plagrave Macmillan, 2007, s.53.

¹⁷³ Powers and Gilboa, “The Public Diplomacy of Al Jazeera”, s.55.

Jazeera'nın servis ettiği görüntülere bağımlı kalırken, CNN gibi Batılı haber kuruluşları kanalla görüntülerin dağıtımını için anlaşmalar yapmaya başlamışlardı.¹⁷⁴

Al Jazeraa'nın bu şekilde ABD'nin Irak ve Afganistan'a askeri müdahalelerinde CNN ve BBC gibi Batı medyasının ve ABD hükümetinin politikalarına karşı farklı bir ses olarak habercilik faaliyetlerinde bulunması Kanalin özelde Arap ve Müslüman dünyada genelde ise küresel ölçekte geniş izleyici kitlesine ulaşmasını sağlamıştır. Bu yönüyle Kanal uluslararası yayıncılıkta Batının tekeline karşı 'Doğunun sesi' olarak yükselmiştir.

Kamu diplomasisi açısından değerlendirildiğinde Al Jazeera'nın bu derece etkili bir konuma yükselmesi, küçük bir ülke olmasına rağmen Katar'ı da dünya gündemine getirmiştir. 1971'de İngiltere'den bağımsızlığını kazanan Katar, dünya siyasetinde jeopolitik bir güç olarak anılmamaktaydı. Al Jazeera, Katar'ın bölgesinde ve uluslararası alanda ününün artmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Kanal Katar'ın bir sembolü ve ününün kaynağı haline gelmiştir.¹⁷⁵ Katar, kamu diplomasisi faaliyetlerinde uluslararası yayıncılığı çok etkili bir şekilde kullanarak, bugün küresel ölçekte adından sıkça söz ettirmeyi başarmıştır.

2.3. Haber Ajansları

Çalışmanın amacının Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerindeki yerinin irdelenmesi olması nedeniyle, haber ajanslarından da kısaca bahsetmek konuya daha net bakış açısı sağlayacaktır. Çünkü, medyanın temel içerik kaynağı konumundaki haber ajansları uluslararası haber üretiminde ve dolaşımında çok önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla haber ajansları, kitle iletişim araçlarına aktardığı içeriklerle ve kendi internet ortamlarında gündemin belirlenmesinde ve bilginin yayılımında kritik role sahiptirler.¹⁷⁶

Haber ajansları 19. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır. Özellikle o dönemin yoğun rekabet ortamında ve savaş dönemlerinde, kitle iletişim araçlarının yetersizliği nedeniyle rakip devletlerin birbirleri hakkındaki bilgi toplamada karşılaştığı güçlüklerin sonucu olarak haber ajansları kurulmuştur. Devletler, haber ajansları aracılığıyla kendi

¹⁷⁴ Powers, "Media, Diplomacy, and Geopolitics", s.6.

¹⁷⁵ Powers, "Media, Diplomacy, and Geopolitics", s.7.

¹⁷⁶ Göksel Basmacı, "Haber Ajanslarındaki Spor Haberlerinin Çeşitlilik Bağlamında İncelenmesi", Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 29, (2022): 360-379, s.362.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/diclesosbed/issue/68712/954181>. (Erişim Tarihi: 14.12.2022).

politikaları hakkında kamuoylarına yönelik propaganda faaliyetlerinde bulunmuştur. Daha sonraki dönemlerde de bölgesel ve küresel güç mücadelesinde kendilerine yer edinmek isteyen devletlerin bilgi akışı üzerinde kendi kontrollerini sağlamak adına iletişim faaliyetlerine yönelmesiyle haber ajanslarının sayısı da giderek artmıştır. Haber ajansları ayrıca, kitlesel günlük basının ortaya çıkmasına da katkıda bulunmuştur.¹⁷⁷

Yazılı, görsel, işitsel ve internet medyasının gerek duyduğu haber, görüntü ve fotoğraf gibi içeriklerin büyük çoğunluğunu haber ajansları karşılamaktadır. Öyle ki dünyadaki haber akışının yüzde 80'den fazlasını haber ajansları sağlamaktadır.¹⁷⁸ Bu yönüyle haber ajansları, kitlelere haber ulaştırmada dolaylı yoldan da olsa başat aktör konumundadırlar. Hatta çağdaş küreselleşmenin televizyonla değil dünyanın önde gelen haber ajanslarının yaydığı haberler aracılığıyla mümkün olduğunu ifade eden görüşler bulunmaktadır.¹⁷⁹

Küreselleşmenin etkisi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin sonucu olarak haber ajanslarının etkinliğinin azalacağı düşünülüyordu. Ancak ajanslar, yeni iletişim dünyasına kendilerini adapte ederek etkinliklerini bugün de korumaktadırlar. Özellikle internet haberciliği haber ajanslarına yeni bir görünürlük kazandırmıştır.¹⁸⁰ Günümüzde geleneksel haber kuruluşlarının yanında birçok haber sitesi bulunmakta ve bireylerin kahir ekseriyeti haberleri, çoğunlukla internetten takip etmektedir. Bu bağlamda haber siteleri yurt içi ve yurt dışında muhabir istihdam etmeye gerek duymadan gelişmeleri yazılı, görsel ve görüntü olarak haber ajansları aracılığıyla okuyucularına duyurabilmektedir. Haber sitelerinin servis ettiği yayınların neredeyse tamamı haber ajanslarının içerikleriyle şekillenmektedir.

Dünyanın en önde gelen haber ajansları olan AP (ABD), Reuters (İngiltere) ve AFP (Fransa) Batılı ülkelerin denetiminde ve bu ajanslar küresel haber akışına hükmetmektedirler.¹⁸¹ Bu anlamda söz konusu ülkeler bu etkili haber dağıtım ağlarıyla uluslararası bilgi transferinde de yönlendirici konumda bulunmaktadır. Dolayısıyla

¹⁷⁷ Sean MacBride, der., *Many Voices One World*, New York: UNESCO Report, 1980, s.7.

<http://www.un-documents.net/macbride-report.pdf>. (Erişim Tarihi: 18.06.2023).

¹⁷⁸ Yusuf Devran, "Küreselleşme ve Medya". https://tasam.org/tr-TR/Icerik/887/kuresellesme_ve_medya. (Erişim Tarihi: 08.11.2022).

¹⁷⁹ Eylem Yanardağ, "BBC Dünya Servisi Haber Merkezi Örneği", s.117.

¹⁸⁰ Barbara Crossette, "The Media and Foreign Policy", *Great Decisions*, (2004): 9–20, s.16. <http://www.jstor.org/stable/43682542>. (Erişim Tarihi: 31.10.2022).

¹⁸¹ Daya Kishan Thussu, "Media Wars and Public Diplomacy", *Javnost-The Public*, 7:3, (2000): 5-17, s.11. doi.org/10.1080/13183222.2000.11008747. (Erişim Tarihi: 18.06.2023).

küresel haber dolaşımı tek yönlü ve asimetrik bir şekilde gerçekleşmektedir. Örneğin gelişmemiş bir ülkede cereyan eden önemli bir hadise çoğu zaman duyulmazken, Batılı bir ülkede yaşanan küçük bir olay bir anda yayılmakta ve dünya medyasının gündemine gelebilmektedir.¹⁸²

Kamu diplomasisi açısından ele alındığında dünyanın önde gelen haber ajansları ilettikleri haberleriyle birlikte, temsil ettikleri ülkelerin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel egemenliğini de dolaylı yollardan taşımaktadır. Çünkü kimi özel ve yerel olayların dışında, haber kuruluşlarının içerik yönünden gündemini ve yöntemini genelde haber ajansları belirlemektedir.¹⁸³ Ajansların yaydığı içeriklerin medyadaki kullanımına ve benzerliğine yönelik yapılan araştırmalarda, yayınların büyük bölümünün ajanslardaki içeriklerle kurgulandığı görülmüştür.¹⁸⁴

Görüldüğü üzere, haber mecralarının içeriklerinin şekillenmesinde rol oynayan haber ajansları aracılığıyla, ajansın temsil ettiği ülke hakkında daha fazla haber akışı sağlanacak ve uluslararası medyada daha fazla yer edinmesi mümkün hale gelecektir. Ajanslar, haberlerini diğer ülkelerin kitle iletişim araçlarına aktarırken, meselelere kendi hükümetlerinin politikalarına ve çıkarlarına paralel bakış açısıyla yaklaşmaktadır.¹⁸⁵ Sonuç olarak, AP, REUTERS ve AFP gibi dünyanın önde gelen haber ajansları, sağladıkları metin, görüntü ve fotoğraflarla uluslararası medyanın yayınlarını domine etmekte ve bu şekilde de küresel alanda bilgi akışını kendi çıkar ve politikalarına uygun olarak yönlendirebilmektedir.

2.3.1. Reuters

İngiltere menşeli Reuters, dünyanın en etkili üç haber ajansından biridir. 1851 yılında kurulan Reuters Haber Ajansı, bugün uluslararası iletişimin vazgeçilmez parçasıdır. Yaklaşık 170 yıllık tecrübeye sahip olan küresel haber ajansı Reuters'in haberleri dünya genelinde milyarlarca kişiye ulaşmaktadır. Merkezi Londra'da bulunan ajans, temelde borsalardan finansal bilgiler tedarik etmektedir.

¹⁸² Ceyda Ilgaz Büyükbaykal, "Geçmişten Günümüze Uluslararası Haber Ajanslarının Yeri ve Önemi", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (2012), s.167.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22874/244395>. (Erişim Tarihi: 13.12.2022).

¹⁸³ Atilla Girgin, "Uluslararası Haber Ajansları", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 1, (2012), s.170-175. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuifd/issue/22891/244951>. (Erişim Tarihi: 13.12.2022).

¹⁸⁴ Basmacı, "Haber Ajansları", s.361.

¹⁸⁵ Sönmezoglu, Uluslararası Politika, s.383.

İçeriklerini 16 dilde abonelerine servis eden Reuters, yıllık ortalama 2 milyondan fazla haber, 800 binden fazla görsel ve yaklaşık 130 bin görüntü üretmektedir.¹⁸⁶ Yaklaşık 3 bin çalışanı bulunan Kurum, dünyanın hemen hemen her yerinde muhabir ağına sahiptir.

2.3.2. AFP

1835'te Havas adıyla kurulan İkinci Dünya Savaşı'nın ardından bugünkü adı Agence France-Press'i (AFP) alan haber ajansı dünyanın ilk uluslararası haber ajansıdır. Reuters ve AP ile dünyanın en etkili haber ajansından biri olan AFP altı dilde (Fransızca, İngilizce, Portekizce, Almanca, İspanyolca ve Arapça) haber, fotoğraf, görüntü, grafik ve multimedya içerikleri üretmektedir.

Ajansın sitesinden edinilen bilgiye göre AFP'nin yüz farklı uyruktan 2400 çalışanı bulunmaktadır. 151 ülkede, 260'ın üzerindeki noktada muhabir ağı bulunan AFP, abonelerine günlük 4 bine yakın haber ve 10 bine yakın görsel servis etmektedir.¹⁸⁷

2.3.3. AP

"1846'da New York'ta beş gazetenin iştirakiyle kurulan ve ABD'nin en köklü ve yaygın haber ajansı olan AP'nin mülkiyeti farklı basın organlarının oluşturduğu kooperatif bir yapıya aittir."¹⁸⁸

AP, bugün dünya genelinde 100 ülkede 250'yi aşkın noktada muhabir ağına sahip bir ajans konumundadır. Sitesinde yer alan bilgiye göre ajansın haberleri her gün yaklaşık 15 bin haber mecrası aracılığıyla 4 milyar insana ulaşmaktadır.¹⁸⁹ Günlük ortalama 2 bin haber üreten AP Haber Ajansı, yılda 70 bin video ve 1 milyon görsel servis etmektedir.¹⁹⁰ 3 bini aşkın personeli bulunan AP'nin mobil uygulamaları, 2021 yılında 1,71 milyar sayfa görüntülenmesine ulaşmıştır.¹⁹¹

¹⁸⁶ "About Us", <https://www.reutersagency.com/en/about/about-us/>. (Erişim Tarihi: 13.12.2022).

¹⁸⁷ "About AFP", <https://www.afp.com/en>. (Erişim Tarihi: 14.12.2022).

¹⁸⁸ Esra, Öztürk, "Uluslararası Ajans Haberciliğinde Söylem: Fırat Kalkanı Harekâtı Bağlamında AP ve TASS Haber Ajanslarının Söylem Analizi", Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 0:4 (2017): 185-222, s.187. DOI: 10.32739/uskudarsbd.3.4.36. (Erişim Tarihi: 18.05.2023) .

¹⁸⁹ "Ap By The Numbers", <https://www.ap.org/about/annual-report/2021/ap-by-the-numbers>. (Erişim Tarihi: 14.12.2022).

¹⁹⁰ "Our Story", <https://www.ap.org/about/our-story/>. (Erişim Tarihi: 14.12.2022)

¹⁹¹ "Ap By The Numbers".

3. BÖLÜM: TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİ UYGULAMALARI

3.1. Türkiye’nin Kamu Diplomasisi Faaliyetlerine Genel Bakış

Selçukluların Bizans İmparatorluğuna karşı Malazgirt Muharebesi’ni kazanmasının ardından yerleşmeye başladığı, sonrasında ise Osmanlı Devleti’nin devam ettirdiği Türklerin Anadolu’daki hakimiyeti şüphesiz salt askeri güç ile açıklanamayacaktır. Özellikle Osmanlı döneminde farklı dillere, dinlere ve ırklara mensup milletler, tek bir çatı altında ‘sopa’dan korktukları için değil Osmanlı idaresinin hoşgörüsü, cazibesi, çekiciliği yani günümüzün kavramsal tabiriyle yumuşak gücü sayesinde altı yüz yıl yaşamışlardır. Yine aynı şekilde kültürel etkileşim anlamında değişim uygulamalarının örneklerini de Osmanlı döneminde gördüğümüzü söyleyebiliriz. Osmanlı Devleti, egemenliği altına almayı hedeflediği toplumlara, seferlerin zaferle sonuçlanmasını kolaylaştırmak adına askeri harekattan önce kültür ve din adamlarını göndermiştir. Bu şekilde Gül Baba, Sarı Saltuk ve Ayvaz Dede gibi kültür insanları ve din adamları, Osmanlı Devleti’nin egemenliği altındaki coğrafyalarda uyguladığı siyasi ve sosyal politikalarının benimsenmesine önemli katkılar sunmuştur.¹⁹² Osmanlı Devleti, Balkanlar’da Bizans yönetiminin son bulmasıyla bölgeye hâkim olarak üç yüz yıl boyunca sadece savaşlarla değil, sosyal ve ekonomik uygulamalarla da toplumların rızasını kazanmıştır.¹⁹³ Bu anlamda değerlendirildiğinde Türkiye’nin tarihsel tecrübesi bakımından kamu diplomasisi ve yumuşak güç kavramına yabancı olmadığını ifade edebiliriz.

Milli Mücadele yıllarında Anadolu Ajansı’nın (AA) kuruluş sürecini de yine kamu diplomasisi bağlamında ele alabiliriz. Mustafa Kemal Atatürk’ün isteğiyle kurulan Ajans, Kurtuluş Savaşı yıllarında milli mücadele lehine içerikler üretmek, Türkiye’nin haklı mücadelesi konusunda iç ve dış kamuoyunu bilgilendirmek gibi önemli görevler üstlenmiştir.¹⁹⁴

¹⁹² Hasan Kocabıyık, "Değişen Diplomasi Anlayışı, Kamu Diplomasisi ve Türkiye", *Avrasya Etüdları*, (2019): 163-196, s.184.

¹⁹³ Fatma Rodoplu, "Türklerin Balkanlardaki Manevî Nüfuzu Olan Şeyh ve Dervişlerin Önemi: Demir Baba Örneği", *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 2, (2013): 115-135, s.116.
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/407905>. (Erişim Tarihi: 19.12.2022).

¹⁹⁴ Süleyman Hilmi Bengi "Ülkelerin Bağımsızlık Mücadeleleri ve Haber Ajansları İlişkisi-Anadolu Ajansı Örneği", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 35, (2011): 449-478, s. 468.
<https://doi.org/10.33419/aamd.639889>. (Erişim Tarihi: 19.12.2022).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında çift kutuplu bir uluslararası sistemin egemen olduğu Soğuk Savaş süreci başlamıştır. Bu dönemde Türk Dış Politikasını kuşatan Sovyet tehdidi algısı, Türkiye'nin daha çok güvenlik eksenli bir dış politika uygulamasına ve NATO gibi kurumlar da varlığını sürdürme arayışları içerisinde bir anlayış geliştirmesine neden olmuştur. Bu süreçte, Türkiye'de iç siyaset ve dış politika sınırları keskin bir şekilde ayrılmış, uluslararası ilişkiler yönetimi Dışişleri Bakanlığı bürokratlarının elinde klasik yöntemlerle icra edilmiştir. Bu durum Türkiye'nin Kıbrıs meselesi, terör örgütü PKK ile mücadelesi ve Ermeni iddiaları gibi Türk dış politikası açısından hayati önemi haiz konularda haklı hikayesini gerektiği şekilde, gerekli olan araç ve yöntemlerle anlatamamasına dolayısıyla uluslararası kamuoyunda anlaşılabilmesine veya yanlış anlaşılmasına sebebiyet vermiştir. Tarihsel tecrübelerini yeterince kullanamayan Türkiye, sistemli bir kamu diplomasisi faaliyetlerinde bulunamamıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılması ise Türkiye'nin dış politikada hareket alanını sınırlandıran "konjonktürel etkileri ortadan kaldırmış, blok içinde baskılar çok azalmış, bağımsız bir Türk dünyası, iş birliğine açık bir Balkanlar ve iş birliğine istekli bir Orta Doğu ortaya çıkarmıştır."¹⁹⁵ Bu anlamda Türkiye, sahibi olduğu stratejik konumu, kadim tarihi ve kültürü gibi potansiyellerini harekete geçirmek için girişimlerde bulunmaya başlamıştır.¹⁹⁶ İletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerle mesafelerin kısaldığı, küreselleşme sürecinin hızlandığı bir ortamda Türkiye, ilk olarak SSCB'nin dağılmasının ardından bağımsızlıklarını kazanan soydaş Orta Asya halklarına yönelik eğitim, sosyal ve kültürel alanda iş birlikleri geliştirmek adına adımlar atmaya başlamıştır.

Bir ülkenin yumuşak güç kapasitesi kamu diplomasisinin başarısını belirlemektedir. Bu bağlamda Türkiye, "yumuşak güç unsurları açısından belki de dünyadaki en avantajlı ülkelerden biri konumundadır."¹⁹⁷ Türkiye'nin yumuşak gücünün kapasitesi ise tarihinden, kültüründen ve coğrafyasından gelmektedir.¹⁹⁸ Soğuk Savaş'ın ardından gelişen yeni dış politika yaklaşımı doğrultusunda tarihi ve coğrafyasıyla yeniden bağ

¹⁹⁵ İdris Bal, "Türk Dış Politikasında Süreklilik ve Değişim", Türkiye'nin Değişen Dış Politikası, der., Ertan Efeğil, Cüneyt Yenigün, İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım, 2010, s.46.

¹⁹⁶ Ergün Köksoy, "Türkiye'de Kamu Diplomasisi Akademik Literatürü Üzerine Bir İnceleme: Medya, İletişim ve Halkla İlişkiler Çalışmaları Alanı Olarak Kamu Diplomasisi", Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 19:38, (2021): 631-684, s.632.

¹⁹⁷ Vedat Demir, Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç, İstanbul: Beta, 2012, s.247.

¹⁹⁸ İbrahim Kalın, "Soft Power and Public Diplomacy in Turkey". Perceptions: Journal of International Affairs, 16:3, (2011): 5-23, s.5.

kuran, zamana ve mekana stratejik değer atfeden Türkiye'nin yumuşak gücü, Balkanlardan başlayarak Orta Asya bölgesinin içlerine kadar uzanmakta ve tarihi ve kültürel birikiminden aldığı mirasa dayanmaktadır. Türkiye'nin tarihi birikimi, kültürel derinliği ve temsilcisi olduğu değerler, bölgedeki dinamikleri hareketlendirebilmekte ve yeni ilişki ve etkileşim alanlarına fırsat tanımaktadır.¹⁹⁹ Bu anlamda Türkiye'nin kamu diplomasisi anlayışının en başında Osmanlı döneminde bir arada yaşayan halklarla tarihsel ve kültürel bağların canlandırılması olduğu söylenebilir.

Türkiye'nin 1990'lerden itibaren adı konulmasa da başlattığı kamu diplomasisi çalışmaları, çağın değişen şartlarına ayak uydurmayı sağlamak adına 2000'lerin ortalarından itibaren ivme kazanmaya başlamıştır. Köklü tarihi, kültürel yapısı, insani ve kalkınma yardımları ile siyasal iletişimin tüm unsurlarıyla hikayesini gerçekçi bir şekilde anlatmayı hedefleyen Türkiye, bu amaç doğrultusunda kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık vermeye başlamıştır.²⁰⁰ 1990'lı yıllar itibarıyla faaliyete başlayan TİKA ile sistemli bir yumuşak güç projeksiyonunu hedefleyen Türkiye, 2000'li yılların sonundan itibaren kamu diplomasisi kurumlarının sayısını artırmıştır. Bu kapsamda kültürel faaliyetlere öncelik veren Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve yurt dışında yaşayan Türklere yönelik faaliyetlere ağırlık veren Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) gibi kurum ve kuruluşlar ihdas edilmiştir. Türkiye'nin uluslararası alanda kendisine yönelik oluşan ön yargıların kırılması ve hikayesinin daha etkili bir şekilde anlatılması amacıyla ayrıca TRT ve Anadolu Ajansı gibi kurumlar da çok dilli yayınlarına başlamıştır. 2010 yılında ise kamu diplomasisi çalışmalarının daha işlevsel ve koordineli yürütülmesi amacıyla Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK) kurumu kurulmuştur. Böylelikle Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmaları da kurumsal bir niteliğe kavuşmuştur.²⁰¹ KDK, faaliyetlerine son verildiği tarihe kadar genel hatlarıyla, Üniversite Tanıtım Programları, Siyasal İletişim Faaliyetleri ve Medya Tanıtım Çalışmaları gibi başlıklarda faaliyetler yürütmüştür.²⁰² Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmesinin ardından 2018'de Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının kurulmasıyla

¹⁹⁹ Kalın, "Türk Dış Politikası.."

²⁰⁰ Osman Murat Çetin, "Bir Kamu Diplomasisi Aktörü Olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı", İletişim Çalışmaları Dergisi, 8:2, (2022): 233-255, s.235.

²⁰¹ Çetin, "Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı", s.242.

²⁰² Emine Kılıçaslan, "Marka İnşası Bağlamında Türk Kamu Diplomasisi: Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Örnekleri", ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi, 3, (2020): 64-83.

KDK kapatılmış ve kamu diplomasisi faaliyetleri İletişim Başkanlığı koordinasyonunda yapılmaya başlanmıştır.

Adı geçen bu kurum ve kuruluşlar Türkiye'nin bölgesinde ve küresel ölçekte etkili bir oyuncu olmasına büyük katkılar sağlamaktadır. Türkiye bölgesel ve uluslararası alanda yeni açılımlar yaparak, yumuşak gücünü yansıtan bu kurumları sayesinde etkili sonuçlar almaktadır.

Dış politikada Türkiye'nin yumuşak güç unsurlarını etkili bir araç olarak kullandığı Afrika Açılımı sürecini bu faaliyetlere örnek olarak verebiliriz. Afrika Açılımıyla küresel politikada etkinliğini artırmak isteyen Türkiye, "Afrika bağlamında uluslararası ekonomik ve politik rekabette önemli bölgeleri yakından takip edebilmekte, kıtalar arası etkileşimi sağlayıp geliştirebilmektedir."²⁰³ 2005'te Afrika Birliğine (AfB) gözlemci üye kabul edilen Türkiye, 2008'de "Afrika Açılım Politikası"nı başlatmıştır. Türkiye'nin kıtaya yönelik başlattığı açılım, 2013'ten itibaren "Afrika Ortaklık Politikası" olarak uygulanmıştır. "Türkiye'nin Afrika politikası siyasi, insani, ekonomi ve kültür ayaklarını içerecek şekilde ve ikili, bölgesel, kıtasal ve küresel olmak üzere dört boyutta yürütülmektedir."²⁰⁴ Bu kapsamda Türkiye, geleneksel diplomasi yöntemlerinin yanında, kamu diplomasisi faaliyeti yürüten kamu kurumları ve sivil toplum örgütleriyle bölgedeki varlığını ve etkisini her geçen yıl artırmıştır. 2002 yılında 12 olan Türkiye'nin kıtadaki büyükelçilik sayısı 44'e yükselirken, Ankara'daki Afrika ülkelerinin büyükelçilik sayısı da 38'e çıkmıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 2002'den bu yana Başbakanlık dönemi de dahil 30'un üzerinde Afrika ülkesine 53 kez ziyarette bulunmuştur.²⁰⁵ Türkiye ilki 2008, ikincisi 2014 ve üçüncüsü Aralık 2021 olmak üzere bugüne kadar üç Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi düzenlemiştir.²⁰⁶

Türkiye'nin öne çıkan kamu diplomasisi kurumlarının kıtadaki durumuna bakıldığında; Kıtada ilk ofisini 2005'te açan ve o tarihten bu yana yaklaşık 7 bin proje gerçekleştiren

²⁰³ Ayhan Nuri Yılmaz, Gökmen Kılıçoğlu, "Türkiye'nin Afrika'daki Yumuşak Gücü ve Kıtadaki Artan Etkisinin Analizi", Dünya Siyasetinde Afrika 4, der., İsmail Ermağan, İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018, s.480.

²⁰⁴ "Türkiye-Afrika İlişkileri", <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

²⁰⁵ "Türkiye, Afrika Kıtasıyla 2022'de de Yoğun Bir Diplomasi Yürüttü", <https://www.aa.com.tr/tr/politika/turkiye-afrika-kitasiyla-2022de-de-yogun-bir-diplomasi-yuruttu/2774265>. (Erişim Tarihi: 12.28.2022).

²⁰⁶ "3. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi'nin Ardından", <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-3-turkiye-afrika-ortaklik-zirvesinin-ardindan/2455641>. (Erişim Tarihi: 07.01.2023).

TİKA'nın Afrika'da 22 ofisi, Türkçe öğretimiyle Türkiye'nin kıtaya kültürel alışverişini geliştiren YEE'nin 10 merkezi bulunmaktadır. Kıtada eğitim çalışmalarıyla ilişkilerin gelişmesine katkı sunan Türkiye Maarif Vakfı 26 Afrika ülkesinde 175 okulla faaliyetlerini yürütmektedir. YTB ise 2010-2019 yıllarını kapsayan dönemde Afrika kıtasında yer alan 52 ülkeden toplam 5 bin 259 öğrenciye yüksek öğrenim desteği vermiştir.²⁰⁷ Türkiye'nin diğer önemli bir kurumu THY ise kıtada 40 ülkede 61 noktaya uçuş gerçekleştirmektedir. Anadolu Ajansı (AA) ise daha çok kıta ülkelerini hedefleyen Fransızca yayınıyla Türkiye'nin bölgede sesinin duyulmasında önemli rol üstlenmektedir. AA ayrıca haber yayınlarının yanında Afrikalı gazetecilere yönelik YTB ve TRT gibi kurumlarla ortaklaşa eğitim programları düzenleyerek, Türkiye ve kıta ülkelerinden basın mensupları arasındaki diyalogun gelişmesine katkı sunmaktadır.²⁰⁸

Diplomatik misyonların yanı sıra YEE, TİKA ve Türkiye Maarif Vakfı (TMV) gibi kurumların kıta ülkelerinde Türkiye'nin yumuşak gücünü yansıtan çalışmaları, Türkiye-Afrika ilişkilerinin diplomasiden, kültüre, sağlıktan ekonomiye geniş bir yelpazede derinleşmesinde ve ilerlemesinde büyük rol oynamıştır. Nitekim Türkiye ile Afrika kıtası ülkeleri arasındaki dış ticaret hacminin toplamı 2003 yılında 3,7 milyar dolar seviyesindeyken 2021 yılında bu rakam 29,4 milyar dolara yükselmiştir.²⁰⁹

Türkiye'nin dış politikadaki açılımları sadece tarihi ve kültürel bağlarının olduğu bölgelerle kalmamış, uzak ülkelerle de ilişkilerin geliştirilmesine yönelik adımlar hızlanmıştır. Bu kapsamda Türkiye'nin Latin Amerika ülkeleriyle ilişkileri de son dönemde kayda değer şekilde artmıştır. Türkiye ile bölge ülkeleri arasındaki dış ticaret hacmi 2003-2021 yılları arasında 1,5 milyar dolardan, yaklaşık 15 milyar dolara yükselirken, özellikle dünyanın en büyük dizi ihracatçıları arasına giren Türkiye'nin toplam TV dizisi ihracatının %30'u Latin Amerika ülkelerine yapılmıştır.²¹⁰ Özellikle 2015'ten itibaren Türk yapımlarına ilgisi artan Latin Amerika, Türk dizilerine en fazla

²⁰⁷ "Türkiye'nin Afrika'da Etkisi Artıyor", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyenin-afrikada-etkisi-artiyor/2398371>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

²⁰⁸ "3. Afrika Medya Temsilcileri Eğitim Programı Başladı", <https://www.aa.com.tr/tr/haberkademisi/haberler/3-afrika-medya-temsilcileri-egitim-programi-basladi/533182>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

²⁰⁹ "Afrika Açılımı Türkiye'nin Kıtayla Ticaret Hacmini 45 Milyar Dolar Seviyesine Çıkardı", <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/afrika-acilimi-turkiyenin-kitayla-ticaret-hacmini-45-milyar-dolar-seviyesine-cikardi/2698819>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

²¹⁰ "Türkiye'nin Latin Amerika Açılımı Ticaretten Dizilere Kadar Uzandı", <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiyenin-latin-amerika-acilimi-ticaretten-dizilere-kadar-uzandi/2696617>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

talep artışının yaşandığı bölgelerden birisi olmuştur. Dolayısıyla Türk dizileri, Türkiye'nin bölgeye yönelik uygulamaya koyduğu önde gelen yumuşak güç kaynaklarının biri olmuştur. Son yıllarda dünya genelinde izleyici sayısı artan Türk dizileri, Türk kültürünün yayılmasında önemli rol oynamaktadır. Nitekim sinema ve dizi sektörü ihracatı, ekonomik boyutunun yanı sıra ihraç eden ülkenin kültürü ile yaşam biçiminin de ihraç edilmesi anlamına gelmektedir.²¹¹ Bu bağlamda Türkiye, bölgeye yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında ihraç ettiği dizileriyle Latin Amerika halkına kültürünü tanıtmakta ve bölgede bilinirliğini artırmaktadır.

Öte yandan Türkiye, uluslararası arenada üstlendiği arabulucu rolüyle de yumuşak gücünü pekiştirmektedir. Türkiye, 24 Şubat 2022'de başlayan Rusya-Ukrayna Savaşında barışı tesis etmek adına büyük çaba sarf etmektedir. Bu kapsamda Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ve Ukrayna Dışişleri Bakanı Dmitro Kuleba, savaşın ardından ilk defa 10 Mart tarihinde Antalya'da bir araya gelmiştir. Türkiye'nin çabaları sonucu gerçekleşen görüşme dünya kamuoyu tarafından yakından takip edilmiştir.²¹² Türkiye bu kritik ara buluculuğunun yanında yine uluslararası kamuoyu nezdinde imajına olumlu katkı yapan Tahıl Koridoru Anlaşması'nın imzalanmasında önemli rol oynamıştır. Nitekim savaş nedeniyle dünya geneli gıda fiyatlarının yükseldiği bir ortamda imzalanan anlaşma küresel gıda fiyatlarının dalgalanmasının önüne geçmiş ve bu yönüyle dünyanın en önemli gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir.²¹³ Yine Türkiye, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın girişimleriyle Eylül 2022'de Rusya ile Ukrayna arasında savaş esiri takasında arabuluculuk rolü üstlenmiştir. Bu kapsamda Rusya ve Ukrayna arasında 200 savaş esirinin mübadelesi yapılmıştır. Esir takası da Türkiye'nin diğer girişimleri gibi dünya kamuoyunda geniş yankı uyandırmıştır.²¹⁴

Bölgesinde ve küresel ölçekte etkili bir konum elde etmeyi ve bu konumunu sürdürmeyi hedefleyen Türkiye, her ne kadar kamu diplomasisiyle kavramsal olarak geç tanışmış olsa

²¹¹ Serkan Ökten, "Kültürel Diplomasi ve Medya", Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim, der., Zakir Avşar vd., İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2022, s.110.

²¹² "Dünyanın Gözü Antalya'da", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/dunyanin-gozu-antalyada/2529054>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

²¹³ "Dünya, İstanbul'daki Tahıl Koridoru Anlaşması İçin Türkiye'yi Tebrik Etti", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/dunya-istanbuldaki-tahil-koridoru-anlasmasi-icin-turkiyeyi-tebrik-etti/2644269>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

²¹⁴ "Türkiye'nin Arabuluculuğundaki Esir Takası Avrupa Basınında Geniş Yer Buldu", <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-arabuluculugundaki-esir-takasi-avrupa-basininda-genis-yer-buldu/2692507>. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

da tarihi ve kültürel tecrübesinin itici gücüyle son yıllarda yumuşak güç kaynaklarını etkin bir şekilde kullanıma sunmaya başlamıştır.²¹⁵ Bu kapsamda Dışişleri, Milli Eğitim, Kültür ve Turizm bakanlıkları ile STK'ların yanı sıra İletişim Başkanlığı, TİKA, THY, YEE, Anadolu Ajansı, Türkiye Maarif Vakfı, YTB, Türk Kızılay, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), TRT ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi kurumlar Türkiye'nin yumuşak gücünün dünya çapında yayılmasına yönelik önemli çalışmalar yürütmektedir.

3.1.1. İletişim Başkanlığı

Daha önce de ifade edildiği gibi Türkiye'de kamu diplomasisi faaliyetleri Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün kurulmasıyla ancak 2010 yılında kurumsal bir nitelik kazanabilmiştir. 2017'de yapılan Anayasa değişikliğinin ardından Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemine geçilmiş ve 2018 yılında da buna paralel olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı kurulmuştur. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü yeni hükümet sistemine geçişle birlikte kapatılmış²¹⁶, Kurumun görevleri İletişim Başkanlığına verilmiştir. Bu kapsamda İletişim Başkanlığı bünyesinde Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı ihdas edilmiştir.²¹⁷ Dolayısıyla Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine Başkanlık bünyesinde devam edilmiştir.

Kurum vizyonunu “ulusal ve uluslararası kamuoyları, karar alıcı aktörler ve medya ile derinlikli ve çok yönlü ilişkiler geliştirmek; iletişimin tüm araç ve yöntemleri ile Türkiye'nin her alanda nitelikli temsilini sağlamak ve bu doğrultuda Türkiye markasını güçlendirmek” olarak ifade etmektedir.²¹⁸ “Uluslararası kamuoyunda olumlu ve gerçekçi bir Türkiye algısının yerleşmesini sağlamak için etkin kamu diplomasisi stratejisi ve stratejik iletişim yaklaşımı oluşturmak, yürütmek ve koordinasyonu sağlamak” ise İletişim Başkanlığının en önde gelen amaçlarından birisini

²¹⁵ Fahrettin Altun, “Takdim”, Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim, der., Zakir Avşar vd., İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2022, s.10.

²¹⁶ Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün faaliyette kaldığı süre boyunca gerçekleştirdiği çalışmalarla ilgili bakınız: Yıldırım Turan, Ahmet Karafil, “Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği”, Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi, 3:1, (2017): 17-32. DOI:10.25272/j.2149-8539.2017.3.1.02. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

²¹⁷ “İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”, <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=19&MevzuatNo=14&MevzuatTertip=5>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²¹⁸ “Hakkımızda”, <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/kurum-hakkinda>. (Erişim Tarihi: 18.12.2022).

oluşturmaktadır.²¹⁹ Türkiye'nin kamusal görünürlüğüünün artırılması ve marka değerinin yükseltilmesi konusunda çalışmalar yapan²²⁰ Başkanlık, "kamu diplomasisi faaliyetlerinin bütünlüklü bir stratejiyle yürütülmesini sağlamaktadır."²²¹ Kurumun Başkanı Fahrettin Altun, İletişim Başkanlığının faaliyetlerini başlıca şu şekilde açıklamaktadır:

"Kurumlar arasında söylem birliğini tesis etmek, devletin iletişiminin koordinasyonunu sağlamak, yurt içinde ve dışında Türkiye'nin tanıtım stratejilerini yürütmek, negatif algı operasyonlarıyla mücadele etmek, devlet-toplum ilişkilerindeki iletişimi yönetmek ve etkin bir medya ilişkileri yapılanması kurmak."²²²

Altun'un da ifade ettiği gibi kamu diplomasisi çalışmalarında stratejik iletişim yönetimi kapsamında söylem birliğini oluşturma görevini üstlenen Başkanlık, kamu diplomasisi çalışmaları yürüten diğer "kamu kurum ve kuruluşlarını bir araya getirerek etkin, sonuç odaklı ve planlı bir kamu diplomasisinin yürütülmesi ve koordinasyonunun sağlanması" konusunda çalışmalarda bulunmaktadır.²²³ Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinde koordinasyonun sağlanması 'en önemli fonksiyonlarından' biri olan İletişim Başkanlığı tarafından bu kapsamda Kamu Diplomasisi Koordinasyon Kurulu hayata geçirilmiştir.²²⁴ İlk toplantısını bakanlıklar ile ilgili kamu kurum ve kuruluşların katılımıyla Şubat 2020'de gerçekleştiren Kurul, belirli aralıklarla toplanmakta ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin eşgüdüm ile yürütülmesi konusunda değerlendirmelerde bulunmaktadır.²²⁵

²¹⁹ "İletişim Başkanlığı, 2020-2024 Stratejik Planı", s.7.

https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/%C4%B0leti%C5%9Fim_Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_2020-2024_Stratejik_Plan%C4%B1_%28G%C3%BCncellenen%29.pdf. (Erişim Tarihi: 20.12.2022).

²²⁰ Yusuf Özkır, "Türk Dış Politikasında İletişim Başkanlığının Yeri", Türk Dış Politikası Yıllığı 2019, der., Burhanettin Duran, Kemal İnât, Mustafa Caner, Ankara: SETA Yayınları, 2020, s.32.

²²¹ Kamu Diplomasisi Nedir?, İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2022, s.40. https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Diplomasisi_Nedir.pdf. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²²² Burhanettin Duran, "Fahrettin Altun'la Söyleşi", Kriter, 32, (Şubat 2019), <https://kriterdergi.com/soylesi/cumhurbaskanligi-iletisim-baskani-prof-dr-fahrettin-altun-bekamucadelesinde-stratejik-iletisimin-tum-imkanlarini-kullanacagiz>. (Erişim Tarihi: 18.12.2022).

²²³ Çetin, "Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı", s.236.

²²⁴ "Kamu Diplomasisi Koordinasyon Kurulu İlk Toplantısını Gerçekleştirdi", <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/kamu-diplomasisi-koordinasyon-kurulu-ilk-toplantisini-gerceklestirdi/1745855>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²²⁵ "Kamu Diplomasi Koordinasyon Kurulu İkinci Toplantısı Yapıldı", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/kamu-diplomasi-koordinasyon-kurulu-ikinci-toplantisi-yapildi/2295991>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

Yine Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarının diğer paydaşlarla 'hedef ve eylem birliği sağlanarak' daha etkili şekilde yürütülmesi amacıyla İletişim Başkanlığı öncülüğünde, kamu ve özel sektörden temsilcilerin katılımıyla "Ulusal Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi ve Eylem Planı" hazırlanmıştır. Belge, "kamu diplomasisi alanındaki ilk politika belgesi" niteliği taşımaktadır.²²⁶ Belgeyle, Türkiye'nin yumuşak gücünün artırılması konusunda yürütülecek çalışmalara yön verilmesi ve kamu diplomasisi anlayışına özgün bir yaklaşım geliştirilmesi hedeflenmektedir.²²⁷

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, ayrıca Türkiye'nin 'bütüncül bir iletişim stratejisini' sağlama görevi kapsamında, kamu kurumlarının çevirilerinde söylem birliğini oluşturmak amacıyla 'Kamu Terim Bankası' projesini hayata geçirmiştir.²²⁸ Projeyle, Türkiye'nin dış politikada benimsediği anlayışın dış dünyaya doğru ve etkin biçimde ulaştırılması amaçlanmaktadır.²²⁹

İletişim Başkanlığı, kamu diplomasisi faaliyetlerinde koordinasyonun ve söylem birliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalarının yanında üç genel kategoride bir yol haritası takip etmektedir. Bunlardan ilki güncel gelişmelere karşı kriz iletişiminin sağlanması, ikincisi stratejik iletişim çalışmalarıyla Türkiye'nin ikna ve etki kapasitesinin artırılması ve üçüncüsü ise uzun vadeli hedefler kapsamında stratejik aktörlere yatırım yapılmasıdır.²³⁰

Başkanlık kriz iletişiminin sağlanması açısından Türkiye aleyhinde cereyan eden güncel gelişmelere karşı hızlı bir tepki göstererek cevap üretmektedir. Örneğin İngiltere merkezli haber ajansı Reuters, Türkiye ofisinde personel istihdam etmek üzere verdiği iş ilanında Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Türkiye hakkında olumsuz ifadeler kullanmıştır.²³¹ İletişim Başkanı Altun, Reuters'in iş ilanında sergilediği yaklaşıma,

²²⁶ Çetin, "Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı", s.250.

²²⁷ "Ulusal Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi ve Eylem Planı Hazırlandı", <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/ulusal-kamu-diplomasisi-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-hazırlandı>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²²⁸ "Kamu Terim Bankası Projesi Hakkında", https://ktb.iletisim.gov.tr/Home/Proje_Hakkında. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²²⁹ Serkan Ökten, "Kültürel Diplomasi ve Medya", Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim, der., Zakir Avşar vd., İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2022, s.126.

²³⁰ Özkır, "Türk Dış Politikasında İletişim Başkanlığının Yeri", s.33.

²³¹ "Reuters'ın Erdoğan'ı Hedef Alan İş İlanı Tepki Çekti", <https://www.internethaber.com/reutersin-erdoganı-hedef-alan-is-ilanı-tepki-çekti-turkiyeyi-modern-laik-geleneklerden-uzaklastirdi-2283149h.htm>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

yaptığı açıklama ile cevap vermiştir.²³² İletişim Başkanlığına bağlı olarak yayın yapan TRT World ise Reuters'in iş ilanına misilleme yaparak Londra'da muhabir alımı için benzer bir dille iş ilanı vermiştir. İlanda İngiltere'de son dönemde yaşanan siyasi istikrarsızlığa dikkat çekilirken, bu ülkede günümüzde hala geçerli olan Kraliyet yönetimine atıfta bulunulmuştur.²³³

Öte yandan İletişim Başkanlığı, stratejik iletişim çalışmaları kapsamında Türkiye'nin Terörle Mücadelesi, Sınır Ötesi Askeri Operasyonları, Libya ve Doğu Akdeniz Politikaları, 1915 Olayları ve Enerji Güvenliği gibi konularda hazırladığı yazılı ve görsel içeriklerle uluslararası kamuoyunun bilgilendirilmesi ve Türkiye'nin tezlerine uygun olarak ikna edilmesi yönünde faaliyetlerde bulunmaktadır.²³⁴ Örneğin 1915 Olayları çalışmaları kapsamında, Türkiye'nin 1915 yılında yaşanan olaylara ilişkin tezlerini ve çözüm önerilerini kamuoyuyla paylaşan Başkanlık, bu doğrultuda sözde soykırım iddialarıyla uluslararası alanda Türkiye'ye karşı yürütülen kampanyalara karşı bir web sayfası kurmuştur. İngilizce olarak hazırlanan 1915.gov.tr isimli sitede, söz konusu iddialara karşı sunulan tarihi bilgiler ve veriler yer almaktadır.²³⁵ Başkanlık, ayrıca Pozitif İletişim Kampanyalarıyla da kamu diplomasisinin 'imkan ve tekniklerini kullanarak' Türkiye'nin tanıtımına yönelik çalışmalarda bulunmaktadır.²³⁶ Bu kapsamda Kurum, Sağlık Reformu ve Turizmi,²³⁷ Gastro-Diplomasi,²³⁸ ve Türkiye Tanıtımı (Kültür-Sanat-Turizm)²³⁹ gibi başlıklar altında Türkiye'nin söz konusu alanlarda tanıtımına yönelik faaliyetler yürütmektedir.

²³² "Reuters 'Seems To Shift Away From Facts' Says Türkiye's Communications Director Over Job Listing", <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/reuters-seems-to-shift-away-from-facts-says-turkiyes-communications-director-over-job-listing/2771812>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²³³ "TRT World'den Reuters'ın Siyasi Mesaj İçeren İş İlanına Benzer Dille Yanıt", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/trt-worldden-reutersin-siyasi-mesaj-iceren-is-ilanina-benzer-dille-yanit-/2771761>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²³⁴ "Stratejik İletişim Çalışmaları", <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/stratejik-iletisim-calismalari>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²³⁵ "1915 Olayları", https://www.iletisim.gov.tr/turkce/stratejik_iletisim_calismalari/detaylar/1915-olaylari. (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

²³⁶ "Pozitif İletişim Kampanyaları", <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/pozitif-iletisim-kampanyalari>. (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

²³⁷ "Sağlık Reformu ve Turizmi", https://www.iletisim.gov.tr/turkce/pozitif_iletisim_kampanyalari/detaylar/saglik-reformu-ve-turizmi. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²³⁸ "Gastro-Diplomasi", https://www.iletisim.gov.tr/turkce/pozitif_iletisim_kampanyalari/detaylar/gastro-diplomasi, (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²³⁹ "Türkiye Tanıtımı", https://www.iletisim.gov.tr/turkce/pozitif_iletisim_kampanyalari/detaylar/turkiye-tanitimikultur-sanat-turizm. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

Sonuç olarak, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesinin ardından kurulan ve Türkiye'nin 'en yeni' kurumlarından olan İletişim Başkanlığı, kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordineli şekilde daha etkin olarak yürütülmesi amacıyla bir 'çatı' kuruluş olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

3.1.2. TİKA

1991 yılında SSCB'nin dağılmasının ardından birçok devlet gibi Orta Asya'daki Türk dili konuşulan ülkeler de bağımsız birer aktör olarak tarih sahnesinde yerlerini almıştır. Türkiye ile tarihi ve kültürel açıdan ortak bir birikime sahip olan bu yeni ulus devletler, Türkiye'den büyük beklentiler içerisine girmiştir. Başta Orta Asya Cumhuriyetleri olmak üzere ortak bir hafızaya sahip olduğu bu ülkelerin taleplerine kayıtsız kalamayan Türkiye, söz konusu ülkelerle iş birliğini geliştirmek amacıyla TİKA'yı (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı) kurmuştur. Bu kapsamda TİKA, Orta Asya'da yeni kurulan bu ülkeler ile Türkiye arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla 1992 yılında faaliyetlerine başlamıştır.²⁴⁰

İlk kurulduğu yıllarda Dışişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyette bulunan TİKA, 1999'da Başbakanlığa bağlanmıştır. Türkiye'nin değişen dış politika vizyonuna uygun bir şekilde 2011 yılında teşkilat kanununda güncelleme yapılarak yeniden yapılanan Kurum, 2018 yılında ise Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesine dahil edilmiştir.²⁴¹

İlk dönemlerinde Orta Asya ülkeleri özelinde kalkınma yardımlarıyla faaliyetlerini sürdüren TİKA, 2000'lerden itibaren Türkiye'nin dış politikadaki açılımlarına paralel olarak faaliyette bulunduğu bölgeleri ve çalışmalarının kapsamını da genişletmiştir.²⁴² TİKA, Türkiye'nin uluslararası arenada izlediği aktif dış politika anlayışına bağlı olarak çalışmalar gerçekleştirdiği ülkelerin sayısını da her geçen yıl artırmıştır. İlk ofisini 1993 yılında Kırgızistan'da açan TİKA'nın günümüzde 60 ülkede 62 Program Koordinasyon Ofisi bulunmaktadır. Kurumun faaliyet yürüttüğü ülke sayısı ise 150'dir.²⁴³

²⁴⁰ Ceyhan, Siyasal İletişimde Kamu Diplomasisi, s.188.

²⁴¹ "Tarihçe", <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁴² Ayhan Nuri Yılmaz, Gökmen Kılıçoğlu, "Bir Kamu Diplomasisi Kurumu Olarak TİKA'nın Ak Parti Döneminde Kullanılması", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi (USAK) Bildiri Kitapçığı, der., Zeki Yüksekbilgili İstanbul: 2017, s.256.

²⁴³ "Hakkımızda", <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda-14649>. (Erişim Tarihi: 11.11.2022).

Türkiye'nin dış yardım ve teknik destek konusunda uluslararası kuruluşu konumundaki TİKA, Türkiye'nin kalkınma yardımlarının koordinasyonluk görevini yerine getirmektedir. TİKA'nın, gerçekleştirdiği çalışmalar ile bu bağlamda Türk dış politikasındaki konumu da önem kazanmaya başlamıştır.²⁴⁴ Nitekim 2002 yılında sadece 85 milyon dolar kalkınma yardımında bulunan Türkiye, 2018 yılına gelindiğinde 8,1 milyar dolar dış destek ile dünyanın en fazla insani yardımda bulunan ülkesi konumuna yükselmiştir.²⁴⁵ Kamu diplomasisi açısından değerlendirildiğinde kalkınma yardımları, bugün ülkelerin dış politikalarında önemli bir araç haline gelmiştir. Kalkınma yardımlarıyla devletler, yabancı halklarla uzun vadede kurulması hedeflenen güçlü siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler için de elverişli bir fırsat yakalamaktadır.²⁴⁶ TİKA'nın faaliyetleriyle dünya ülkeleri arasında önemli bir 'donör' ülke konumuna yükselen Türkiye, küresel ölçekte adını çok daha duyurmaya başlamıştır.²⁴⁷

Kalkınma yardımlarının yanı sıra, eğitimden sağlığa, tarımdan kültüre temiz suya erişimden restorasyona kadar çok geniş bir yelpazede faaliyetlerini sürdüren TİKA, bugün Türkiye'nin yumuşak gücüne katkı sağlayan başlıca kurumlardan birisidir.²⁴⁸ Bu bağlamda ülkelerin önceliğine ve ihtiyaçlarına göre projeler yürüten TİKA, kurulduğu 1992 yılından 2022 başına kadar 30 yılda 30 binden fazla projeyi hayata geçirmiştir. Bu projelerden 5 binini eğitim alanında yapılan faaliyetler oluşturmuştur.²⁴⁹

Afrika'da ilk ofisini Türkiye'nin bölgeye açılımına paralel olarak 2005 yılında Etiyopya'da açan TİKA, kıtada son 5 yılda 1884 projeye imza atmıştır. Bunlardan 267'si eğitim, 228'i sağlık, 210'u tarım, hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık, 144'ü ise kalkınma yardımları kapsamında gıda güvenliği alanlarından gerçekleştirilmiştir. Temiz suya yönelik 32 projeyi hayata geçiren TİKA'nın son beş yıllık dönemdeki projelerinin

²⁴⁴ Tuncay Kardaş, Ramazan Erdağ, "Bir Dış Politika Aracı Olarak TİKA", Akademik İncelemeler Dergisi, 7:1 (2012): 167-194, s.170.

²⁴⁵ Jahja Muhasilovic, Turkey's Soft Power and Public Diplomacy in Bosnia-Herzegovina and Sandžak (2002 -2017), İstanbul: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları, 2020, s.71.

²⁴⁶ Abdullah Özkan, "Türkiye'nin Kalkınma Yardımlarında Kamu Diplomasisi Perspektifi", <https://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/97-tuerkiyenin-kalknma-yardmlarnda-kamu-diplomasisi-perspektifi>. (Erişim Tarihi: 10.11.2022)

²⁴⁷ Kardaş ve Erdağ, "Bir Dış Politika Aracı Olarak TİKA", s.170.

²⁴⁸ Tuğba Çavuş, "Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1:2, (2012): 23- 37, s.30.

²⁴⁹ "TİKA 30 Yılda 30 Binden Fazla Projeyi Hayata Geçirdi", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/tika-30-yilda-30-binden-fazla-projeyi-hayata-gecirdi/2485672>. (Erişim Tarihi: 10.10.2022).

geri kalanını ise idari ve sivil altyapılar gibi diğer alanlar oluşturmuştur.²⁵⁰ Sağlık alanında TİKA'nın, bölgeye kazandırdığı hizmetler arasında, 2016'da hizmete alınan Libya Fizyoterapi Hastanesi, 2015'te açılan Somali Recep Tayyip Erdoğan Hastanesi ve 2019'da faaliyete geçen Nijer-Türkiye Dostluk Hastanesi gibi projeler ön plana çıkmaktadır.²⁵¹ Yine Türkiye'nin Kovid-19 sürecinde verdiği desteklerin sac ayağını oluşturan TİKA, salgın sürecinde yüzün üzerinde ülkeye tıbbi ekipman yardımıyla bulunmuştur.²⁵²

TİKA, Balkanlar başta olmak üzere Orta Asya'dan Afrika kıtasına kadar olan bölgelerde restorasyon faaliyetleriyle de Türkiye'nin tarihi bağlarının bulunduğu ülkelerle ortak mirasa sahip çıkarak kültürel yaklaşmanın sağlanmasında önemli rol üstlenmektedir. Moğolistan'da Orhun Anıtlarının ortaya çıkarılması ve restorasyonu yapılarak günümüze kazandırılması bu kapsamda verilebilecek en önemli örneklerden birini oluşturmaktadır.²⁵³ Öte yandan TİKA, Balkanlar'da bugüne kadar Osmanlı dönemine ait 80'den fazla eserin tadilat ve restorasyonunu tamamlamıştır.²⁵⁴

Sonuç olarak TİKA, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin ve kültürel değerlerinin yurt dışında tanıtılması, yaygınlaştırılması ve desteklenmesinde önemli role sahiptir. Bu bağlamda Türkiye, TİKA aracılığıyla kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında önemli girişimlerde bulunmuştur.²⁵⁵ TİKA, kurulduğu 1992 yılından bu yana dünyanın pek çok bölgesinde Türkiye adına yerine getirdiği başarılı kamu diplomasisi faaliyetleriyle, Türkiye'nin uluslararası alanda etkinliğini ve görünürlüğünü gün geçtikçe daha da arttırmaktadır.²⁵⁶

²⁵⁰ "TİKA, Afrika'da Son 5 Yılda 1884 Projeyi Hayata Geçirdi", https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_afrika_da_son_5_yilda_1884_projeyi_hayata_gecirdi-70009. (Erişim Tarihi: 10.10.2022).

²⁵¹ "Türkiye'nin Yaptığı Hastanelerde Şifa Buluyorlar", <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-yaptigi-hastanelerde-sifa-buluyorlar/820831>. (Erişim Tarihi: 01.12.2022).

²⁵² TİKA, "Faaliyet Raporu 2020", s.10. <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%202020/TIKAFaaliyet2020W eb.pdf>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²⁵³ Yılmaz, "Bir Kamu Diplomasisi Kurumu Olarak TİKA", s.255.

²⁵⁴ "TİKA, Balkanlar'da Osmanlı Mirası Tarihi Cami ve Eserleri Ayağa Kaldırdı", <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/tika-balkanlarda-osmanli-mirasi-tarihi-cami-ve-eserleri-ayaga-kaldirdi/2703931>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁵⁵ Abdullah Özkan, "Strategic Practices of Public Diplomacy Policies in Educational Field and Turkey's Potential for Cultural Diplomacy", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 176, (2015):35-43, s.41. DOI:10.1016/j.sbspro.2015.01.441. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁵⁶ Yılmaz ve Kılıçoğlu, "Türkiye'nin Afrika'daki Yumuşak Gücü", s.497.

3.1.3. Yunus Emre Enstitüsü

Türkiye'nin dünya genelinde yumuşak gücünün yansıtılmasında önemli kamu kurumlarından bir diğeri de Yunus Emre Enstitüsü'dür (YEE). YEE, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin özellikle kültürel alanında önemli bir yer teşkil etmektedir. Öte yandan YEE'nin dünya genelinde kültürel alanda faaliyette bulunan muadillerine göre çok geç açıldığı belirtilmektedir.²⁵⁷ Nitekim dünyanın ilk kültür enstitüsü olan Fransız Alliance Française 1883 yılında faaliyetlerine başlamıştır.²⁵⁸ Yine aynı şekilde British Council 1934 yılında²⁵⁹, Alman Goethe Enstitüsü ise 1951 yılında kurulmuştur.²⁶⁰ YEE ise 2007 yılında ihdas edilen Yunus Emre Vakfına bağlı bir kurum olarak 2009 yılında çalışmalarına başlamıştır.²⁶¹ Türkiye bu anlamda kültür diplomasisi uygulayan ülkeler arasına 2009 yılında katılabilmektedir.²⁶² Yine de YEE, çalışmalarına görece geç başlamış olsa da kısa sürede dünya genelinde önemli bir yapılanmaya ulaşmıştır. YEE, günümüzde yurt dışında 54 ülkede 66 kültür merkeziyle Türkiye'nin diğer ülkelerle kültürel ilişkilerini geliştirip dostluğunu güçlendirmek amacıyla faaliyetlerini yürütmektedir.²⁶³

Daha önce ifade edildiği gibi Nye, yumuşak gücün, bir ülkenin siyasi değerlerine, kültürüne ve dış politikasına dayandığını belirtmiştir. Yine Cull'a göre kamu diplomasisi etkinliklerinden birisini kültürel diplomasi oluşturmaktadır. Bir ülkenin yumuşak güç kaynakları arasında yer alan kültürel diplomasi, kamu diplomasisi çalışmalarında en temel yönetim alanlarından biri durumundadır.²⁶⁴ Günümüz kültürel diplomasinin başlangıcının dil eğitimi ve kültür enstitüleri olduğu ifade edilmektedir.²⁶⁵ Yunus Emre Enstitüsü, bu anlamda dil eğitimlerinin yanı sıra gerçekleştirdiği kültür ve sanat etkinlikleri aracılığıyla Türkiye'nin kamu diplomasisine kültürel diplomasi boyutunda destek sağlamaktadır.

²⁵⁷ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.194.

²⁵⁸ "About Us", <https://www.alliancefr.org/en/about>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁵⁹ "Our History", <https://www.britishcouncil.org/about-us/history>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁶⁰ "History of The Goethe-Institut", <https://www.goethe.de/en/uun/org/ges.html>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁶¹ "Yunus Emre Enstitüsü", <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁶² Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.195.

²⁶³ "Yunus Emre Enstitüsü", <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁶⁴ Aslı Yağmurlu, "Kültürel Diplomasi: Kuram ve Pratikteki Çerçevesi," Selçuk İletişim, 12:2, (2019): 1182-1210, s.1184. DOI: 10.18094/josc.596331. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁶⁵ Yağmurlu, "Kültürel Diplomasi", s.1185.

YEE, misyonunu “Türkiye’nin uluslararası alanda bilinirliğini, güvenilirliğini ve itibarını artırmak”, vizyonunu ise “dünyanın her yerinde Türkiye ile bağ kuran ve Türkiye’ye dost insan sayısını artırmak” olarak belirlemiştir.²⁶⁶ Enstitünün, Türkçe Öğretimi, Kültür Sanat, Bilim ve Akademi ile Kültürel Diplomasi gibi başlıklar altında faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir.²⁶⁷

YEE, Türkçeyi ‘bir dünya dili olarak yaygınlaştırmak’ amacıyla kültür merkezlerinde Türkçe kursları düzenlemektedir. “Kültürel diplomasi açısından büyük önem taşıyan dil bir devletin dilini yaygınlaştırdığı devlet üzerinde diğer devletlere oranla daha etkili olmasını sağlamaktadır.”²⁶⁸ Bu anlamda YEE, Türkçe eğitimleriyle Türkiye’nin yumuşak gücünün artmasına yönelik önemli bir görevi yerine getirmektedir. Nitekim YEE, 2009’dan bu yana dünya genelinde 160 binden fazla kişinin Türkçe öğrenmesine katkıda bulunmuştur.²⁶⁹ Enstitü, özellikle Kovid-19 salgını süresince ağırlık verdiği dijital platformlarda da Türkçe kurs programları düzenlemektedir. Çevrim içi Türkçe eğitimlerinin yanında uzaktan Türkçe Öğretim Portalı aracılığıyla da YEE, ‘zamandan ve mekandan bağımsız’ olarak Türkçe öğretmektedir. 2017’de hayata geçirilen Türkçe Eğitim Portalı ile 600 bine yakın kullanıcıya erişilmiştir.²⁷⁰

Enstitü, ayrıca Türkçe Yaz Okulu Programı kapsamında her yaz dünyanın farklı ülkelerinden öğrencileri Türkçe öğrenimi ve Türkiye’nin yakından tanınmasını sağlamak amacıyla Türkiye’ye davet etmektedir.²⁷¹ 2010’da başlayan proje kapsamında 2019 itibarıyla 130 ülkeden yaklaşık 3 bin 800 öğrenci Türkçe Yaz Okulu projesi kapsamında Türkiye’yi ziyaret etmiştir.²⁷² Öte yandan YEE, Türkçenin seçmeli yabancı dil olarak yabancı ülkelerdeki devlet okullarında okutulması çalışmalarına da destek vermektedir. Bu kapsamda Bosna Hersek, Romanya, Polonya, Gürcistan, Japonya, Malezya, Kosova,

²⁶⁶ “YEE Faaliyet Raporu 2021”, s.3.

https://ipek.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2021_faaliyet_raporu.pdf. (Erişim Tarihi: 01.08.2023).

²⁶⁷ “YEE Faaliyet Raporu 2021”, s.9.

²⁶⁸ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.170.

²⁶⁹ YEE Faaliyet Raporu 2021, s.125.

²⁷⁰ “Türkçe Öğretim Portalı”, <https://www.yee.org.tr/tr/turkce/turkce-ogretim-portali>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²⁷¹ Ahmet Nafiz Ünalı, “Yumuşak Gücün Tesis Edilmesinde Kültürel Diplomasi’nin Önemi ve Bir Uygulayıcı Olarak Yunus Emre Enstitüsü”, *bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 91, (2019): 137-159, s.149.

²⁷² “YEE Dünyaya 10 Yıldır Türkçe ve Türk Kültürünü Öğretiyor”, <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/14524>, (Erişim Tarihi: 22.12.2022).

Arnavutluk ve Filistin'deki orta öğretim okullarında Türkçe, ikinci bir dil olarak öğretilmektedir.²⁷³

YEE'nin yürüttüğü diğer bir faaliyet ise Türkoloji Projesi'dir. Enstitü, proje ile farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla gerçekleştirdiği iş birlikleriyle Türkçe öğretimine ve Türkoloji bölümlerine destek vermektedir. Proje kapsamında yurt dışında Türkoloji ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde Türkiye'den öğretim üyesi görevlendiren Kurum, ayrıca okullara materyal ve müfredat desteği sağlanmaktadır.²⁷⁴ Bu kapsamda, 2021 yılında 56 ülkeden 103 eğitim kurumuyla iş birliği protokolü imzalanmıştır.²⁷⁵ Türkoloji Projesiyle temelde Balkanlardan Uzak Doğu'ya geniş bir alanı kapsayan coğrafyada Türkçe'nin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.²⁷⁶

YEE'nin Türkçe'nin yaygınlaştırılmasına yönelik faaliyetlerinin yanı sıra, kültür-sanat festivalleri, yarışmalar, konserler, fuarlar, kurslar, bilimsel toplantılar, sergiler, imza günleri, ebru sanatı, şiir dinletileri, atölye çalışmaları ve el yazması eserlerin muhafazası ve bakımı gibi kültür ve sanat faaliyetleri gerçekleştirmektedir.²⁷⁷ Bu faaliyetlerle YEE, etkinliklerin düzenlendikleri ülkelerde Türk kültürünü tanıtmayı ve kültürel yakınlaşmayı hedeflemektedir. YEE'nin Faaliyet Raporu'ndaki bilgilere göre 2021 yılında gerçekleştirdiği bazı kültür ve sanat etkinliklerini şu şekilde sıralayabiliriz: -Kemankeş Projesi kapsamında 11 ülkede 'Geleneksek Türk Okçuluğu Kursu' düzenlenmiştir. -7 ülkede Türk Filmleri Haftası kapsamında Türk filmleri sinemaseverlerle buluşturulmuştur. -Belçika ve Macaristan'da Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı ve Türkçe Çalıştayları düzenlenmiştir. -Roma YEE tarafından "İki Evrensel Şair: Dante ve Yunus Emre" etkinliği düzenlenmiştir. -Madrid YEE tarafından İspanya'nın Granada şehrinde, Yunus Emre'nin bestelenen eserleri ve klasik saz semailerinden oluşan "Yunus Emre Konseri" düzenlenmiştir. -Washington YEE tarafından koordine edilen çevrim içi konferans serisi kapsamında "Dünya Tarihine Işık Tutan Antik Kentler" programı düzenlenmiştir. -Londra Başkonsolosluğu ve Londra YEE iş birliğiyle İngiltere'de mukim Türk sanatçıların sanat eserlerinden müteşekkil "3. Türk Toplumu Sanat

²⁷³ YEE Faaliyet Raporu 2021, s.139.

²⁷⁴ Ünalı, "Yunus Emre Enstitüsü", s.147.

²⁷⁵ YEE Faaliyet Raporu 2021, s.143.

²⁷⁶ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.206.

²⁷⁷ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.204.

Sergisi”nin açılışı gerçekleştirilmiştir. -Moskova’da Türk Günleri Etkinliği düzenlenmiştir.²⁷⁸

Yunus Emre Enstitüsü’nün 2009’dan bu yana çalışmalarına bakıldığında, kurumun daha önce de belirtildiği gibi diğer kültür enstitülerine nazaran geç kurulmasına rağmen aktif bir şekilde faaliyette bulunduğu söylenebilir. YEE, bu yoğun faaliyetleriyle Türkçenin yanı sıra Türkiye’nin kültürünün, sanatının ve tarihi birikiminin tanıtılmasında büyük rol oynamaktadır.²⁷⁹

3.1.4. YTB

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), 2010 yılında kurulmuştur. O dönem Başbakanlığa bağlı olarak kurulan YTB, 2018 yılında yeniden yapılandırılarak Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlanmıştır.²⁸⁰ İnternet sitesinden edinilen bilgilere göre YTB, üç genel başlıkta çalışmalarını sürdürmektedir. Bunlar; Yurt dışındaki Türk vatandaşlarına yönelik faaliyetler,²⁸¹ Türkiye’nin tarihi, dil, dini ve kültürel bağlarının olduğu soydaş ve akraba topluluklara yönelik olarak faaliyetler,²⁸² ve Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilere yönelik faaliyetlerdir.²⁸³

Yurt dışındaki Türk vatandaşları, YTB’nin kurulmasındaki temel amacı oluşturmaktadır.²⁸⁴ YTB, sayıları 7 milyona yaklaşan yurt dışındaki vatandaşların kimliklerinin korunması, bulundukları ülkelerde toplum içindeki statülerinin yükseltilmesi ve Türkiye ile kültürel bağlarının muhafaza edilmesine yönelik faaliyetler düzenlemektedir.²⁸⁵ Bir devletin kendi sınırları dışında yaşamlarını sürdüren vatandaşlarının temsilcisi olan “diaspora”, ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetlerinde önemini kabul etmeye başladığı bir konu durumuna gelmiştir. Anavatanlarının yurt dışındaki temsilcileri konumunda olan diasporalar, göç ettikleri ülkelerde kendi tarihi

²⁷⁸ YEE’nin 2021’deki kültür sanat etkinlikleri hakkında daha detaylı bilgi için bakınız: “YEE Faaliyet Raporu 2021”.

²⁷⁹ Emel Poyraz, Melih Dinçer, "Küreselleşen Dünyada Türkiye’nin Kamu Diplomasisi Faaliyetleri" *Intermedia International e-journal*, 3:4, (2016): 30-48, s.43. DOI: 10.21645/intermedia.2016318942.

²⁸⁰ “Başkanlığımız”, <https://ytb.gov.tr/kurumsal/baskanlik>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²⁸¹ “Yurt Dışı Vatandaşlar”, <https://ytb.gov.tr/daireler/yurtdisi-vatandaslar>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²⁸² “Kardeş Topluluklar”, <https://ytb.gov.tr/daireler/kardes-topluluklar>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²⁸³ “Uluslararası Öğrenciler”, <https://ytb.gov.tr/daireler/uluslararasi-ogrenciler>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²⁸⁴ Sait Yusuf, “Kültürel Diplomasi Aracı Olarak YTB”, Türkiye’nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim, der., Zakir Avşar vd., İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2022, s.360.

²⁸⁵ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.213.

tecrübelerini, kültürel benliklerini ve kimliklerini sürdürmekte ve o ülkelerde kendi ülkelerinin sesi olmaktadır.²⁸⁶ YTB de bu kapsamda dünyada güçlü bir Türk diasporası inşa etme amacıyla STK politikası uygulamaktadır. Böylece YTB, Türklerin STK olarak örgütlenmelerini ve bir Türk Dünyası lobisi oluşturmayı amaçlamaktadır.²⁸⁷ Türkiye ise YTB'nin faaliyetleriyle “yurt dışında yaşayan vatandaşları ile etkileşim sağlayarak onlar nezdinde bir kamu diplomasisi oluşturmaktadır.”²⁸⁸ Bu yönüyle YTB, Türkiye'nin kamu diplomasisi kurumları arasında öne çıkmakta ve diaspora diplomasisi açısından da önem taşımaktadır.²⁸⁹

Yurt dışında yaşayan Türk gençlerine yönelik özel çalışmalar da yapan YTB, Türkiye Stajları, Genç Liderler, İnsan Hakları Eğitim Programı ve Gençlik Köprüleri gibi programlarla yurt dışındaki Türk gençlerine ulaşmakta ve onların anavatanlarıyla bağlarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır.²⁹⁰

Soydaş ve akraba topluluklara yönelik çalışmaları kapsamında YTB, çeşitli alanlarda kültürel ve sosyal faaliyetler gerçekleştirmektedir. Uygulamaya konulan projelerle de soydaş ve akraba topluluklar desteklenmektedir. Ayrıca kültür envanteri ve sözlü tarih uygulamalarıyla da ortak hafızanın muhafaza edilmesi ve gelecek nesillere ulaştırılması amaçlanmaktadır.²⁹¹ YTB, soydaş ve akraba topluluklara yönelik çalışmaların temel hedefini şu şekilde belirlemiştir:

“Sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerin gelişimine yönelik kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesi, Tarihi ve kültürel bağların bulunduğu kardeş topluluklarla iş birliği geliştirilerek ülkeler arasındaki ilişkilere katkıda bulunulması ve Türkiye Mezunlarının bulundukları ülkelerde daha organize ve aktif olmalarını ve Türkiye ile olan ilişkilerini korumalarına yönelik çalışmalar yapılması.”²⁹²

²⁸⁶ Emrah Budak, “Türk Diasporasına Yönelik Dijital Diplomasi: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Üzerine Bir İnceleme”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 8, (2020): 535-558, s.539. DOI: 10.19145/e-gifder.644852.

²⁸⁷ Muharrem Ekşi, “Türkiye'nin Türk Dünyasına Yönelik Kamu Diplomasisi: Yeni Araç ve Mekanizmalar”, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 17:1 (2017), s.17.
<https://www.researchgate.net/publication/329029753>. (Erişim Tarihi: 28.12.2022).

²⁸⁸ Budak, “Türk Diasporasına Yönelik Dijital Diplomasi”, s.535.

²⁸⁹ Elif Hande Paçaoğlu, “Balkanlar'da Türkiye ve Avrupa Birliği'nin Yumuşak Gücü”, Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi, 3, (2020): 35-69, s.48. DOI: 10.32953/abad.752937.

²⁹⁰ Kamu Diplomasisi Nedir?, s.43.

²⁹¹ Yusuf, “Kültürel Diplomasi Aracı Olarak YTB”, s.361.

²⁹² “Kardeş Topluluklar”.

Bu kapsamda örneğin YTB, Türkiye ile ortak tarihsel, dinsel, siyasi ve kültürel bağlar bulunan toplulukların insani ve sosyal yönden ilerlemelerine katkı sunmak amacıyla bilimsel araştırmaları destekleyen Beşeri ve Sosyal Kalkınma Araştırmaları Destek Programı'nı (BESKAP) başlatmıştır.²⁹³ BESKAP ile Türkiye'den ve yurt dışından araştırmacıların ortak çalışmalarıyla ikili ve çoklu akademik ağların geliştirilmesi hedeflenmektedir.²⁹⁴

YTB'nin diğer çalışma alanını uluslararası öğrenci hareketliliği oluşturmaktadır. Türkiye'nin uluslararası öğrencilere yönelik başlattığı yükseköğrenim burs programları 2012 yılından itibaren 'Türkiye Bursları' adıyla YTB koordinasyonunda yürütülmeye başlanmıştır.²⁹⁵ Kapsamı bakımından dünyanın önde gelen burs programlarından birisi olarak kabul edilen Türkiye Bursları ile Türkiye'de eğitim gören uluslararası öğrencilere çeşitli alanlarda burs imkanı verilmektedir.²⁹⁶ Kamu diplomasisi faaliyetlerinde uluslararası eğitimdeki değişim uygulamaları, bir ülkenin imajını artırmanın ve o ülke hakkında olumlu bir izlenim oluşturma yolu olarak görülmektedir.²⁹⁷ Bu kapsamda Türkiye Bursları, ABD'nin Fulbright bursu örneğinde olduğu gibi Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinde başlıca uygulamalardan birisi olarak kabul edilmektedir.²⁹⁸

Türkiye'nin sağladığı burslardan yararlanarak eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin sayısı 150 bini aşmış bulunmaktadır. Halihazırda ise 15 bin Türkiye Burslusu uluslararası öğrenci Türkiye'de yükseköğrenim görmektedir.²⁹⁹ Öte yandan Türkiye Burslarına yapılan başvuru sayısı her geçen yıl artmaktadır. İlk başladığı 2012 yılında 42 bin olan başvuru sayısı 2022'de 171 ülkeden 165 bin 500'e yükselmiştir.³⁰⁰ Türkiye, sağladığı burslar aracılığıyla uluslararası öğrencilerin, gelecekte ülkelerinde Türkiye'nin politikalarının destekçileri olmak üzere yetiştirilmelerini amaçlamaktadır.³⁰¹ YTB, bu

²⁹³ "YTB'den Kardeş Topluluklara Yönelik Bilimsel Çalışmalara Destek", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/ytbden-kardes-topluluklara-yonelik-bilimsel-calismalara-destek-/2470104>. (Erişim Tarihi: 25.12.2022).

²⁹⁴ "BESKAP", <https://beskap.ytb.gov.tr/>. (Erişim Tarihi: 26.12.2022).

²⁹⁵ "Uluslararası Öğrenciler".

²⁹⁶ Kamu Diplomasisi Nedir?, s.44.

²⁹⁷ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.171.

²⁹⁸ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.216.

²⁹⁹ "Başkanlığımız".

³⁰⁰ "Uluslararası Öğrenciler".

³⁰¹ Sancar, Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler, s.173.

kapsamda Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin, Türkiye’nin potansiyel birer kültür elçisi olarak eğitimlerini tamamlamaları yönünde çalışmalarını yürütmektedir.³⁰²

3.1.5. Türkiye Maarif Vakfı

Türkiye’nin kamu diplomasisi bağlamında yurt dışında bilinirliğinin artmasında önde gelen etmenlerden birisi de ülkenin yurt dışında faaliyete aldığı eğitim kurumlarıdır.³⁰³ Nitekim, kamu diplomasisinin etkin bileşenlerinden biri eğitim diplomasisidir.³⁰⁴ Türk dış politikasında ‘yeni’ sayılabilecek yumuşak güç unsuru olan eğitim diplomasisi, Türkiye’yi dünyaya tanıtmaya açısından önem taşımaktadır.³⁰⁵ Bu kapsamda 2016 yılında “Türkiye’nin uluslararası eğitimde dünyaya açılan kapısı” olma hedefiyle Türkiye Maarif Vakfı (TMV) hizmete alınmıştır. Türkiye adına diğer ülkelerde eğitim faaliyetleri yürütme yetkisine sahip kuruluş, tüm ülkelerde okul öncesinden yükseköğretime, örgün eğitimden yaygın eğitime yönelik çalışmalar gerçekleştirmektedir.³⁰⁶ TMV, faaliyet alanlarını şu şekilde belirlemiştir: Eğitim-Öğretim: Okul öncesi eğitimden ilköğretime, ortaöğretimden yükseköğretime okullar açmak. Etüt merkezleri, sertifikalı kurslar ve kültür merkezleri faaliyete geçirmek. Eğitime Destek: Kütüphaneler, araştırma merkezleri, sanat ve spor faaliyetlerinin yapıldığı birimler kurmak. Eğitimlerini tamamlayan öğrencilerin kariyerlerine yönelik planlamalarına yardımcı olmak. Yayınlar: Eğitim amaçlı yayın organları kurmak. Eğitimde program ve içeriklerin geliştirilmesine katkı sağlamak, yeni içerikler üretmek ve yayınlamak. Süreli ve süresiz yayın çalışmaları yapmak, konferanslar, bilimsel toplantılar ve çalıştaylar düzenlemek ve bu alanda çalışmalar gerçekleştiren kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapmak. Barınma ve Burs Desteği: Öğrencilere nakdî destekler, burslar ile ayni destekler sağlamak. Kitap, defter,

³⁰² Muhammed Mazhar Şahin, “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Türkçe Öğretimi Kapsamındaki Faaliyetleri”, *Turkophone*, 9:3 (2022): 97:110, s.98.

https://dergipark.org.tr/tr/pub/turkophone/issue/73471/1130650#article_cite. (Erişim Tarihi: 28.12.2022).

³⁰³ Kocabıyık, "Kamu Diplomasisi ve Türkiye", s.190.

³⁰⁴ Mehmet Karahan, Ziya Abbas, “Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Kullanımı: Sahra Altı Afrika Ülkelerinde Maarif Vakfı Faaliyetleri”, *Research Studies Anatolia Journal*, 5:1, (2022): 1-25, s.14. DOI: 10.33723/rs.1004896.

³⁰⁵ “Türkiye’nin Yeni Yumuşak Güç Unsuru: Eğitim Diplomasisi”, <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiyenin-yeni-yumusak-guc-unsuru-egitim-diplomasisi-2100?lang=tr>. (Erişim Tarihi: 28.12.2022).

³⁰⁶ “Türkiye Maarif Vakfı”, <https://turkiyemaarif.org/page/524-Turkiye-Maarif-Vakfi-12>. (Erişim Tarihi: 28.12.2022).

kıyafet, bilgisayar gibi eğitim materyalleri temin etmek. Yurt, pansiyon ve lojman gibi tesisler kurmak.³⁰⁷

Henüz yeni bir kuruluş olmasına rağmen TMV, günümüzde 49 ülkede 428 eğitim kurumu ve 44 yurtla faaliyetlerini sürdürmektedir. Kuruluşun eğitim kurumlarında yaklaşık 50 bin öğrenci eğitim almaktadır.³⁰⁸ Kuruluşun Başkanı Birol Akgün, TMV'nin okul ağı bakımından Türkiye'yi uluslararası alanda ilk beş ülke arasında temsil ettiğini belirtmiştir.³⁰⁹ Kamu diplomasisinin en önemli hedeflerinden birisinin hedef halklarla ilişki inşa etmek olduğu gerçeğinden hareketle TMV'nin yurt dışındaki eğitim kurumlarıyla Türkiye'nin önemli bir kamu diplomasisi aktörü olarak görev yaptığı söylenebilir.³¹⁰ Nitekim, TMV bünyesindeki eğitim kurumları, o ülkelerin insanların Türkiye'ye olan ilgilerinin artmasını sağlamakta, Vakfın eğitim kurumlarındaki öğrenciler ise Türkiye'nin söz konusu ülkelerle gelecekteki ilişkileri açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.³¹¹

TMV, faaliyette bulunduğu ülkelerdeki eğitim kurumlarında aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçe öğretmektedir. Bu yönüyle TMV, Türk dilinin ve kültürünün aktarılmasında da önemli bir köprü vazifesi görmektedir.³¹² Ayrıca Vakfın liselerinden her yıl mezun olan yaklaşık üç bin öğrenciden bini üniversite eğitimi için Türkiye'yi tercih etmektedir.³¹³ TMV, bu şekilde Türkiye'deki uluslararası öğrenci hareketliliğine de katkı sunmaktadır.

Türkiye Maarif Vakfı, yurt dışındaki Türk vatandaşlarının çocuklarına yönelik olarak da faaliyette bulunmaktadır. TMV, Türk diasporasının çocuklarının ana dilleri olan Türkçeyi öğrenmelerini ve kültürlerini muhafaza etmelerini sağlamak adına çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda 12 ülkede 21 eğitim merkezi açan Vakıf, Türkiye

³⁰⁷ “Türkiye Maarif Vakfının Faaliyet Alanları”, <https://turkiyemaarif.org/page/53-Faaliyet-Alanlari-10>. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

³⁰⁸ “Dünyada Türkiye Maarif Vakfı”, <https://turkiyemaarif.org/page/2018-DUNYADA-MAARIF-16>. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

³⁰⁹ “Türkiye Maarif Vakfı, 6 Kıtadaki 428 Eğitim Kurumuyla Uluslararası Marka Oldu”, <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-maarif-vakfi-6-kitadaki-428-egitim-kurumuyla-uluslararasi-marka-oldu/2615996>. (Erişim Tarihi: 28.12.2022).

³¹⁰ Karahan, “Sahra Altı Afrika Ülkelerinde Maarif Vakfı Faaliyetleri”, s.18.

³¹¹ “Türkiye'nin Yeni Yumuşak Güç Unsuru: Eğitim Diplomasisi”, <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiyenin-yeni-yumusak-guc-unsuru-egitim-diplomasisi-2100?lang=tr>. (Erişim Tarihi: 28.12.2022).

³¹² Paçaoğlu, “Balkanlar'da Türkiye ve Avrupa Birliği'nin Yumuşak Gücü”, s.56.

³¹³ “Türkiye'nin Eğitimde Uluslararası Markası: Türkiye Maarif Vakfı”, <https://turkiyemaarif.org/post/-turkiyenin-egitimde-uluslararasi-markasi-turkiye-maarif-vakfi-2121?lang=tr>. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

dışındaki vatandaşların çocuklarının ana dillerini öğrenmelerine katkı sunmaktadır.³¹⁴ TMV, eğitim faaliyetlerinin yanında düzenlediği uluslararası konferans ve zirvelerle de farklı ülkelerden katılımcılar arasında kültürel ve fikir alışverişinin sağlanmasına imkan tanımaktadır. Vakfın bu kapsamda düzenlediği etkinlikler arasında ‘İstanbul Eğitim Zirvesi’ öne çıkmaktadır.³¹⁵ 2022 Kasım ayında ikincisi düzenlenen ve dünyanın farklı ülkelerinden eğitimcileri İstanbul’da bir araya getiren Zirvenin, önümüzdeki dönemde eğitim dünyasından uzmanlar için fikir ve düşüncelerin konuşulabileceği önemli bir platform olacağı düşünülmektedir.³¹⁶

Sonuç olarak TMV, yurt dışında açtığı eğitim kurumlarında Türkiye’ye ‘dost’ nesiller yetiştirerek kamu diplomasisinde önemli bir görevi yerine getirmektedir.³¹⁷ Vakıf, bu sayede Türkiye’nin diğer toplumlarla arasında karşılıklı anlayışın gelişmesine, kültürel etkileşimin sağlanmasına ve diyalogun kurulmasına katkı sunmaktadır.

3.2. Türkiye’nin Kamu Diplomasisinde Medya

Kamu diplomasisi, bir ülkenin kendi politikalarını dış dünyaya anlatabilmesi amacıyla yabancı kamuoylarına yönelik iletişim sürecini ifade etmektedir. Bu nedenle kamu diplomasisi, ağırlıklı olarak kitle iletişim araçlarına dayanmaktadır. Devletler, kamuoyu oluşturmak, uluslararası toplumun desteğini sağlamak ve kendi ülkelerinin tanıtımlarını yapmak gibi çeşitli amaçlar doğrultusunda kitle iletişim araçlarını kullanmaktadır.³¹⁸ Bilhassa 1960’lardan itibaren televizyonların, 1990’lardan itibaren de internetin günlük hayatımıza girmesiyle birlikte yeni bir küresel ortam zuhur etmiştir. Böylelikle kamu diplomasisi, ülkelerin diğer devletlerin halklarıyla konuşması olarak gelişim sürecine girmiştir.³¹⁹

³¹⁴ “Türkiye Maarif Vakfı, 6 Kıtadaki 428 Eğitim Kurumuyla Uluslararası Marka Oldu”, <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-maarif-vakfi-6-kitadaki-428-egitim-kurumuyla-uluslararasi-marka-oldu/2615996>. (Erişim Tarihi: 28.12.2022).

³¹⁵ Zirve hakkında detaylı bilgi için: <https://www.istanbuleducationsummit.com/>.

³¹⁶ “Türkiye Maarif Vakfının Düzenlediği ‘İstanbul Eğitim Zirvesi’ Sona Erdi”, <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-maarif-vakfinin-duzenledigi-istanbul-egitim-zirvesi-sona-erdi/2431882>. (Erişim Tarihi: 28.12.2022).

³¹⁷ “Türkiye Maarif Vakfı Faaliyetleri ve Eğitim Kurumlarında Elde Edilen Başarılar”, <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-faaliyetleri-ve-egitim-kurumlarinda-elde-edilen-basarilar-753?lang=tr>. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

³¹⁸ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.227.

³¹⁹ Ekşi, “Türkiye’nin Türk Dünyasına Yönelik Kamu Diplomasisi”, s.17.

Küresel siyasete yön veren güçlü devletlerin daha önce de açıklandığı üzere aslında çok erken dönemlerden itibaren uluslararası yayımcılık faaliyetlerine başladığı bilinmektedir. Ancak bilginin ve iletişimin çağı olarak kabul edilen 21. yüzyılda medya daha işlevsel bir araç haline gelmiştir.³²⁰ Ülkeler uluslararası arenada imajlarını geliştirmek veya itibarlarını korumak adına, son yıllarda küresel kamuoyuna hitap eden medya organlarına daha fazla yatırım yapmaya başlamışlardır.³²¹ Bunun sonucu olarak günümüzde küresel siyaset, çoğunlukla kitle iletişim araçlarıyla enformasyon mücadelesi halini almıştır.³²² Soğuk Savaş'ın ardından şekillenen yeni küresel sistemde, Türkiye de güç parametrelerinde meydana gelen değişimlere paralel bir şekilde uluslararası arenada etki alanını genişletme gayreti içine girmiştir. Öte yandan uzun yıllar kendini tanıtmada konusunda yetersiz kalan Türkiye, özellikle Batı ülkeleri nezdinde imaj konusunda sıkıntı çekmiştir.³²³

Türkiye'nin kamu diplomasisi, ülkenin hikayesinin etkin, planlı ve kapsamlı biçimde yabancı kamuoylarına ulaştırılması çabalarını ifade edilmektedir.³²⁴ Bu kapsamda Türkiye, özellikle 2000'lerden itibaren ağırlık vermeye başladığı kamu diplomasisi faaliyetleriyle dünyaya kendi tezlerini daha etkili bir şekilde anlatma çabasına girmiştir. Bu amaçla Türkiye, uluslararası alanda imajını düzeltmek adına dünyadaki muadilleri gibi küresel düzeyde etkin, dünya kamuoyuna hitap edebilen yayın organlarına sahip olmak istemiştir.³²⁵ Bu doğrultuda Türkiye, kamu diplomasisi faaliyetlerinde medyayı etkin bir şekilde kullanmaya başlamış ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) ile Anadolu Ajansı'nı yeniden yapılanmaya tabi tutmuştur. Günümüzde Anadolu Ajansı ve TRT, Türkiye'nin tezlerinin dünya kamuoyuna taşınması sürecinde kritik rol oynamaktadırlar.³²⁶ Nitekim bu iki medya organı, Türkiye'nin uluslararası camiaya

³²⁰ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.227.

³²¹ Ali Parim, Cem Çetin, "Bir Kamu Diplomasisi Aracı Olarak TRT Avaz ve Milliyetçilik", İletişim ve Diplomasi, 5, (Temmuz 2021): 25-55, s.31.

³²² Ekşi, "Türkiye'nin Türk Dünyasına Yönelik Kamu Diplomasisi", s.13.

³²³ Göknil Erbaş Doğan, "Türk Dış Politikasında Kamu Diplomasisi ve İletişim Başkanlığının Rolü", 3rd International Conference On Communication in New World, ed., Hasan Çiftçi, ISPEC Publications, 2020, s.148.

³²⁴ İbrahim Kalın, "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi", Yükselen Değer Türkiye, ed., Ali Resul Usul, İstanbul: MÜSİAD Yayınları, 2010, s.64.

³²⁵ Erdem Eren, "Medya Diplomasisi Aktörü Olarak TRT ve Balkanlardaki Örnek Faaliyetleri", TRT Akademi, 4:7, (2019): 26-41, s.34. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trta/issue/42992/485165> (Erişim Tarihi: 13.12.2022).

³²⁶ Parim ve Çetin, "TRT Avaz ve Milliyetçilik", s.32.

seslenen yüzleri olmuş ve ülkenin ‘hikayesinin’ kaynağından anlatılmasının aracı haline gelmiştir.³²⁷

3.2.1. TRT

Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), 1 Mayıs 1964 tarihinde çıkarılan bir yasayla devlet adına radyo ve televizyon yayıncılığını yeterli ve doğru şekilde yürütmek amacıyla, tüzel kişiliğe sahip özerk bir kamu kurumu olarak kurulmuştur.³²⁸ Türkiye, kamu diplomasisi faaliyetlerinde diğer birçok devlet gibi medyayı etkin şekilde kullanmak adına 2000’lerden itibaren TRT’yi yeniden yapılandırarak, çeşitli dillerde içerik üretebilen bir iletişim kanalı haline getirmiştir.³²⁹ Bu amaç doğrultusunda TRT, bugün alt yayın birimleriyle farklı coğrafyalara ve toplumlara hitap edebilen çoklu dillerde uluslararası yayıncılık faaliyetleriyle küresel bir medya kurumu haline dönüşmüştür.³³⁰

Bu kapsamda Türkiye, ‘küresel enformasyon mücadelesinde’ ilk olarak 2006 yılı itibarıyla Türkiye’nin Sesi Radyosu’nu (TSR) kurarak yerini almıştır.³³¹ Türk kültürünü ve tarihini tanıtan zengin içeriklerle Türkiye’nin kültürel diplomasi çalışmalarına destek olmak amacıyla yayınlarını sürdüren Türkiye’nin Sesi Radyosu, günümüzde aralarında Türkçe’nin de olduğu 37 dilde yayın yapmaktadır.³³²

2008 yılında ise çevrimiçi haber yayını yapan www.trtvotworld.com web sitesi hayata geçirilmiştir. Site günümüzde 41 dilde yayın yapmaktadır.³³³ Söz konusu web sitesi ile Türkiye, böylece kendi gündemini kendi perspektifinden 40’tan fazla dille çok geniş bir coğrafyaya aktarma imkanına kavuşmuştur.³³⁴

TRT’nin kamu diplomasisi açısından yeniden yapılandırılması çalışmaları kapsamında 2009 yılında TRT Kurdi, (TRT 6 olarak kurulan kanal 2015 yılında TRT Kurdi adını almıştır.) TRT Avaz ve TRT Türk kanalları kurulmuştur.³³⁵ TRT Kurdi’nin kurulması,

³²⁷ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.230.

³²⁸ “Tarihçe”, TRT, <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

³²⁹ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.227.

³³⁰ Eren, “Medya Diplomasisi”, s.26.

³³¹ Ekşi, “Türkiye’nin Türk Dünyasına Yönelik Kamu Diplomasisi”, s.13.

³³² Neslihan Değirmencioğlu, Özlem Yalçın, “Radyoda Dış Yayıncılık”, TRT Akademi, 5:9, (2020): 446-459, s.452. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/939456>. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

³³³ “TRT Dış Yayınlar Dairesi Başkanlığı”, <https://www.trtvotworld.com/>. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

³³⁴ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.228.

³³⁵ <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>.

Türkiye'nin kendi sınırları içinde, Orta Doğu'da ve dünya genelindeki Kürt toplumuna aracısız ulaşması bakımından önemli bir adım olarak görülmüştür.³³⁶ Nitekim, Kanal ortak tarih ve kültüre vurgu yapan içerikler üreterek bölgedeki Kürtlerle yakın ilişkiler kurmayı amaçlamaktadır.³³⁷ TRT Avaz kanalı ise Orta Asya'dan Balkan bölgesine, Orta Doğu bölgesinden Kafkaslara 27 ülke ile 13 muhtar cumhuriyette yaklaşık 250 milyon nüfusa sahip bir coğrafyaya içeriklerini ulaştırmaktadır.³³⁸ Kanal, Türkçe, Kazakça, Azerbaycan Türkçesi, Kırgızca, Türkmence ve Özbekçe programları aracılığıyla Türkiye ile tarihi ve soy yönünden bağlar bulunan Türk Cumhuriyetlerinin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesine katkı sunmayı hedeflemektedir.³³⁹ “Uluslararası Türkçe haber ve kültür kanalı kimliğiyle” yayın hayatına başlayan TRT Türk de, kuruluşunun ardından özellikle Avrupa'daki Türklere yönelik programlarını artırmıştır.³⁴⁰

4 Nisan 2010 yılında “Arap ülkelerinde en çok seyredilen kanal” olma amacıyla TRT Arabi yayın hayatına başlamıştır. Arap coğrafyasına yönelik yayınlar gerçekleştiren Kanal, toplamda 350 milyon nüfusa ulaşan 22 Arap ülkesi ile Türkiye arasındaki bağların güçlendirilmesine katkı sunmayı hedeflemektedir.³⁴¹ TRT Arabi, Türkiye'nin Arap dünyasına yönelik son dönemde uygulamaya başlattığı en önemli açılımlardan biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye TRT Arabi ile bölge halklarıyla doğrudan iletişime geçmek hususunda önemli bir adım atmıştır.³⁴²

TRT Arabi, TRT Kurdi ve TRT Avaz gibi kanalların yayın dillerine bakıldığında daha çok bölgesel bazda bir hedef kitle belirlediği görülmektedir.³⁴³ 2015 yılına gelindiğinde ise kurum, daha genel bir kitleye hitap etmek adına İngilizce dilinde TRT World kanalını

³³⁶ Eren, “Medya Diplomasisi”, s.34.

³³⁷ Ekşi, Kamu Diplomasisi, s.228.

³³⁸ <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>.

³³⁹ Ökten, “Kültürel Diplomasi ve Medya”, s.107.

³⁴⁰ Samet Kavoğlu, “Kamu Diplomasisi Perspektifinden Uluslararası Yayıncılık: TRT Balkan Üzerine Bir İnceleme”, *Intermedia International e-Journal*, 9:17, (2022): 306-323, s.312. DOI: 10.56133/intermedia.1175315. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

³⁴¹ Cenk Demirkıran, “Türk-Arap İlişkileri Bağlamında Türkiye'nin Yabancı Dilde İlk Uluslararası Kamu Televizyonu: Trt Et Türkiye (Trt Arapça)”, *Humanities Sciences* 6:3 (2011): 424-432, s.430.

³⁴² Kürşad Emrah Yıldırım, Ali Yıldırım, “Türkiye'nin Yumuşak Güç Sembollerinden Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na Genel Bakış”, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 33:33, (2017): 203-219, s.206. DOI: 10.17498/kdeniz.297888. (Erişim Tarihi: 19.12.2022).

³⁴³ Yeliz Karadeniz, “Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde TRT World'ün Rolü”, *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 4:9, (2022): 560-578, s.573. DOI: 10.47994/usb主ad.1090133. (Erişim Tarihi: 29.12.2022).

faaliyete geçirmiştir. Böylece TRT World'un daha geniş kitlelere ulaşabilen İngilizce dilindeki yayınları ile Türkiye'nin kamu diplomasisinde beklentilerin önemli ölçüde karşılanması tasarlanmıştır.³⁴⁴ TRT World, "kültürler arası iletişimde daha yaygın olarak kullanılan dilin İngilizce olduğu bir bilgi çağında küresel çapta daha çok izleyiciye yeni bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır."³⁴⁵ Kanal, uydu ve TV platformları aracılığıyla 190'dan fazla ülkede izleyicilere hitap edebilmektedir.³⁴⁶ Bunun yanı sıra Kanal, trtworld.com web sitesi, sosyal medya mecraları ve mobil uygulamalarla da hedef kitesine ulaşmaktadır.³⁴⁷ Bu kapsamda TRT World, evrensel bir vizyon ile dünyaya İngilizce dilinde yayın yaparak, Türkiye'nin dünyaya açılan yüzü olmuştur.³⁴⁸ TRT'nin kurumsal sayfasında Kanalın, "uluslararası haberciliğe yeni bir üslup getirdiği ve insanın merkezde olduğu habercilik anlayışı" benimsediği ifade edilmektedir. Ayrıca, kuruluşunun ardından geçen kısa zaman içerisinde referans alınan bir haber kaynağı konumuna yükselen, küresel ölçekte öne çıkan bir 'Türkiye markası' olduğu da belirtilmiştir.³⁴⁹

TRT World, haber yayınlarının dışında TRT World Forum adında düzenlediği uluslararası etkinliklerle de küresel çapta meselelere 'farklı bakış açılarıyla her yönden tartışılarak' çözüm üreten bir platform sunmayı amaçlamaktadır.³⁵⁰ İlki Ekim 2017'de düzenlenen Forum, yurt içinden ve yurt dışından akademisyenleri, sivil toplum kuruluşlarını, fikir insanlarını, siyasetçileri, uzmanları ve basın mensuplarını bir araya getirmektedir. Son olarak altıncısı 9-10 Aralık 2022 tarihinde "Geleceği Şekillendirmek: Belirsizlikler, Gerçekler ve Fırsatlar" temasıyla organize edilen TRT World Forum 2022'ye, 34 ülkeden yüze yakın konuşmacı katılmıştır.³⁵¹ TRT World, düzenlediği bu tarz uluslararası etkinliklerle, karar vericileri etkileme gücüne sahip uzmanlar arasında fikir alışverişinin sağlandığı bir ortam sunmaktadır. Sonuç olarak, 'Türkiye'nin küresel bir sesi olma' amacıyla yayınlarını sürdüren TRT World, yabancı kamuoylarını etkileme

³⁴⁴ Ökten, "Kültürel Diplomasi ve Medya", s.107.

³⁴⁵ "Our Story", TRT World, <https://www.trtworld.com/about>. (Erişim Tarihi: 02.01.2023).

³⁴⁶ "TRT World, All Around The World", <https://www.trtworld.com/coverage>. (Erişim Tarihi: 02.01.2023).

³⁴⁷ "Connect With TRT World", <https://www.trtworld.com/coverage>. (Erişim Tarihi: 02.01.2023).

³⁴⁸ Eren, "Medya Diplomasisi", s.34.

³⁴⁹ <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>

³⁵⁰ "About", TRT World, <https://www.trtworldforum.com/about/>. (Erişim Tarihi: 18.12.2023).

³⁵¹ "Uzmanlara Göre 'TRT World Forum 2022 Küresel Krizlere Çözüm Üretmeyi Amaçlıyor'", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/uzmanlara-gore-trt-world-forum-2022-kuresel-krizlere-cozum-uretmeyi-amacliyor/2759588>. (Erişim Tarihi: 02.01.2023).

ve onlarla iletişime geçme noktasında Türkiye'nin kamu diplomasisi stratejisi çerçevesinde faaliyetlerini yürütmektedir.³⁵²

Günümüzde TRT, çoklu dillerdeki yayın platformlarıyla Türkiye'nin kamu diplomasisinde en önemli araçlardan birisi haline gelmiştir. Dünyanın 7 kıtasına 18 televizyon ve 17 radyo kanalı ile 41 dil ve lehçede ulaşan TRT, Türkiye'nin uluslararası alanda “etki oluşturan yayıncılık markası olmuştur.”³⁵³ Bölgesel düzeyde faaliyete geçirdiği kanalları aracılığıyla farklı coğrafyalara özgün içerikler üreten ve küresel düzeyde İngilizce yayın yapan kanalıyla doğrudan uluslararası kamuoyuna hitap eden TRT, bu sayede Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine katkı sağlamaktadır.³⁵⁴ Nitekim, TRT'nin oldukça geniş bir coğrafyaya hitap edebilmesi, Türkçenin ve Türk kültürünün de bu coğrafyalara yayılmasını kolaylaştırmıştır.³⁵⁵

3.2.2. Anadolu Ajansı (AA)

Türkiye'nin kamu diplomasisi anlayışı çerçevesinde yer alan politikalar ve uygulamalar, ortaya çıktığı ilk zamandan itibaren medyayla yakın bağlantı olarak benimsenmiştir.³⁵⁶ Bu minvalde Anadolu Ajansı'nın kuruluş hikayesi de kamu diplomasisi uygulamalarına örnek olabilecek niteliktedir. Henüz Kurtuluş Savaşı'nın en başında kurulan AA, “belki de Milli Mücadeleyi yürütenlerin iletişim ve kamu diplomasisi gibi kavramların bir ülkenin var oluşunda ne kadar önemli olduğunun farkına vardıklarını en iyi anlatan örnektir.”³⁵⁷ Nitekim, Milli Mücadele yıllarında kurulan kurumlardan ilki Anadolu Ajansı olmuştur.³⁵⁸ Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) çalışmalarının henüz başlamadığı 6 Nisan 1920 tarihinde kurulan Anadolu Ajansı, böylelikle “yeni Türk Devleti'nin ‘ilk milli kurumu’ olma özelliği kazanmıştır.”³⁵⁹

Kurtuluş Savaşı sırasında önemli bir rol üstlenen AA, “Anadolu'nun sesini dünyaya duyurma” hedefiyle kurulmuştur. Nitekim Mustafa Kemal Atatürk, bütün yurda

³⁵² Fatih Barıtcı, Hediyeullah Aydeniz, “Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Medya: TRT World Örneği”, Erciyes İletişim Dergisi, 6:2, (2019): 1551-1576, s.1561. DOI: 10.17680/erciyesiletisim.509054.

³⁵³ <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>

³⁵⁴ Kamu Diplomasisi Nedir?, s.49.

³⁵⁵ Paçaoğlu, “Balkanlar’da Türkiye ve Avrupa Birliği’nin Yumuşak Gücü”, s.52.

³⁵⁶ Doğan, “Türk Dış Politikasında Kamu Diplomasisi”, s.150.

³⁵⁷ Yılmaz, “Türkiye’nin Afrika’daki Yumuşak Gücü”, s.493.

³⁵⁸ Bengi, “Ülkelerin Bağımsızlık Mücadeleleri ve Haber Ajansları”, s.468.

³⁵⁹ Bengi, “Ülkelerin Bağımsızlık Mücadeleleri ve Haber Ajansları”, s.470.

gönderdiği AA'nın kuruluş genelgesinde, özellikle Milli Mücadele'nin iç kamuoyuna ve dış dünyaya duyurulmasının önemine işaret etmiştir.³⁶⁰ Ayrıca Anadolu Ajansı'nın kuruluş hedefleri arasında, toplumda duygu bütünlüğünün oluşturulması sağlanarak birlik ve beraberliğin temin edilmesi, topluma ulaştırılan haberlerde olumlu yönler ön plana çıkarılarak morallerin yüksek tutulması, TBMM'nin kamuoyuna ulaşan sesi olması ve ülke dışından yapılan kara propagandanın gücünün kırılması gibi hususlar da yer almaktadır.³⁶¹

Ankara'da halkın bilgilendirilmesi maksadıyla duvarlara yapıştırılan AA bültenleri, Ankara dışına ise telgrafla ulaştırılmıştır. Öyle ki 18 Nisan 1920 tarihinde Anadolu Telgraf Merkezi'ne gönderdiği genelgede Atatürk, AA tarafından hazırlanan bültenlerin ulaştırılması konusundaki ihmalleri "vatan suçu" saymıştır.³⁶² Anadolu Ajansı, Millî Mücadele'nin verildiği dönemde kamuoyunu yanlış davranışlara yönlendirecek, ulusal birliği tehlikeye düşürecek yurt içindeki ve yurt dışındaki yayınlara karşı halkı uyarmıştır.³⁶³ Bir anlamda 'Milli Mücadele'nin içerideki ve dışarıdaki sesi' olan AA, Büyük Millet Meclisinin kararlarını topluma ulaştırarak halkla hükümet arasında bütünleşmesinin sağlanmasına önemli katkı sunmuştur.³⁶⁴ Ajans, dış kamuoyunu bilgilendirmek için ise Fransızca bültenler yayımlamaya başlamıştır. Örneğin 29 Ekim 1923 yılında ilan edilen Cumhuriyetin kuruluşunu dünya kamuoyuna 30 Ekim 1923 tarihinde yayınladığı Fransızca dilindeki bültenle duyurmuştur.³⁶⁵

Son dönemde, Türkiye'nin kamu diplomasisine verdiği önemle birlikte yeniden yapılanan Anadolu Ajansı, Türkiye'nin bu doğrultuda faaliyetlerde bulunan önemli kurumlarından biri haline dönüşmüştür.³⁶⁶ Yıllar içerisinde etki alanını genişleterek günümüzde uluslararası kamuoyuna 13 dilde içerik sağlayan AA, geniş küresel erişimi sayesinde

³⁶⁰ Safa Tekeli, Atatürk ve Anadolu Ajansı, Ankara: Anadolu Ajansı Yayınları, 2005, s.23.

³⁶¹ Yusuf Özkır, Türkiye'nin Küresel Sesi: Anadolu Ajansı, <https://www.setav.org/turkiyenin-kuresel-sesi-anadolu-ajansi/>. (Erişim Tarihi: 07.01.2023).

³⁶² "Anadolu Ajansı 102'nci Yaşını Kutluyor", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/anadolu-ajansi-102nci-yasini-kutluyor/2555562>. (Erişim Tarihi: 05.01.2023).

³⁶³ Bengi, "Ülkelerin Bağımsızlık Mücadeleleri ve Haber Ajansları", s.470.

³⁶⁴ "Anadolu Ajansı 101 Yıldır Anadolu'nun Sesini Dünyaya Duyuruyor", <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/anadolu-ajansi-101-yildir-anadolunun-sesini-dunyaya-duyuruyor/2198331>. (Erişim Tarihi: 05.01.2023).

³⁶⁵ "Anadolu Ajansı, Cumhuriyet'in İlanını Dünyaya 30 Ekim 1923 Tarihli Fransızca Bültenle Duyurdu", <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/anadolu-ajansi-cumhuriyetin-ilanini-dunyaya-30-ekim-1923-tarihli-fransizca-bultenle-duyurdu/2406303>. (Erişim Tarihi: 07.01.2023).

³⁶⁶ Paçaoğlu, "Balkanlar'da Türkiye ve Avrupa Birliği'nin Yumuşak Gücü", s.53.

Türkiye'nin değerlerinin anlatılmasında önemli bir rol üstlenmektedir.³⁶⁷ Anadolu Ajansı Genel Müdürü Serdar Karagöz, Kurumun Türkiye'nin kamu diplomasisine yaptığı katkıyı genel olarak şu şekilde özetlemektedir:

AA'yı uluslararası alanda önde gelen referans haber kaynağına dönüştürme vizyonu ile paralel olarak uluslararası iş birlikleri yoluyla ülkemizin yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetlerine katkıda bulunuyoruz. Türkiye, insani diplomasi ve kamu diplomasisi faaliyetlerini son yıllarda artırarak bölgesel ve küresel istikrarın sağlanmasında önemli bir rol oynadı. Son örneğini Rusya-Ukrayna Savaşı'nda da gördüğümüz gibi diplomatik girişimlerle yaşanan çatışmaların barışçıl yollarla sona erdirilmesi ve arabuluculuk alanında en aktif ülke oldu. Antalya Diplomasi Forumu öncesinde Rusya ve Ukrayna dışişleri bakanlarını bir araya getirebilmesi ile Ermenistan ve Azerbaycan heyetlerinin foruma katılması, Türkiye'nin girişimci ve insani dış politika vizyonunun başarısını ortaya koyuyor. Ülkemizin dış politika vizyonunu ortaya koyan bu kritik gelişmeleri dünyaya ilk kez AA duyurdu. Uluslararası kamuoyu Rusya ve Ukrayna dışişleri bakanlarının Türkiye'de görüşeceğini AA'dan öğrendi. Ermenistan Dışişleri Bakanı Türkiye ile normalleşme talebini ilk kez AA aracılığıyla ifade etti.³⁶⁸

AA, kamu diplomasisi bağlamında Türkiye'nin tarihini, kültürel zenginliklerini ve dış politika vizyonunu, sahip olduğu küresel erişim aracılığıyla dünya kamuoyuna ulaştırmayı ve Türkiye'ye yönelik uluslararası medyada çıkan olumsuz içerikleri azaltmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Ajans, Türkiye'nin dış politikasında tamamlayıcı bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Anadolu Ajansı'nın Lafarge belgelerinin ifşası, Kurumun Türkiye'nin dış politikasına sunduğu katkıyı gösteren en somut örneklerden birisini oluşturmaktadır. AA, dünyanın en büyük çimento üreticisi Fransız Lafarge şirketinin, Suriye iç savaşı sırasında bu ülkede çalışmalarını sürdürebilmek için terör örgütü DEAŞ'a 'haraç' verdiğini ve şirketin bunu Fransız istihbaratının bilgisi dahilinde yaptığını kanıtlayan belgelere ulaşmış ve bu belgeleri dünya kamuoyuyla paylaşmıştı.³⁶⁹ Söz konusu belgeler, uluslararası kamuoyunda geniş

³⁶⁷ Kamu Diplomasisi Nedir?, s.50.

³⁶⁸ Serdar Karagöz, "102. Yılında Anadolu Ajansı'nın Güçlenen Vizyonu", Kriter, 6:67, (Nisan 2022), <https://kriterdergi.com/yazar/serdarkaragoz/102-yilinda-anadolu-ajansinin-guclenen-vizyonu>. (Erişim Tarihi: 18.12.2023).

³⁶⁹ "AA, Fransız Şirketi Lafarge'ın DEAŞ'ı Fransa İstihbaratının Bilgisiyle Finanse Ettiğini Kanıtlayan Belgelere Ulaştı", <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/aa-fransiz-sirketi-lafarge-in-deas-i-fransa-istihbaratinin-bilgisiyle-finanse-ettigini-kanitlayan-belgelere-ulasti/2357849>. (Erişim Tarihi: 18.10.2022).

yer bulmuş ve Lafarge, ‘Suriye’de faaliyetlerini sürdürebilmek için DEAŞ’lı teröristleri finansmandan ötürü’ Fransa ve ABD’de yargılanmıştır. ABD’de görülen davada "DEAŞ'a yardım" suçlamasını kabul eden şirket, yaklaşık 780 milyon dolar ceza ödemeye mahkum edilmiştir.³⁷⁰ Bu minvalde AA, belgelerin ifşasının ardından Fransız kurumlarının uluslararası terörün finanse edilmesinin arkasındaki ilişki ağına odaklanarak konuyla ilgili görüş, analiz ve haberlerine devam etmiştir.³⁷¹ Sonuç olarak AA, bu haberle özellikle Batı medyasının Türkiye’yi DEAŞ’la iş birliği içerisinde gösterme çabalarına karşı, etkin bir dış politika argümanı ortaya koymuştur. Türkiye’de karar vericiler de söz konusu haberlerin ardından ‘Batının terörle mücadelede ikiyüzlülüğüne’ vurgu yapan söylemler geliştirmiştir. Bu minvalde Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın, "... Dün bize iftira atanların aynı dönemde DEAŞ ile iş tuttuğu, ticaret yaptığı, teröristlere milyonlarca avro para aktardığı bugün delilleriyle, mahkeme kararlarıyla tek tek ortaya konuluyor" şeklindeki açıklamaları örnek olarak gösterilebilir.³⁷²

Anadolu Ajansı, Türkiye’nin Suriye’nin kuzeyinde yürüttüğü askeri hareketler (Zeytin Dalı, Barış Pınarı ve Fırat Kalkanı hareketleri) sırasında da uluslararası arenada Türkiye’ye yönelik oluşturulmaya çalışılan yanlış algıların önüne geçilmesi amacıyla yoğun bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu noktada AA, yürüttüğü sistematik çalışmalar neticesinde sosyal medyada paylaşılan ve hareketlerle ilgisi bulunmayan fotoğraf, video ve içerikleri kısa sürede ifşa ederek, asıllarını paylaşmıştır.³⁷³ AA’nın bu çalışmaları sayesinde gerek Batılı ülkelerin medyası tarafından servis edilen gerekse sosyal medya platformlarından paylaşılan çok sayıda gerçek dışı içerikler çürütülmüştür.”³⁷⁴

³⁷⁰ “ABD’de Tamamlanan ‘Lafarge’ın DEAŞ’a yardım davası’ Fransa’da Hala Soruşturma Aşamasında,” <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-de-tamamlanan-lafarge-in-deas-a-yardim-davasi-fransa-da-hala-sorusturma-asamasinda/2715589>. (Erişim Tarihi: 03.01.2023).

³⁷¹ “Lafarge: From a Terror Financing Factory to a US and French Military Base”, <https://www.aa.com.tr/en/analysis/opinion-lafarge-from-a-terror-financing-factory-to-a-us-and-french-military-base/2774207>. (Erişim Tarihi: 07.01.2023).

³⁷² “French Firm Lafarge Exposed As 1 of Most Important Institutions Supporting Terrorism”, <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/french-firm-lafarge-exposed-as-1-of-most-important-institutions-supporting-terrorism/2717893>. (Erişim Tarihi: 29.12.2023).

³⁷³ Fırat Demirkol, "Kamu Diplomasisi Bağlamında Barış Pınarı Harekâtı", Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11:21, (2020):72-87, s.84. Çalışmadan örnekler için bkz:

<https://twitter.com/anadolujansi/status/1182290136865951744>.

<https://twitter.com/anadolujansi/status/1182362686576828417>.

³⁷⁴ “AA’nın 'Yalan/Gerçek' Deşifresi Akademik Çalışmada”, <https://www.aa.com.tr/tr/baris-pinari-harekati/aanin-yalan-gercek-desifresi-akademik-calismada/1621011>. (Erişim Tarihi: 08.01.2023)., “Social

AA ayrıca TİKA, THY, YTB ve YEE gibi kurumların faaliyetlerini farklı dillerde servis ettiği içeriklerde özel önem vererek uluslararası kamuoyunun gündemine sunmaktadır. Yine aynı şekilde Türkiye lehine olumlu izlenimlerin oluşmasını sağlayan bireylerin, özel şirketlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve kurumların haberlerini de yayınlamaktadır.³⁷⁵ Anadolu Ajansı, Türkiye merkezli servis ettiği haberlerinin yanı sıra farklı dillerde hazırladığı kitaplar, yabancı basın mensuplarına eğitimler ve her yıl düzenlediği uluslararası fotoğraf yarışması gibi faaliyetleriyle de ülkenin kamu diplomasisine önemli katkılar sunmaktadır.

AA Haber Akademisi: 2011’de kurulan Haber Akademisiyle AA, ulusal ve uluslararası düzeyde basın mensuplarına yönelik eğitimler düzenlemektedir.³⁷⁶ TİKA, YTB, TRT ve İletişim Başkanlığı gibi kurumlarla iş birliği yapan AA, Savaş Muhabirliği, Veri Gazeteciliği ve Diploması Muhabirliği gibi çeşitli alanlarda özellikle Türkiye’nin kültürel ve tarihi bağlarının olduğu ülkelerden basın mensuplarının yetişmesine katkı sunmaktadır. AA Haber Akademisi tarafından 2021 yılında düzenlenen 35 eğitim programına, 74 farklı ülkeden 2 bin 474 medya çalışanı katılmıştır.³⁷⁷ Kamu diplomasisi açısından basın sektöründe çalışanlara yönelik gerçekleştirilen uluslararası nitelikteki mesleki eğitimler kültürel diploması faaliyeti olarak tanımlanabilir. Eğitimler sırasında ülke ziyaretleriyle oluşan hareketlilikle farklı ülkelerden basın mensuplarının bir araya gelmesi, iş birlikleri ile ülke imajına ve tanıtımına zemin oluşturmaktadır.³⁷⁸

İstanbul Photo Awards³⁷⁹: Anadolu Ajansı tarafından 2015 yılından itibaren her yıl düzenli olarak organize edilen uluslararası haber fotoğrafı yarışması, basın fotoğrafçılığını desteklemeyi amaçlamaktadır. Bir önceki yılın dünya gündemini şekillendiren fotoğrafların belirlendiği "İstanbul Photo Awards" yarışmasına her yıl 15 binin üzerinde fotoğraf gönderilmektedir.³⁸⁰ Birçok farklı ülkeden foto muhabirlerinin

Media Disinformation Seeks To Mislead Public”, <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/social-media-disinformation-seeks-to-mislead-public/1618066>. (Erişim Tarihi: 03.01.2023).

³⁷⁵ Yılmaz, "Türkiye’nin Afrika’daki Yumuşak Gücü", s.493.

³⁷⁶ "Hakkımızda", AA, <https://www.aa.com.tr/tr/haberkademi/p/hakkimizda>. (Erişim Tarihi: 08.01.2023).

³⁷⁷ "AA Haber Akademisi, 2021’de 74 Ülkeden 2 bin 474 Gazeteciye Eğitim Verdi”, <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/26277>. (Erişim Tarihi: 09.01.2023).

³⁷⁸ Ökten, "Kültürel Diploması ve Medya", s.133.

³⁷⁹ Yarışma Hakkında Detaylı Bilgi İçin Bknz: <https://www.istanbulphotoawards.com/Home/Index>.

³⁸⁰ "İstanbul Photo Awards 2023 Başvuruları Başladı", <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/istanbul-photo-awards-2023-basvurulari-basladi/2738234>. (Erişim Tarihi: 08.01.2023).

başvurduğu yarışma, AA'nın Türkiye'yi uluslararası alanda tanıtan önemli uygulamalarından birisi konumundadır.

AA Yayınları³⁸¹: Anadolu Ajansı, farklı dillerde yayına hazırladığı çalışmalarla, hem habercilik tecrübesini okuyucuyla buluşturmakta hem de meseleler hakkında Türkiye'nin bakış açısını dünya kamuoyuna iletmektedir. Bu kapsamda Türkçe, İngilizce ve Arapça dillerinde hazırlanan AA yıllıkları, yılın önemli olaylarına ışık tutan arşiv özelliği taşıırken³⁸², derlenen gelişmeler Türkiye'nin tezlerine uygun olarak sunulmaktadır. Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında örnek verilebilecek AA'nın diğer yayınlarına ise yine çeşitli dillerde hazırlanan 'Türkiye'nin DEAŞ'la Mücadelesi'³⁸³ ve 'Barış Pınarı Harekatı'³⁸⁴ kitapları örnek gösterilebilir.

³⁸¹ Yayınlarla İlgili Detaylı Bilgi İçin Bknz: <https://www.aa.com.tr/tr/p/aa-yayinlari>

³⁸² "Yıllık 2021", AA, <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yayinlari/yillik-2021/2560775> .

³⁸³ "Türkiye'nin Deaş'le Mücadelesi", <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yayinlari/turkiyenin-deasle-mucadelesi/1661533>. (Erişim Tarihi: 13.04.2023).

³⁸⁴ "Barış Pınarı Harekatı", <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yayinlari/baris-pinari-harekatı/1639466>. (Erişim Tarihi: 13.04.2023).

4. BÖLÜM: TÜRKİYE’NİN KAMU DİPLOMASİSİNDE ANADOLU AJANSI

4.1. Anadolu Ajansı’nın Çoklu Dillerde Yayınları

Bir ülkenin kamu diplomasisinde vermek istediği mesajlarının uluslararası medyada hedeflendiği gibi yer bulması için o devletin kendi medya kurumlarını da yönetmesi önem taşımaktadır.³⁸⁵ Nitekim kamu diplomasisi çalışmalarında yabancı medya organlarında hangi şekilde yer alındığı, uluslararası arenada algılama yönetimini etkilemektedir. “Ulusal basın bu sürece dış basına haber sağlaması bakımından katkı sağlamaktadır.”³⁸⁶ Uluslararası kamuoyu ile güçlü ilişkiler inşa etmek, güçlü iletişim ağlarına sahip olmakla mümkün hale gelmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi, küresel haber akışının büyük çoğunluğu, dünyanın önde gelen haber ajansları tarafından sağlanmaktadır. Bu doğrultuda uluslararası haber akışında etkili olmak için bir ülkenin küresel ölçekte etkin bir haber ajansına sahip olması gerektiği söylenebilir.

Bu anlamda yüzyılı aşkın bir tecrübeye sahip olan Anadolu Ajansı, Türkiye’nin kamu diplomasisi çalışmalarına verdiği öncelikle birlikte küresel haber ajanslarıyla rekabete girerek, ‘Batı merkezli’ uluslararası haber akışına alternatif bir kaynak olmayı amaçlamaktadır.³⁸⁷ “Türkiye’nin ülke içinde ve yurt dışında kamuoyuna seslendiği yegane aracı” olan Ajans, bilhassa son yıllardaki faaliyetleriyle ülkenin kamu diplomasisi yürüten önemli kurumlarından birisi haline gelmiştir.³⁸⁸ Bu çerçevede “Türkiye’nin küresel alanda artan etkinliğine” paralel olarak çok dilli yayıncılığı hayata geçiren AA, “Türkiye merkezli uluslararası bir haber ajansına” dönüşmeyi hedeflemektedir.³⁸⁹

2011 yılından itibaren çok dilli yayıncılık faaliyetlerine başlayan AA, günümüzde Türkçe, İngilizce, Fransızca, Rusça, Arapça, İspanyolca, Kürtçe/Sorani, Kürtçe/Kurmanci, BHSC (Boşnakça, Hırvatça, Sırpça, Karadağca), Endonezce, Arnavutça, Farsça ve Makedonca olmak üzere uluslararası medyaya 13 dilde içerik sağlamaktadır. Dünya çapında 41 merkezde ofisi bulunan Ajansın 100 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. Küresel ölçekte yaşanan gelişmeleri abonelerine hızlı bir şekilde

³⁸⁵ Sancar, Kamu Diplomasisi, s.100.

³⁸⁶ Sancar, Kamu Diplomasisi, s.101.

³⁸⁷ Özkır, “Türk Dış Politikasında İletişim Başkanlığının Yeri”, s.39.

³⁸⁸ Paçaoğlu, “Balkanlar’da Türkiye ve Avrupa Birliği’nin Yumuşak Gücü”, s.53.

³⁸⁹ “Anadolu Ajansı, Bir Asrı Aşan Haber Yolculuğunda, Yenilenen Vizyonuyla Öne Çıkıyor”, <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/anadolu-ajansi-bir-asri-asan-haber-yolculugunda-yenilenen-vizyonuyla-one-cikiyor/2556292>. (Erişim Tarihi: 10.01.2023).

aktarmayı ilke edinen AA'da, 142 uyruktan 3 binden fazla personel istihdam edilmektedir.³⁹⁰ Ajans, küresel ölçekte 6 bini aşkın abonesine her gün ortalama yaklaşık 3 bin haber, 3 binden fazla fotoğraf, 310 video, 9 infografik ve 16 canlı yayın hizmeti sunmaktadır.³⁹¹ "Uluslararası alanda temel referans kaynağı haline gelme" misyonuyla hareket eden AA'nın erişim ağının, dünya nüfusunun yüzde 90'ını kapsadığı belirtilmektedir.³⁹²

Anadolu Ajansı, diğer küresel ajanslarla da iş birlikleri kurarak küresel haber akışında sahip olduğu payı genişletmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda uluslararası alanda 42 iş birliği anlaşmasına imza atan AA AFP, Getty Images ve Reuters gibi uluslararası platformlarla kurduğu ortaklıklarla küresel erişim ağını daha da genişletmektedir. Ajans, içerik ortaklığı dışında altmışa yakın ülkenin haber ajanslarıyla yaptığı içerik değişim anlaşmalarıyla da haber, fotoğraf ve videolarını, ilgili ülkelerdeki medya kuruluşlarına ulaştırma imkanına sahip olmuştur.³⁹³

AA, çok dilli yayınlarına başlamasıyla birlikte Türkiye'nin dış politikasını, kültürünü, dilini ve tarihini dünya kamuoyuna taşımaktadır. İngilizce yayınıyla doğrudan uluslararası kamuoyuna ulaşma imkanına sahip olan Ajans, diğer dillerdeki içerikleriyle de yerel anlamda Türkiye'nin söz konusu bölgelerdeki kamuoyuna ulaşmasında önemli rol oynamaktadır. Örneğin 2014 yılında Tunus merkezli olarak faaliyete başlayan AA Fransızca yayını, Afrika'nın Fransızca konuşulan bölgesini hedeflemekte ve 'kıtanın sesini daha etkin bir biçimde dünyaya duyurmayı' amaçlamaktadır.³⁹⁴ Yine aynı şekilde AA, "Farsça konuşulan ülkeler İran, Afganistan ve Tacikistan'ın Türkiye için sosyal, kültürel, tarihi, ekonomik ve jeostratejik açıdan önemini dikkate alarak" dokuzuncu yayın dili olarak 2015 yılında Farsça dilinde yayına başlamıştır.³⁹⁵ 2012 yılından itibaren Arap

³⁹⁰ "Yurt Dışı Bürolar", <https://www.aa.com.tr/tr/p/yurt-disi-burolar>. (Erişim Tarihi: 09.11.2022).

³⁹¹ "Anadolu Ajansı, Bir Asrı Aşan Haber Yolculuğunda, Yenilenen Vizyonu ile Öne Çıkıyor".

³⁹² "AA Sunum", https://www.aa.com.tr/uploads/userFiles/5b62f6f9-a81c-4aa1-aa15-e5fb041d8a9d/AA_SUNUM_TR.pdf. (Erişim Tarihi: 13.01.2023).

³⁹³ "Anadolu Ajansı Asırlık Haber Yolculuğunda Küresel Markaya Dönüştü", <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yuz-yasinda/anadolu-ajansi-asirlik-haber-yolculugunda-kuresel-markaya-donustu/1793781>. (Erişim Tarihi: 02.01.2023).

³⁹⁴ "AA'nın Fransızca Yayında Hedefi Afrika", <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-fransizca-yayinda-hedefi-afrika/181304>. (Erişim Tarihi: 10.11.2022).

³⁹⁵ "Anadolu Ajansı Farsça Yayına Başlıyor", <https://www.ntv.com.tr/turkiye/anadolu-ajansi-farsca-yayina-basliyor,j2UCd5zXsq-i14YhfeA0A>. (Erişim Tarihi: 15.01.2023).

dünyasına içerik üreten AA Arapça servisinin ise “yumuşak bir güç aracı olarak Arap dünyasıyla Türkiye arasında iletişim köprüsü kuracağı” ifade edilmektedir.³⁹⁶

4.1.1. AA'nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca (BHSC) Yayını

“Avrupa’nın önemli bir parçası ve Türkiye’nin komşusu olan Balkanlar stratejik öneme sahip bir bölge” konumundadır.³⁹⁷ Bu nedenle Balkanlar, “her dönemde Türkiye için önem taşıyan bir bölge olmuştur.”³⁹⁸ Türkiye’nin özellikle 2000’lerden itibaren dış politikasında yaşanan dönüşüme paralel olarak, Balkan ülkelerine yönelik proaktif yaklaşımı da Türkiye Maarif Vakfı, TİKA, YTB, YEE gibi kamu diplomasisi kurumlarının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleriyle artış trendine girmiştir.³⁹⁹ Neticede Balkanlar, Türkiye’nin dış politikasında ve kamu diplomasisi uygulamalarında öncelik verdiği bölgelerin başında gelmektedir.⁴⁰⁰

Bu bağlamda, Anadolu Ajansı da Türkiye’nin ‘bölgede medya gücü’ olma hedefiyle 11 Mart 2012 yılında merkezi Bosna Hersek’te olan Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca (BHSC) yayınına hizmete almıştır. Yayın hayatına Boşnakça-Hırvatça-Sırpça (BHS) olarak başlayan servis, 2022 yılında Karadağca yayın dilinin de içerik üretimine dahil edilmesiyle ‘BHSC’ şeklini almıştır”.⁴⁰¹ Yayın yaptığı bölge ülkelerinde yüzün üzerinde abonesi bulunan BHSC servisi, abonelerine günde ortalama 80 haber, 250 fotoğraf ve 20 görüntü servis etmektedir.⁴⁰² Kurumun BHSC dillerinde ürettiği haberlerle, Türkiye ve Balkan ülkelerinin kültürel ve sosyal açıdan yakınlaşmasını sağlamayı hedeflediği ifade edilmektedir.⁴⁰³

³⁹⁶ “AA Arapça Yayınlar İletişim Köprüsü Olacak”, <https://www.aa.com.tr/tr/arsiv/aa-arapca-yayinlar-iletisim-koprusu-olacak/245323>. (Erişim Tarihi: 02.01.2023).

³⁹⁷ Emirhan Göral, “Değişen Uluslararası Sistemde Türkiye’nin Balkan Politikasının Türkiye - Avrupa Birliği İlişkilerine Etkisi”, Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi, 21:2, (2013), s.112.

³⁹⁸ Ayhan Nuri Yılmaz, Gökmen Kılıçoğlu, “Balkanlar’da YTB Ve TİKA’nın Türk Kamu Diplomasisi Kurumları Olarak Faaliyetleri ve Türkiye’nin Bölgedeki Yumuşak Gücüne Etkileri”, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2:2, (2017), s.116.

³⁹⁹ Samet Kavoglu, “TRT Balkan Üzerine Bir İnceleme”, s.313.

⁴⁰⁰ Samet Kavoglu, “TRT Balkan Üzerine Bir İnceleme”, s.313.

⁴⁰¹ “AA’nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca Yayını 11 Yaşında”, <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-bosnakca-hirvatca-sirpca-karadagca-yayini-11-yasinda/2842805>. (Erişim Tarihi: 15.03.2023).

⁴⁰² “AA’nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça Yayını 9 Yaşında”, <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-bosnakca-hirvatca-sirpca-yayini-9-yasinda/2172258>. (Erişim Tarihi: 15.03.2023).

⁴⁰³ “Anadolu Ajansı Türkiye’nin Balkanlar’daki Medya Gücü”, <https://www.aa.com.tr/tr/arsiv/anadolu-ajansi-turkiyenin-balkanlardaki-medya-gucu/362476>. (Erişim Tarihi: 12.03.2023).

Çoklu yayın dillerine başladığı 2011 yılından bu yana küresel ölçekte dil ve haber ağını güçlendirerek, haber dili sayısını 13'e çıkaran Anadolu Ajansı, BHSC servisiyle de Balkan ülkelerinin önemli haber kaynaklarından biri haline gelmiştir. Böylece Ajans, BHSC yayınıyla Türkiye'nin Bosna Hersek, Karadağ, Hırvatistan ve Sırbistan kamuoyuna ulaşmasında kritik bir konum elde etmiştir.⁴⁰⁴ Anadolu Ajansı'nın BHSC yayınının kuruluş yıl dönümü dolayısıyla yayımladığı bir haberinde, servisin bölgedeki faaliyetlerine ilişkin aşağıdaki ifadeler yer almaktadır.

BHSC yayın servisinde çalışan muhabir, foto muhabiri ve kameramanlar, 2012'de dönemin Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Ban Ki-mun'un Bosna Hersek ziyareti, 2013'te Hırvatistan'ın Avrupa Birliği'ne (AB) üye olması, aynı yıl Balkanlar'daki en büyük toplu mezarın Bosna Hersek'te bulunması ve Bosna Hersek'te 22 yıl sonra yapılan tarihi nüfus sayımı, 2014'te Bosna Hersek ve Sırbistan'ı etkileyen, çok sayıda kişinin hayatını kaybettiği selleri, aynı yıl Bosna Hersek'te Cumhurbaşkanlığının da yakıldığı büyük gösterileri, Arnavutluk Başbakanı Edi Rama'nın Sırbistan'a gerçekleştirdiği tarihi ziyareti, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, dönemin Almanya Başbakanı Angela Merkel ve Papa Franciscus'un da aralarında bulunduğu birçok liderin bölgeye gerçekleştirdiği ziyaretleri, sığınmacı krizini ve Kovid-19 salgını gibi birçok önemli gelişmeyi takip ederek abonelerine ulaştırdı.⁴⁰⁵

Bu kapsamda AA, BHSC servisiyle Türkiye'de, Balkanlarda ve dünyada yaşanan gelişmeleri Türkiye'nin bakış açısıyla bölge ülkelere aktarmaktadır. Ayrıca Ajans, bölgedeki insan hikayelerini aktaran özel haberlerini de abonelerine servis etmektedir. Kurum, bu şekilde bir taraftan bölgedeki yaşamı Türk kamuoyuna yansıtırken diğer taraftan da Türk kültürünü Balkan kamuoyuna aktararak, bölge halkıyla Türkiye arasında bağların güçlenmesine katkı sunmaktadır. Örneğin BHSC yayın servisi, 6 Şubat 2023'te Türkiye'de meydana gelen ve merkez üssü Kahramanmaraş olan depremlerin ardından yaşanan gelişmeleri bölgede medyasına servis ederken Balkanlar'dan Türkiye'ye gönderilen yardım ekiplerinin çalışmalarını, bölge ülkelerinde deprem bölgesi için

⁴⁰⁴ Paçaoğlu, "Balkanlar'da Türkiye ve Avrupa Birliği'nin Yumuşak Gücü", s.53.

⁴⁰⁵ "AA'nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca Yayını 11 Yaşında".

düzenlenen yardım kampanyaları ve depremzedelerle dayanışma örneklerini de yakından takip etmiştir.⁴⁰⁶

4.1.2. AA Haberlerinin Bosna Hersek Medyasındaki Yansımaları

Çalışmada, AA BHSC servisi tarafından geçilen haberlerin Bosna Hersek merkezli www.federalna.ba haber sitesinde ne şekilde yer aldığı incelenmiştir. Kurumun BHSC dilinde yayın yapan www.aa.com.tr/ba web sayfasındaki haberler taranmıştır. Haber taramasında ajansın abonelerine servis ettiği içeriklerin aynı zamanda web sayfasında da yer aldığı göz önünde bulundurulmuştur. Bu bağlamda sitede yer alan içeriklerden Türkiye'nin kamu diplomasisine katkı sunan haberler seçilmiştir. Söz konusu bu haberlerin [federalna.ba](http://www.federalna.ba) haber sitesinde yer alıp almadığı incelenmiş, yer alan haberlerin söylemleri ile AA'nın servis ettiği içerikler karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Haberler Boşnakçadan Türkçeye tercüme edilerek karşılaştırmaya tabi tutulmuştur.

4.1.3. Federalna.ba

Bosna Hersek'i oluşturan entiteler (Boşnak, Hırvat ve Sırp) arasındaki bölünmeler, ülkenin her kademesinde olduğu gibi medyaya da yansımaktadır. Federalna.ba haber sitesi ülkeyi oluşturan iki entiteden biri olan ve çoğunluğunu Boşnak ve Hırvatların meydana getirdiği Bosna Hersek Federasyonu'nun (FBIH) resmi yayın organı olan Federalna Televizija'nın (FTV) web portalıdır. Kurumun sitesinde, FTV'nin Bosna Hersek topraklarında izlenme oranının yüzde 28,2, Federasyon topraklarında ise yüzde 43 olduğu bilgisi yer almaktadır. Federalna.ba haber sitesi FTV'nin web sitesi olarak Ekim 2011'den bu yana faaliyet göstermektedir.⁴⁰⁷

4.1.4. Örnek Haberler

Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarına katkı sunacağı düşünülen konular üzerinden AA BHSC haberleri taranmış ve söz konusu haberlerin [federalna.ba](http://www.federalna.ba)'da yer alıp almadığı, yer alıyorsa AA'nın haberlerindeki söylemlere paralel bir şekilde mi yer aldığı irdelenmiştir. Bu noktada muhtelif zamanlarda, AA tarafından servis edilen 8 haber

⁴⁰⁶ “Bosna Hersek'te Deprem Bölgesi İçin Yardım Seferberliği Başlatıldı”, <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/bosna-hersekte-deprem-bolgesi-icin-yardim-seferberligi-baslatildi-/2826546>. (Erişim Tarihi: 30.03.2023).

⁴⁰⁷ “Historijat”, http://www.rtvfbih.ba/loc/template.wbsp?wbf_id=21§ion=info. (Erişim Tarihi: 19.04.2023).

seçilmiş ve federalna.ba sitesinde de arama yapılarak iki medya organının haberleri Türkçeye çevrilip söylemleri analiz edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 5: Haber 1 “Zenica'daki Çocuk Şenliği, Bosna-Hersek'in Her Yerinden Binlerce Çocuğu Bir Araya Getirdi”

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberde vurgulanan noktalar	AA'nın haberinde vurgulanan noktalar	Anadolu Ajansı'nın servis ettiği haber
Başlık: Zenica'daki Çocuk Şenliği, Bosna-Hersek'in Her Yerinden Binlerce Çocuğu Bir Araya Getirdi	-Şenliğin YEE tarafından düzenlendiği bilgisi	-Şenliğin YEE tarafından düzenlendiği bilgisi	Başlık: Zenica'daki Çocuk Şenliği, Bosna-Hersek'in Her Yerinden Binlerce Çocuğu Bir Araya Getirdi
Haberin Tarihi: 09.05.2023	-	-	Haberin Tarihi: 09.05.2023
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/jubilarni-deseti-djeciji-festival-uzanici-okupio-hiljade-malisana-iz-svih-dijelova-bih-jumlj	Organizasyonun Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü kurduğuna vurgu	Organizasyonun Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü kurduğuna vurgu	Haberin Linki: https://www.aa.com.tr/balkan/jubilarni-deseti-dje%C4%8Diji-festival-uzanici-okupio-hiljade-mali%C5%A1ana-iz-svih-dijelova-bih/2892966
Erişim Tarihi: 11.05.2023	-Bosnalı çocukların Türkçe öğrenimine ilişkin detaylar	-Bosnalı çocukların Türkçe öğrenimine ilişkin detaylar	Erişim Tarihi: 11.05.2023
Haberin özeti: Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen 10. Çocuk Şenliği, Zenica'daki City Arena'da gerçekleştirildi ve Bosna Hersek'in 40'tan fazla şehrinde 5 bin 500'ü aşkın çocuk katıldı.	-Bosna-Hersek'teki okulların Türkiye'deki okullarla iş birliğini içeren proje hakkında bilgi	-Bosna-Hersek'teki okulların Türkiye'deki okullarla iş birliğini içeren proje hakkında bilgi	Haberin özeti: Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlenen 10. Çocuk Şenliği, Zenica'daki City Arena'da gerçekleştirildi ve Bosna Hersek'in 40'tan fazla şehrinde 5 bin 500'ü aşkın çocuk katıldı.
Şenlik, YEE'nin 2012 yılından bu yana Bosna Hersek'te her yıl organize ettiği "Tercihim Türkçe" projesi kapsamında düzenleniyor	-YEE'nin Bosna Hersek'te uygulamaya koyduğu 'Tercihim Türkçe' projesi hakkında bilgi	-YEE'nin Bosna Hersek'te uygulamaya koyduğu 'Tercihim Türkçe' projesi hakkında bilgi	Şenlik, YEE'nin 2012 yılından bu yana Bosna Hersek'te her yıl organize ettiği "Tercihim Türkçe" projesi kapsamında düzenleniyor
Bu yılki Çocuk Şenliği, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı ile			Bu yılki Çocuk Şenliği, Türkiye Cumhuriyeti Kültür

Türkiye'nin Bosna Hersek Büyükelçiliği himayelerinde düzenlendi Türkiye'nin Bosna Hersek Büyükelçisi Sadık Babur Girgin, “etkinlik Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü kuruyor. Sizler Türkçe öğrenmekle kalmıyor, Türkiye'nin barış ve kültür elçileri oluyorsunuz. Yunus Emre Enstitüsü'nün en kapsamlı etkinlikleri arasında yer alan çocuk şenliği, Türk yemeklerini, Türk filmlerini ve Türk çocuk oyunlarını yakından tanıma fırsatı yakalıyorsunuz. Bosna Hersek vatandaşlarına bu organizasyona göstermiş oldukları ilgiden dolayı teşekkür ediyoruz” dedi Yunus Emre Enstitüsü Başkan Yardımcısı Abdullah Kutalmış Yalçın, enstitü olarak binin üzerinde kültür ve sanat faaliyeti yürüttüklerini ve dünyadaki dostlukların sayısını artırdıklarını söyledi Zenica belediye başkanı Fuad Kasumović de etkinliğin Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluğu pekiştirdiğini belirtti. “Tercihim Türkçe Projesi Bosna-Hersek'teki okulların dost Türkiye Cumhuriyeti'ndeki okullarla iş birliğini içeren, eğitim kalitesini artıran ve dostane ilişkilerin gelişmesini teşvik eden bir projedir.” dedi	-Türkiye'den ve Bosna Hersek'ten çocukları bir araya getirdiği	projesi hakkında bilgi - Türkiye'den ve Bosna Hersek'ten çocukları bir araya getirdiği	ve Turizm Bakanlığı ile Türkiye'nin Bosna Hersek Büyükelçiliği himayelerinde düzenlendi Türkiye'nin Bosna Hersek Büyükelçisi Sadık Babur Girgin, “etkinlik Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü kuruyor. Sizler Türkçe öğrenmekle kalmıyor, Türkiye'nin barış ve kültür elçileri oluyorsunuz. Yunus Emre Enstitüsü'nün en kapsamlı etkinlikleri arasında yer alan çocuk şenliği, Türk yemeklerini, Türk filmlerini ve Türk çocuk oyunlarını yakından tanıma fırsatı yakalıyorsunuz. Bosna Hersek vatandaşlarına bu organizasyona göstermiş oldukları ilgiden dolayı teşekkür ediyoruz” dedi Yunus Emre Enstitüsü Başkan Yardımcısı Abdullah Kutalmış Yalçın, enstitü olarak binin üzerinde kültür ve sanat faaliyeti yürüttüklerini ve dünyadaki dostlukların sayısını artırdıklarını söyledi Zenica belediye başkanı Fuad Kasumović de etkinliğin Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluğu pekiştirdiğini belirtti. “Tercihim Türkçe Projesi Bosna-Hersek'teki okulların dost Türkiye Cumhuriyeti'ndeki okullarla iş birliğini içeren, eğitim kalitesini artıran ve dostane ilişkilerin gelişmesini teşvik eden bir projedir.” dedi
---	---	--	---

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anadolu Ajansı tarafından 9 Mayıs 2023 tarihinde abonelerine servis edilen Haber 1, AA'nın sitesinde de “Zenica'daki Çocuk Şenliği Bosna-Hersek'in Her Yerinden Binlerce Çocuğu Bir Araya Getirdi” başlığıyla yer almıştır. Haber, Yunus Emre Enstitüsü'nün 2012'den bu yana yürüttüğü Tercihim Türkçe Projesi kapsamında düzenlenen Çocuk Şenliği'yle ilgili detaylara yer vermektedir. Haberde organizasyonun Yunus Emre Enstitüsü tarafından düzenlendiği, Bosna Hersek ile Türkiye arasında dostluk köprüsü kurduğu, Bosnalı çocukların Tercihim Türkçe projesi ile Türkçe öğrendiği gibi ifadeler yer almaktadır. Haberde ayrıca, Organizasyonun düzenlendiği Zenica şehrinin Belediye Başkanı Fuad Kasumovic'in, YEE tarafından yürütülen Tercihim Türkçe projesinin, Bosna Hersek ile Türkiye'deki okullarla iş birliğini içerdiği ve Bosna Hersek'teki 'eğitim kalitesini artırdığı' ve 'iki ülke arasındaki dostane ilişkileri geliştirdiği' yönündeki açıklamaları da yer almaktadır.

Söz konusu haber, Federalna.ba internet sitesinde de “Zenica'daki Çocuk Şenliği Bosna-Hersek'in Her Yerinden Binlerce Çocuğu Bir Araya Getirdi” başlığıyla AA'nın haber başlığıyla aynı şekilde yer almıştır. Haberin içeriği de başlığına paralel bir şekilde Anadolu Ajansı'nın etkinlikle ilgili abonelerine servis ettiği haliyle Boşnak haber sitesinde yer almıştır. AA'nın haberinde yer alan ‘Yunus Emre Enstitüsü tarafından organize edilen’, ‘Bosna Hersek ile Türkiye arasındaki dostluk köprüsü’, ‘Bosna Hersek'teki ilkokullarda giderek daha fazla öğrenci Türkçe öğreniyor’ ve ‘Bosna Hersek ve Türkiye'den çocukları bir araya getiriyor’ gibi söylemlerin Federalna.ba web sayfasındaki haberde de yer aldığı görülmüştür.

Anadolu Ajansı, söz konusu haberle diğer bir kamu diplomasisi kurumu olan YEE'nin gerçekleştirdiği etkinliğin, Bosna Hersek medyasında yer almasını sağlayarak bu ülkenin kamuoyuna duyurulmasına katkıda bulunmuştur.

Tablo 6: Haber 2 “Bosna Hersek: Selçuklu Belediyesi Tarafından Düzenlenen Kurs Katılımcılarının Eserlerinden Oluşan Sergi Saraybosna’da Açıldı”

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberde vurgulanan noktalar	AA’nın haberinde vurgulanan noktalar	Anadolu Ajansı’nın servis ettiği haber
Başlık: Selçuklu Belediyesi Tarafından Düzenlenen Kurs Katılımcılarının Eserlerinin Yer Aldığı Sergi Saraybosna’da açıldı	-Konya Selçuklu Belediyesi ve Maarif Vakfı tarafından düzenlendiği	-Konya Selçuklu Belediyesi ve Maarif Vakfı tarafından düzenlendiği	Başlık: Selçuklu Belediyesi Tarafından Düzenlenen Kurs Katılımcılarının Eserlerinin Yer Aldığı Sergi Saraybosna’da açıldı
Haberin Tarihi: 05.04.2023	-İki ülke arasındaki dostluk köprülerini güçlendirdiği	-İki ülke arasındaki dostluk köprülerini güçlendirdiği	Haberin Tarihi: 05.04.2023
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/u-sarajevu-otvorena-izlozba-radova-polaznika-kurseva-u-organizaciji-turske-opcine-selcuklu-gdrdi Erişim Tarihi: 12.04.2023	- Türkiye’deki yerel yönetimlerin Bosna Hersek’te birçok projeye destek olduğu	- Türkiye’deki yerel yönetimlerin Bosna Hersek’te birçok projeye destek olduğu	Haberin Linki: https://www.aa.com.tr/ba/kultura-i-umjetnost/bih-u-sarajevu-otvorena-izlo%C5%BEba-radova-polaznika-kurseva-u-organizaciji-turske-op%C4%87ine-selcuklu/2863383 Erişim Tarihi: 12.04.2023
Haberin özeti: Saraybosna’da Gazi Hüsrev Bey Medresesi Hanikahı’nda, Türkiye’nin Konya ilinden Selçuklu Belediyesi, Stari Grad Belediyesi ve Türkiye Maarif Vakfı’nın desteğiyle, TMV’nin düzenlediği kursun katılımcılarının el işi eserlerinden oluşan sergi bugün resmen açıldı. Türkiye Cumhuriyeti’nin Bosna Hersek Büyükelçisi Sadık Babür Girgin, bu tür etkinliklerin iki ülke arasındaki dostluk köprülerini daha da güçlendirdiğine dikkati çekti. Girgin, "Belediyelerimiz, özellikle Selçuklu belediyesi gibi Konya belediyeleri Bosna			Haberin özeti: Saraybosna’da Gazi Hüsrev Bey Medresesi Hanikahı’nda, Türkiye’nin Konya ilinden Selçuklu Belediyesi, Stari Grad Belediyesi ve Türkiye Maarif Vakfı’nın desteğiyle, TMV’nin düzenlediği kursun katılımcılarının el işi eserlerinden oluşan sergi bugün resmen açıldı. Türkiye Cumhuriyeti’nin Bosna Hersek Büyükelçisi Sadık Babür Girgin, bu tür etkinliklerin iki ülke arasındaki dostluk köprülerini daha da

Hersek'te birçok projeyi hayata geçiriyor" dedi. Selçuklu Belediye Başkanı Ahmet Pekyatırmacı, "Bugüne kadar 'Yunus Emre Enstitüsü ile birlikte Bosna Hersek'in farklı şehirlerinde Türkçeye yönelik dokuz büro açtık. Türk diline büyük ilgi var. Önümüzdeki dönemde Türkçe öğrenen öğrencileri Türkiye'de ağırlamayı planlıyoruz" dedi. Pekyatırmacı, Srebrenitsalı anneler için huzurevi yapılmasına da katkıda bulunduklarını, ayrıca 20 çocuğun yıllık eğitim masraflarını Selçuklu Belediyesi'nin karşıladığını belirtti. Türkiye Maarif Vakfı'nın Bosna Hersek temsilcisi Gül, "Bosna Hersek'te öğrencilere eğitim verirken, aileleri için de çeşitli kurslar düzenliyoruz. Selçuklu Belediyesi ve Stari Grad Belediyesi'nin desteğiyle bu kursları düzenliyoruz" dedi.			güçlendirdiğine dikkati çekti. Girgin, "Belediyelerimiz, özellikle Selçuklu belediyesi gibi Konya belediyeleri Bosna Hersek'te birçok projeyi hayata geçiriyor" dedi. Selçuklu Belediye Başkanı Ahmet Pekyatırmacı, "Bugüne kadar 'Yunus Emre Enstitüsü ile birlikte Bosna Hersek'in farklı şehirlerinde Türkçeye yönelik dokuz büro açtık. Türk diline büyük ilgi var. Önümüzdeki dönemde Türkçe öğrenen öğrencileri Türkiye'de ağırlamayı planlıyoruz" dedi. Pekyatırmacı, Srebrenitsalı anneler için huzurevi yapılmasına da katkıda bulunduklarını, ayrıca 20 çocuğun yıllık eğitim masraflarını Selçuklu Belediyesi'nin karşıladığını belirtti. Türkiye Maarif Vakfı'nın Bosna Hersek temsilcisi Gül, "Bosna Hersek'te öğrencilere eğitim verirken, aileleri için de çeşitli kurslar düzenliyoruz. Selçuklu Belediyesi ve Stari Grad Belediyesi'nin desteğiyle bu kursları düzenliyoruz" dedi.
--	--	--	--

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 6'da yer alan haber, AA tarafından Saraybosna'da Türkiye Maarif Vakfı okullarında eğitim gören öğrencilerin velilerinin yaptığı el işi eserlerinden oluşan serginin açılışıyla ilgili olarak servis edilmiştir. Haberde sergi hakkında bilgilerin yanı sıra serginin açılışına katılan Konya'nın Selçuklu ilçesi Belediye Başkanı Ahmet

Pekyatırmacı ve Türkiye'nin Bosna Hersek Büyükelçisi Sadık Babür Girgin'in açıklamalarına yer verilmiştir. Kamu diplomasisi bağlamında haberin söylemine bakıldığında, serginin Selçuklu Belediyesi ve Maarif Vakfı'nın katkılarıyla düzenlendiği, Selçuklu Belediyesinin Bosna Hersek'te Srebrenitsa anneleri için yapılan huzurevine katkısı, Bosnalı 20 çocuğun yıllık eğitim masrafını karşıladığı gibi birçok proje gerçekleştirdiği bilgiler yer almaktadır. Haberde Büyükelçi Girgin'in, "etkinliğin iki ülke arasındaki dostluğu güçlendirdiği" yönündeki açıklamasına da vurgu yapılmaktadır.

AA tarafından abonelerine servis edilen söz konusu haber, federalna.ba haber sitesinde de yer almıştır. AA'nın haberinde yer verdiği 'Selçuklu Belediyesi ve Türkiye Maarif Vakfı'nın katkılarıyla açılan sergi', 'bu tür etkinlikler iki ülke arasındaki dostluk köprülerini daha da güçlendiriyor', Selçuklu Belediyesi, Bosna Hersek'te 20 çocuğun yıllık eğitim masraflarını karşılıyor' ve 'Selçuklu Belediyesi Bosna Hersek'e eğitim ve kültür alanında katkı sağlamaya devam edecek' gibi Türkiye'nin ülkedeki imajına olumlu katkı sunan söylemler, federalna.ba sitesi tarafından da alınarak okuyucularına aktarılmıştır.

Tablo 7: Haber 3 "Çavuşoğlu Saraybosna'da: BiH'de Yeni Gerilimlere İzin Vermeyeceğiz"

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberde vurgulanan noktalar	AA'nın haberinde vurgulanan noktalar	Anadolu Ajansı'nın servis ettiği haber
Başlık: Çavuşoğlu Saraybosna'da: BiH'de Yeni Gerilimlere İzin Vermeyeceğiz	-Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun, Bosna-Hersek'in istikrarı ve kalkınması yararına ikili ve çok taraflı girişimleri desteklemeye ve katılmaya hazır olduğunu söylemesi	-Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun, Bosna-Hersek'in istikrarı ve kalkınması yararına ikili ve çok taraflı girişimleri destekle	Başlık: Çavuşoğlu Saraybosna'da: BiH'de Yeni Gerilimlere İzin Vermeyeceğiz
Haberin Tarihi: 18.06.2022			Haberin Tarihi: 18.06.2022
Haberin linki: https://www.federalna.ba/cavusoglu-u-sarajevu-necemo-dozvoliti-nove-tenzije-u-bih-0p9dg Erişim Tarihi: 03.05.2023			Haberin linki: https://www.aa.com.tr/ba/politika/cavusoglu-u-sarajevu-ne%C4%87emo-dozvoliti-nove-tenzije-u-bosni-i-hercegovini/2616940 Erişim Tarihi: 03.04.2023
Haberin özeti:			Haberin özeti:

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, Türkiye'nin Bosna Hersek'in toprak bütünlüğünü ve istikrarını desteklemeye devam edeceğini söyledi Çavuşoğlu'nun haberde yer alan açıklamaları: "Türkiye ve Bosna Hersek'in köklü tarihi ve kültürel bağları. Siyasi, ekonomik, askeri ve diğer alanlarda iş birliğini geliştirmeye devam ediyoruz. 2021 yılında ticarete 1 milyar dolara yaklaştık ve bu yıl bunu aşacağımıza inanıyorum. Bosna Hersek'te birçok Türk firması ve kurumlarımız var ve yatırım yapıyor, sayın bakanımızın da belirttiği gibi TİKA var, Türkiye Vakıf Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Türk Diasporası Müdürlüğü ve Türk Havayolları'nı da ekleyeceğim" "Bosna Hersek bölgede istikrar açısından çok önemli. Bosna Hersek'te yeni gerilimlere izin veremeyiz. Herkes bu konuda sorumlu davranmalıdır" "Türkiye, Bosna-Hersek'in egemenliği, toprak bütünlüğü ve istikrarı ile AB ve NATO üyeliklerine güçlü desteğini sürdürecektir" "Bosna Hersek'in istikrarı ve kalkınması adına Türkiye olarak tüm taraflarca kabul edilebilir ikili ve çok taraflı siyasi, ekonomik ve diğer girişimleri desteklemeye ve bunlara katılmaya hazırız ve tarafları bu yönde sürekli olarak teşvik ediyoruz"	-Türkiye ve Bosna Hersek'in köklü tarihi ve kültürel bağlarına vurgu -Türk şirketlerinin yatırımlarına vurgu -YEE, TİKA gibi kurumların faaliyetlerine atf -Türkiye'nin Bosna Hersek'in istikrarı ve toprak bütünlüğü ile AB ve NATO üyeliklerine desteği	meye ve katılmaya hazır olduğunu söylemesi -Türkiye ve Bosna Hersek'in köklü tarihi ve kültürel bağlarına vurgu -Türk şirketlerinin yatırımlarına vurgu -YEE, TİKA gibi kurumların faaliyetlerine atf -Türkiye'nin Bosna Hersek'in istikrarı ve toprak bütünlüğü ile AB ve NATO üyeliklerine desteği	Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, Türkiye'nin Bosna Hersek'in toprak bütünlüğünü ve istikrarını desteklemeye devam edeceğini söyledi Çavuşoğlu'nun haberde yer alan açıklamaları: "Türkiye ve Bosna Hersek'in köklü tarihi ve kültürel bağları. Siyasi, ekonomik, askeri ve diğer alanlarda iş birliğini geliştirmeye devam ediyoruz. 2021 yılında ticarete 1 milyar dolara yaklaştık ve bu yıl bunu aşacağımıza inanıyorum. Bosna Hersek'te birçok Türk firması ve kurumlarımız var ve yatırım yapıyor, sayın bakanımızın da belirttiği gibi TİKA var, Türkiye Vakıf Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Türk Diasporası Müdürlüğü ve Türk Havayolları'nı da ekleyeceğim" "Bosna Hersek bölgede istikrar açısından çok önemli. Bosna Hersek'te yeni gerilimlere izin veremeyiz. Herkes bu konuda sorumlu davranmalıdır" "Türkiye, Bosna-Hersek'in egemenliği, toprak bütünlüğü ve istikrarı ile AB ve NATO üyeliklerine güçlü desteğini sürdürecektir" "Bosna Hersek'in istikrarı ve kalkınması adına Türkiye olarak tüm taraflarca kabul edilebilir ikili ve çok taraflı siyasi, ekonomik ve diğer girişimleri desteklemeye ve bunlara katılmaya hazırız ve tarafları bu yönde sürekli olarak teşvik ediyoruz"
---	---	---	---

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 7’de yer alan haber, Türkiye Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun 2022 yılı Haziran ayında gerçekleştirdiği Bosna Hersek ziyaretine ilişkin AA tarafından abonelerine aktarılmıştır. Haberde Çavuşoğlu’nun ziyaret kapsamında yaptığı görüşmeler ile iki ülke arasında imzalanan anlaşmalara yer verilmiştir. Haber, AA tarafından “Çavuşoğlu Saraybosna’da: Bosna Hersek’te yeni gerilimlere izin vermeyeceğiz” başlığıyla servis edilmiştir. Haberin içeriğinde ise Çavuşoğlu’nun ‘Türkiye’nin Bosna Hersek’in istikrar ve çok taraflı girişimlerini desteklemeye devam edeceği’, ‘Türkiye’nin Bosna Hersek’in NATO ve AB üyeliklerine yönelik desteğini sürdüreceği’, Türk firmalarının Bosna Hersek’teki yatırımları, YEE ve TİKA gibi kurumların Bosna Hersek’teki çalışmaları gibi konularda yaptığı açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde ayrıca Çavuşoğlu’nun ‘Türkiye’nin, Bosna Hersek’in egemenlik ve toprak bütünlüğüne yönelik güçlü desteğinin’ devam edeceğine ilişkin açıklamasına da vurgu yapılmıştır.

Federalna.ba sitesinde de yer alan haberin bu sitedeki söylemine bakıldığında; AA ile aynı başlıkla, Çavuşoğlu’nun “Bosna Hersek’te yeni gerilimlere izin vermeyeceğiz” şeklindeki açıklamasına vurgu yapılarak okuyuculara aktarıldığı görülmüştür. Sitede yer alan haberde AA’nın servis ettiği içerikle aynı olarak “Çavuşoğlu, Türkiye’nin Bosna-Hersek’in egemenliği, toprak bütünlüğü ve istikrarı ile Avrupa Birliği ve NATO yönelimine güçlü desteğini sürdüreceğini söyledi”, “Siyasi, ekonomik, askeri ve diğer alanlarda iş birliğini geliştirmeye devam ediyoruz” “Bosna Hersek’te birçok Türk şirketi ve kurumlarımız var ve yatırım yapıyor” “TİKA var, Türkiye Vakıf Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Türk Diasporası Müdürlüğü ve Türk Havayolları var” ve “Söz konusu Bosna Hersek’in siyasi ve toprak bütünlüğünün korunması olduğunda, tavrımız her zaman nettir” gibi ifadeler yer almıştır. Federalna.ba web sayfası AA’nın haberindeki pozitif söylemleri okuyucularına aktarırken, haberde AA’nın içeriğinin dışında herhangi olumsuz bir söyleme yer verilmediği görülmüştür.

Anadolu Ajansı, Çavuşoğlu’nun Bosna Hersek ziyareti sırasındaki açıklamalarında, Türkiye’nin Bosna Hersek’e yönelik desteğine vurgusunu ön plana çıkarmıştır. AA’nın haberini kullanan Federalna.ba sitesi de aynı söylemlere haberinde yer vermiştir. Böylece Anadolu Ajansı, Çavuşoğlu’nun açıklamalarının Bosna Hersek medyasında Türkiye’nin dış politika hedeflerine uygun bir biçimde yer almasını sağlamıştır. Bu kapsamda AA’nın, Bosna Hersek kamuoyunda Türkiye’ye karşı güven duygusunun yükselmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Tablo 8: Haber 4 “Saraybosna: Vijecnica, Türkiye Cumhuriyeti’nin 98. Yıl Dönümü Dolayısıyla Türk Bayrağıyla Işıklandırıldı”

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberde vurgulanan noktalar	AA’nın haberinde vurgulanan noktalar	Anadolu Ajansı’nın servis ettiği haber
Başlık: Vijecnica, Türkiye Cumhuriyeti’nin 98. Yıl Dönümü Dolayısıyla Türk Bayrağıyla Işıklandırıldı	-29 Ekim Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıl dönümü olduğu bilgisi	-29 Ekim Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş yıl dönümü olduğu bilgisi	Başlık: Vijecnica, Türkiye Cumhuriyeti’nin 98. Yıl Dönümü Dolayısıyla Türk Bayrağıyla Işıklandırıldı
Haberin Tarihi: 29.10.2021			Haberin Tarihi: 29.10.2021
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/vijecnica-u-bojama-turske-zastave-povodom-dana-republike-turske-3d1ir Erişim Tarihi: 11.05.2023	-Atatürk’ün modern Türkiye’nin ilk cumhurbaşkanı olduğu -Türkiye Cumhuriyeti’nin Atatürk tarafından kurulduğu	-Atatürk’ün modern Türkiye’nin ilk cumhurbaşkanı olduğu -Türkiye Cumhuriyeti’nin Atatürk tarafından kurulduğu	Haberin Linki: https://www.aa.com.tr/ba/balkan/sarajevo-vije%C4%87nica-u-bojama-turske-zastave-povodom-98-ro%C4%91endana-republike-turske/2406819 Erişim Tarihi: 11.12.2022
Haberin özeti: Vijenica, Türkiye'nin milli bayramı Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti bayrağının renkleriyle aydınlatıldı. Gün boyu Saraybosna'da bulunan Yunus Emre Enstitüsü kursiyerlerinin müzik dinletisi gerçekleştirilecek. Cumhuriyet Bayramı, Türkiye Cumhuriyeti'nin 29 Ekim 1923'te ilanını anmak için kutlanıyor Cumhuriyet, Büyük Millet Meclisi tarafından modern Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı seçilen askeri lider Mustafa Kemal Atatürk tarafından ilan edildi.	-Modern Türkiye’nin kuruluşuyla ilgili Bosna Hersek kamuoyunu bilgilendirme	-Modern Türkiye’nin kuruluşuyla ilgili Bosna Hersek kamuoyunu bilgilendirme	Haberin özeti: Vijenica, Türkiye'nin milli bayramı Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti bayrağının renkleriyle aydınlatıldı. Gün boyu Saraybosna'da bulunan Yunus Emre Enstitüsü kursiyerlerinin müzik dinletisi gerçekleştirilecek. Cumhuriyet Bayramı, Türkiye Cumhuriyeti'nin 29 Ekim 1923'te ilanını anmak için kutlanıyor Cumhuriyet, Büyük Millet Meclisi tarafından modern Türkiye'nin ilk cumhurbaşkanı seçilen askeri lider Mustafa Kemal Atatürk tarafından ilan edildi.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Anadolu Ajansı, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla Saraybosna'nın sembollerinden tarihi Vijecnica Kütüphanesi binasına Türk Bayrağının yansıtılmasına ilişkin haberini görseller eşliğinde abonelerine servis etmiştir. Haberde 29 Ekim'in Türkiye'nin ulusal bayramı olduğu, modern Türkiye'nin 29 Ekim 1923'te Mustafa Kemal Atatürk tarafından kurulduğu bilgilerine de yer verilmiştir. Haberde ayrıca, Yunus Emre Enstitüsü kursiyerleri tarafından müzik dinletisinin de icra edileceği detayı da bulunmaktadır.

Haber, Vijecnica Kütüphanesi'ne Türk Bayrağının yansıtılmasıyla ilgili görselle birlikte Federalna.ba haber sitesinde de yer almıştır. Türkiye hakkında tanıtıcı bilgileri içeren detaylar da sitedeki haber aracılığıyla Bosna Hersek'te daha geniş bir kitleye aktarılmıştır. Böylece AA, Türkiye'nin Milli Bayramı dolayısıyla Bosna Hersek'in göstermiş olduğu sempatiyi, haberindeki olumlu söylemle birlikte Bosna Hersek kamuoyuna ulaşmasını sağlamış ve Bosna halkının Türkiye'yi daha yakından tanınmasına katkı sunmuştur.

Tablo 9: Haber 5 “Saraybosna'da Uluslararası Organ Nakli ve Organ Bağışı Konferansı”

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberde vurgulanan noktalar	AA'nın haberinde vurgulanan noktalar	Anadolu Ajansı'nın servis ettiği haber
Başlık: Saraybosna'da Uluslararası Konferans: Organ Bağışı Hayat Kurtarır	-Türkiye ve Bosna Hersek arasında, organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesi amacıyla düzenlendi	-Türkiye ve Bosna Hersek arasında, organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesi amacıyla düzenlendi	Başlık: Saraybosna'da Uluslararası Konferans: Organ Bağışı Hayat Kurtarır
Haberin Tarihi: 22.10.2022			Haberin Tarihi: 22.10.2022
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/me-dunarodna-konferencija-u-sarajevu-doniranje-organa-spasava-zivote-ydm1f	-Türkiye ve Bosna Hersek arasında, organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesi amacıyla düzenlendi	-Türkiye ve Bosna Hersek arasında, organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesi amacıyla düzenlendi	Haberin Linki: https://www.aa.com.tr/ba/balkan/me%C4%91unarodna-konferencija-u-sarajevu-doniranje-organa-spa%C5%A1ava-%C5%BEivote/2718129
Erişim Tarihi: 16.04.2023			Erişim Tarihi: 16.04.2023
Haberin Özeti: Bosna Hersek'te Organ Nakli ve Organ Bağışını Güçlendirmeye Yönelik Teknik Destek Projesi kapsamında "Uluslararası Organ Bağışı ve Nakli Konferansı" düzenlendi.	-Türkiye ve Bosna Hersek arasında, organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesi esine ilişkin TİKA'nın desteğiyle proje geliştirilecek	-Türkiye ve Bosna Hersek arasında, organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesi esine ilişkin TİKA'nın desteğiyle proje geliştirilecek	Haberin Özeti: Bosna Hersek'te Organ Nakli ve Organ Bağışını Güçlendirmeye Yönelik Teknik Destek Projesi kapsamında "Uluslararası Organ Bağışı ve Nakli Konferansı" düzenlendi.

Proje, Bosna Hersek'te organ bağıışı ve organ nakliyle ilgili halkı bilinçlendirmeyi, doktor ve personelin eğitimini kapsıyor. 2 yıl sürecek teknik destek projesi ve konferans TİKA'nın desteğıyle yapılacaktır. Proje, Bosna Hersek Bağıış Ağı ve Bosna Hersek Federasyonu Sağlık Bakanlığı ile Türkiye Organ Nakli Vakfı, Uluslararası Organ Nakli Ağı, Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Türk Yoğun Bakım Uzmanları Derneğı, Organ Nakli Koordinatörleri Derneğı ve Sağlık Diplomasisi Derneğı gibi kuruluşlar arasında imzalanan iş birliğı anlaşması kapsamında gerçekleştirilecek. Bosna Hersek Bağıış Ağı Müdürü Prof. Dr. Halima Resic, organ bağıışı konusunda Türkiye'nin önemli bir konumda bulunduğunu söyledi.	-Türkiye organ nakli ve bağıışı konusunda tecrübelerini paylaşacaktır	-Türkiye organ nakli ve bağıışı konusunda tecrübelerini paylaşacaktır	Proje, Bosna Hersek'te organ bağıışı ve organ nakliyle ilgili halkı bilinçlendirmeyi, doktor ve personelin eğitimini kapsıyor. 2 yıl sürecek teknik destek projesi ve konferans TİKA'nın desteğıyle yapılacaktır. Proje, Bosna Hersek Bağıış Ağı ve Bosna Hersek Federasyonu Sağlık Bakanlığı ile Türkiye Organ Nakli Vakfı, Uluslararası Organ Nakli Ağı, Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Türk Yoğun Bakım Uzmanları Derneğı, Organ Nakli Koordinatörleri Derneğı ve Sağlık Diplomasisi Derneğı gibi kuruluşlar arasında imzalanan iş birliğı anlaşması kapsamında gerçekleştirilecek. Bosna Hersek Bağıış Ağı Müdürü Prof. Dr. Halima Resic, organ bağıışı konusunda Türkiye'nin önemli bir konumda bulunduğunu söyledi.
--	--	--	--

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Uluslararası etkinlikler ve sağlık diplomasisi, devletlerin diğerkülkelerihalklarıyla ilişki inşa etme amacıyla kamu diplomasisi faaliyetlerinde başvurduğu yöntemler arasında yer almaktadır. Uluslararası etkinlikler aracılığıyla farklı ülkelerden uzmanlar bir araya gelerek, karşılıklı diyalog ve güvenin inşa edilmesine katkı sunmaktadır. Sağlık diplomasisi ise “uluslararası sağlık yardımı ve uluslararası siyasi ilişkilerin arayüzünü oluşturan bir araç” olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁰⁸

⁴⁰⁸ Kamu Diplomasisi Nedir?, s.24.

Bu kapsamda AA, bir kamu diplomasisi faaliyeti olan bu uluslararası etkinliği ‘Saraybosna’da Konferans: Organ Bağışı Hayat Kurtarır’ başlığıyla abonelerine aktarmıştır. AA, söz konusu haberle hem bir kamu diplomasisi etkinliğinin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamış hem de haberin içeriğinde ‘etkinliğin TİKA’nın desteğiyle düzenlendiği’, ‘TİKA’nın desteğiyle Türkiye ve Bosna Hersek arasında organ bağışı ve naklinin güçlendirilmesine ilişkin proje geliştirileceği’, ‘Türkiye’nin Bosna Hersek’le organ nakli ve bağışı konusunda tecrübelerini paylaşacağı ve teknik destek sağlayacağı’ ve ‘Türkiye’nin nakil konusunda gelişmiş bir alt yapıya sahip olduğu’ gibi Türkiye’ye dair imaj ve algıların güçlendirilmesine katkı sunan ifadelerle yer vermiştir. Federalna.ba sitesi de etkinlikle ilgili AA’nın servis ettiği bu haberi kullanmıştır. Haber, Federalna.ba web sayfasında, Anadolu Ajansı haberinde yer alan ve Bosna Hersek kamuoyunda Türkiye ile ilgili olumlu izlenimleri artıran olumlu söylemlerle birlikte yer alırken, Türkiye ile ilgili olumsuz bir içerik göze çarpmamıştır.

Tablo 10: Haber 6 “Türk Donanması’na teslim edilen en büyük Türk savaş gemisi TCG Anadolu”

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberde vurgulanan noktalar	AA’nın haberinde vurgulanan noktalar	Anadolu Ajansı’nın servis ettiği haber
Başlık: TCG Anadolu Türk Deniz Kuvvetleri’ne teslim edildi	-TCG Anadolu’nun Türkiye’nin en büyük savaş gemisi olduğu	-TCG Anadolu’nun Türkiye’nin en büyük savaş gemisi olduğu	Haber: En Büyük Türk Savaş Gemisi ‘TCG Anadolu’ Deniz Kuvvetlerine Teslim Edildi
Haberin Tarihi: 10.04.2023			Haberin Tarihi: 10.04.2023
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/tcg-anadolu-isorucen-turskoj-ratnoj-mornarici-oe4eg	-Törende konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın, geminin Türkiye’nin bölgedeki konumunu daha da güçlendireceğini vurgulaması	-Törende konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın, geminin Türkiye’nin bölgedeki konumunu daha da güçlendireceğini vurgulaması	Haberin Linki: www.aa.com.tr/ba/turska/najve%C4%87i-turski-ratni-brod-tcg-anadolu-isoru%C4%8Den-turskoj-ratnoj-mornarici/2868499
Erişim Tarihi: 15.04.2023			Erişim Tarihi: 15.04.2023
Haberin Özeti: Türkiye’nin en büyük savaş gemisi "TCG Anadolu" resmen Türk Deniz Kuvvetleri’ne teslim edildi	-Türkiye’nin kendi savaş gemisini	-Türkiye’nin kendi savaş gemisini	Haberin Özeti: Türkiye’nin en büyük savaş gemisi "TCG Anadolu" resmen Türk Deniz Kuvvetleri’ne teslim edildi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın açıklamaları:

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamaları: "TCG Anadolu, Türkiye'nin bölgedeki konumunu daha da güçlendirecek" "TCG Anadolu', kendi kategorisinde dünyanın en büyük ve en ağır helikopterleri ve insansız hava araçlarını indirip kaldırabilen ilk savaş gemisidir." "Türkiye'nin kendi gemisini tasarlayan, geliştiren ve bakımını yapan 10 ülkeden biri olması sıradan bir slogan değil, gurur duyulacak bir başarıdır" "TCG Anadolu savaş gemisi yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edildi"	yapabilen 10 ülkeden biri olduğu -Geminin yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edilmesi -Dünyadaki ilk İHA gemisi olduğu	yapabilen 10 ülkeden biri olduğu -Geminin yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edilmesi -Dünyadaki ilk İHA gemisi olduğu	"TCG Anadolu, Türkiye'nin bölgedeki konumunu daha da güçlendirecek" "TCG Anadolu', kendi kategorisinde dünyanın en büyük ve en ağır helikopterleri ve insansız hava araçlarını indirip kaldırabilen ilk savaş gemisidir." "Türkiye'nin kendi gemisini tasarlayan, geliştiren ve bakımını yapan 10 ülkeden biri olması sıradan bir slogan değil, gurur duyulacak bir başarıdır" "TCG Anadolu savaş gemisi yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edildi"
---	---	---	---

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye'nin özgün olarak inşa edilen ve en büyük askeri gemisi olan TCG Anadolu, 10 Nisan 2023 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerine teslim edilmiştir. AA BHSC yayın servisi de teslim törenine ilişkin haberlerini görsellerle birlikte bölgedeki medya kuruluşlarına servis etmiştir. Haber AA'nın BHSC servisi tarafından "En Büyük Türk Savaş Gemisi 'TCG Anadolu' Deniz Kuvvetlerine Teslim Edildi" başlığıyla abonelerine aktarılmıştır. Haberin içeriğinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın törende yaptığı açıklamalar ile geminin genel özelliklerine yer verilmiştir.

Federalna.ba sitesi de konuyla ilgili habere yer vermiş ve "TCG Anadolu Türk Deniz Kuvvetlerine Teslim Edildi" başlığını kullanmıştır. Federalna.ba sitesinin başlığında AA'nın servis ettiği haberdeki 'En büyük Türk savaş gemisi' vurgusu yer almamıştır. Haber içeriğinin Federalna.ba web sayfasındaki yansımasına bakıldığında ise, AA'nın haberiyle söylemsel olarak paralellik taşıdığı görülmüştür. Nitekim AA'nın haberindeki "TCG Anadolu Türkiye'nin bölgedeki konumunu daha da güçlendirecek", "Türkiye kendi

savaş gemisini yapabilen 10 ülkeden biri oldu”, “Gemi yüzde 70 yerli imkanlarla inşa edildi”, “TCG Anadolu, dünyanın ilk Silahlı İnsansız Hava Aracı (SIHA) gemisi” ve “Türkiye Cumhuriyeti’nin büyük başarısı” gibi bölge kamuoyunda güçlü bir Türkiye imajı oluşmasına katkı sağlayan ifadeler aynı şekilde Boşnak haber sitesinde de yer almıştır.

Tablo 11: Haber 7 “BH: Türk doktorun 27 yıl önce ameliyat ettiği hastasıyla buluşması”

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberde vurgulanan noktalar	AA’nın haberinde vurgulanan noktalar	Anadolu Ajansı’nın servis ettiği haber
Başlık: Türk Doktor 27 yıl Önce Ameliyat Ettiği Hastasıyla Buluştu	-Türk Teğmen Mustafa Can Koşay’ın 1995’te Bosna Savaşı sırasında ameliyat ettiği hastasıyla yıllar sonra tekrar buluşması	-Türk Teğmen Mustafa Can Koşay’ın 1995’te Bosna Savaşı sırasında ameliyat ettiği hastasıyla yıllar sonra tekrar buluşması	Başlık: BiH: Türk Doktor 27 yıl Önce Ameliyat Ettiği Hastasıyla Buluştu
Haberin Tarihi: 15.06.2022			Haberin Tarihi: 15.06.2022
Haberin Linki: https://www.federalna.ba/susret-turskog-ljekara-s-pacijenticom-koju-je-operisao-prije-27-godina-unpa3			Haberin Linki: https://www.aa.com.tr/ba/balkan/bih-susret-turskog-ljekara-s-pacijenticom-koju-je-operisao-prije-27-godina/2614120
Erişim Tarihi: 11.04.2023	-Bosna Hersek’te BM Barış Gücü bünyesindeki Türk taburun yardımseverliğine vurgu	-Bosna Hersek’te BM Barış Gücü bünyesindeki Türk taburun yardımseverliğine vurgu	Erişim Tarihi: 13.03.2023
Haberin Özeti: 1992-1995 yıllarında yaşanan Bosna Savaşı’nın sonlarında Bosna Hersek’e asteğmen olarak gelen Türk doktor Mustafa Can Koşay, 27 yıl önce ameliyat ettiği Emsada Čago ile görüştü	-1995 yılında ameliyat edilen Boşnak hastanın savaştan birkaç yıl sonra tekrar operasyon geçirdiği ve bu operasyonun da Türkiye’de yapıldığı	-1995 yılında ameliyat edilen Boşnak hastanın savaştan birkaç yıl sonra tekrar operasyon geçirdiği ve bu operasyonun da Türkiye’de yapıldığı	Haberin Özeti: 1992-1995 yıllarında yaşanan Bosna Savaşı’nın sonlarında Bosna Hersek’e asteğmen olarak gelen Türk doktor Mustafa Can Koşay, 27 yıl önce ameliyat ettiği Emsada Čago ile görüştü
Koşay, "Emsada ile o yıllarda tanıştım. Sanırım iki ya da üç yaşındaydı ve ayağında bir şekil bozukluğu vardı. Onu yerel bir hastanede ameliyat ettim. Sonrasında buraya yakın bir köyde yaşadıkları için ailesiyle çok iyi ilişkilerimiz oldu." dedi.			Koşay, "Emsada ile o yıllarda tanıştım. Sanırım iki ya da üç yaşındaydı ve ayağında bir şekil bozukluğu vardı. Onu yerel bir hastanede ameliyat ettim. Sonrasında buraya yakın bir köyde yaşadıkları için ailesiyle çok iyi ilişkilerimiz oldu." dedi.

Emsada, doktora özel bir hediye olarak 27 yıl önceki fotoğraflarından oluşan bir albüm hazırladı. Ayakları "eğik" olarak doğduğunu anlatan Emsada Cago, O sırada durumuyla ilgilenecek bir ortopedist bulamadıklarını ve annesinin Türk taburundaki doktorlarla temasa geçmesini öneren bazı kişilerle temasa geçtiğini söyledi. Cago, "orada Doktor Can da Ayşe de çok iyi insanlarla tanıştık. Doktor Can o dönemde bize özel destek verdi. Ailemiz için çok şey ifade eden harika insanlardı. Onlar doktordan daha fazlasıydılar, arkadaşları" dedi. Emsada, önceki ameliyatların başarılı olmadığını, ancak Koşay'ın ameliyatının ardından yürümeye başladığını anlattı.		Emsada, doktora özel bir hediye olarak 27 yıl önceki fotoğraflarından oluşan bir albüm hazırladı. Ayakları "eğik" olarak doğduğunu anlatan Emsada Cago, O sırada durumuyla ilgilenecek bir ortopedist bulamadıklarını ve annesinin Türk taburundaki doktorlarla temasa geçmesini öneren bazı kişilerle temasa geçtiğini söyledi. Cago, "orada Doktor Can da Ayşe de çok iyi insanlarla tanıştık. Doktor Can o dönemde bize özel destek verdi. Ailemiz için çok şey ifade eden harika insanlardı. Onlar doktordan daha fazlasıydılar, arkadaşları" dedi. Emsada, önceki ameliyatların başarılı olmadığını, ancak Koşay'ın ameliyatının ardından yürümeye başladığını anlattı.
--	--	--

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

AA tarafından servis edilen bu haber, insan hikayesini konu almaktadır. Haberde, Bosna Hersek'te (1992-1995) yaşanan savaş sırasında Türk Teğmen Mustafa Can Koşay'ın 1995 yılında ameliyat ettiği Emsada Cago isimli Boşnak hastasıyla yıllar sonra Bosna Hersek'te tekrar buluşmasını anlatmaktadır. Anadolu Ajansı'nın haberinde doktor ve hastasının yıllar sonra tekrar buluşması sonucu ortaya çıkan duygusallık öne çıkmaktadır. Haberde açıklamasına yer verilen hasta Emsada Cago 'ayak deformesi ile dünyaya geldiğini, savaş ortamında durumuyla ilgilenecek bir ortopedist bulamadıklarını ve bunun üzerine ailesinin ülkede bulunan Türk taburundaki doktorlarla irtibata geçtiklerini' ifade etmektedir. Emsada'nın 'Türk taburunda çok iyi insanlarla tanıştıkları' yönündeki açıklamaları da haberde yer almaktadır.

Söz konusu haber, Federalna.ba sitesinde de AA'nın servis ettiği içerikle aynı şekilde yer alarak Bosna Hersek kamuoyuna aktarılmıştır. AA'nın haberinde 'Bosna Hersek'te BM Barış Gücü bünyesindeki Türk askerlerinin yardımseverliğine' ve 'Türk askerinin yaptığı iyiliğin yıllar geçmesine rağmen unutulmadığına' ilişkin yapılan vurgu, Federalna.ba'nın aktardığı haberde de yer almıştır.

Anadolu Ajansı BHSC servisi, hazırladığı insan hikayesini konu alan özel haberleriyle Türkiye ve bölge halklarıyla arasında duygusal bir bağın oluşmasına katkı sunmaktadır. AA'nın haberlerinin aynı içerikle, bölge medyası tarafından da kullanılması bu tarz haberlerin daha geniş kitlelere ulaşılmasını sağlamaktadır. Böylece AA, halklar arasında bağların güçlenmesinde rol oynamakta ve önemli bir kamu diplomasisi faaliyeti işlevi yerine getirmektedir.

Tablo 12: Haber 8 “Ukrayna'da Altı Gemi Daha Tahıl Yüklüyor”

Federalna.ba sitesinde yer alan haber	Haberde vurgulanan noktalar	AA'nın haberinde vurgulanan noktalar	Anadolu Ajansı'nın servis ettiği haber
Başlık: Ukrayna'da Altı Gemi Daha Tahıl Yüklüyor	-Tahıl Koridoru Anlaşmasının 2. haftasında yapılan sevkiyatla ilgili bilgiler	-Tahıl Koridoru Anlaşmasının 2. haftasında yapılan sevkiyatla ilgili bilgiler	Başlık: Ukrayna'da Altı Gemi Daha Tahıl Yüklüyor
Haberin Tarihi: 15.08.2022			Haberin Tarihi: 15.08.2022
Link: https://federalna.ba/u-ukrajini-se-na-jos-sest-brodova-utovaraju-zitarice-kj70s			Link: https://www.aa.com.tr/ba/svijet/u-ukrajini-se-na-jo%C5%A1-%C5%A1est-brodova-utovaraju-%C5%BEitarice/2661721
Erişim Tarihi: 11.05.2023			Erişim Tarihi: 16.04.2023
Haberin Özeti: Ukrayna Altyapı Bakan Yardımcısı Yuriy Vaskov "Açık tahıl koridorunun iki haftasında, 16 gemi, dünyanın dokuz ülkesine yaklaşık yarım milyon ton Ukrayna tahıl ürünü teslim etmek üzere Ukrayna limanlarından ayrıldı" dedi.	-Tahıl Anlaşmasının Türkiye'nin arabuluculuğunda imzalanması	-Tahıl Anlaşmasının Türkiye'nin arabuluculuğunda imzalanması	Haberin Özeti: Ukrayna Altyapı Bakan Yardımcısı Yuriy Vaskov "Açık tahıl koridorunun iki haftasında, 16 gemi, dünyanın dokuz ülkesine yaklaşık yarım milyon ton Ukrayna tahıl ürünü teslim etmek üzere Ukrayna limanlarından ayrıldı" dedi.
Türkiye ve Birleşmiş Milletler arabuluculuğunda Ukrayna ve Rusya, 22 Temmuz'da İstanbul'da Karadeniz limanlarından	-Tahıl Anlaşmasının Türkiye'nin arabuluculuğunda imzalanması	-Türkiye'nin savaş nedeniyle duran küresel tahıl sevkiyatının yeniden başlamasına yönelik Ukrayna ve Rusya arasında	Türkiye ve Birleşmiş Milletler arabuluculuğunda Ukrayna ve Rusya, 22 Temmuz'da İstanbul'da Karadeniz limanlarından Ukrayna'nın

Ukrayna'nın tahıl sevkiyatının yenilenmesine ilişkin bir anlaşma imzalandı. Anlaşmaya göre, limanların giriş ve çıkışlarında ortak denetimler yapmak ve güzergâhların güvenliğini sağlamak üzere bir koordinasyon merkezi kuruldu.	n yeniden başlamasına yönelik Ukrayna ve Rusya arasında koordinasyonu sağlaması	koordinasyonu sağlaması - Türkiye'nin, arabuluculuk rolünün uluslararası toplum tarafından takdirle karşılanması	tahıl sevkiyatının yenilenmesine ilişkin bir anlaşma imzalandı. Anlaşmaya göre, limanların giriş ve çıkışlarında ortak denetimler yapmak ve güzergâhların güvenliğini sağlamak üzere bir koordinasyon merkezi kuruldu. Uluslararası toplum tarafından arabuluculuk rolünden dolayı takdirle karşılanan Türkiye, Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle 24 Şubat'tan bu yana durdurulan küresel tahıl sevkiyatlarını yeniden başlatmak için Moskova ve Kiev arasında koordinasyon sağladı.
--	---	---	--

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Rusya-Ukrayna savaşının ardından baş gösteren küresel gıda krizinin çözümüne yönelik olarak Ukrayna limanlarından tahıl sevkiyatını öngören Tahıl Anlaşması 22 Temmuz 2022 tarihinde İstanbul'da Ukrayna, Rusya, Türkiye ve BM arasında imzalanmış ve ilk tahıl sevkiyatı 1 Ağustos'ta Ukrayna'nın Odessa limanından gerçekleşmiştir. AA'nın Tablo 12'de yer alan haberi, söz konusu anlaşma kapsamında iki haftalık süreçte sevkiyatı yapılan tahılla ilgili derleme bilgileri içermektedir. Haberde, "Tahıl Anlaşmasının Türkiye'nin arabuluculuğunda imzalanması", "Türkiye'nin savaş nedeniyle duran küresel tahıl sevkiyatının yeniden başlamasına yönelik Ukrayna ve Rusya arasında koordinasyonu sağlaması" gibi uluslararası ortamda ortaya çıkan krizin çözümünde Türkiye'nin yapıcı rolüne de vurgu yapılmaktadır. AA'nın haberinde ayrıca Türkiye'nin, arabuluculuk rolü nedeniyle uluslararası toplum tarafından takdirle karşılandığı bilgisi de yer almaktadır.

Federalna.ba medya kuruluşu da tahıl anlaşmasının ilk 15 gününde yapılan sevkiyatla ilgili detayları AA'nın haberiyle sitesinde okuyucularıyla buluşturmuştur. Sitedeki haberde, AA'nın servis ettiği içerikte yer alan "anlaşmanın Türkiye'nin arabuluculuğunda imzalanması", "Türkiye'nin, küresel tahıl krizinin çözümü için Rusya ve Ukrayna arasında koordinasyonu sağlaması" ve "savaş nedeniyle duran tahıl sevkiyatının Türkiye'nin arabuluculuğuyla yeniden başlaması" gibi olumlu söylemler aynı şekilde Bosna Hersek kamuoyuna aktarılmıştır. Diğer taraftan ise AA'nın haberinde vurguladığı,

“Türkiye’nin arabuluculuk rolü nedeniyle uluslararası toplum tarafından övgüyle karşılanması”, Federalna.ba web sayfasındaki haberde yer almamıştır.

SONUÇ

Kamu diplomasisi kavramsal olarak Uluslararası İlişkiler disiplininde İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kendisine yer edinmeye başlamıştır. Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle birlikte, özellikle de 2000'li yılların ortalarından itibaren, devletlerin, dış politikalarında kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık vermeye başladığı görülmüştür. Devletler kamu diplomasisi uygulamalarıyla değerlerini, kültürlerini, dış politikalarını ve eylemlerini uluslararası kamuoyuna aktarmaya çalışmaktadırlar. Bu noktada ülkeler, yumuşak güç uygulamalarını gerçekleştirmek ve dış dünyaya ulaşmak amacıyla uluslararası alanda yayımcılık yapan medya araçlarını kullanmaktadırlar. Küresel ölçekte etkin medya araçlarına sahip olan ülkeler, uluslararası alanda gündemin şekillenmesine yön vermekte ve kendileri hakkındaki içeriklerin uluslararası medyada daha fazla yer almasını sağlamaktadır. Bu çalışma da kamu diplomasisi uygulamalarında medya kolu olarak Anadolu Ajansı'nın, Türkiye'nin Bosna-Hersek medyasındaki görünürlüğüne katkısını incelemeye çalışmıştır.

1950'lerden itibaren uluslararası sistemin yapısında yaşanan değişimle birlikte ülkelerin uluslararası alanda imaj ve itibarlarını yükseltmek adına yürüttükleri devletten devlete yönelik klasik diplomasi pratikleri ağırlığını kaybederken, devletten halka ve halktan halka doğru gerçekleşen kamu diplomasisi faaliyetleri önem kazanmıştır. Bu noktada kamu diplomasisi, devletlerin dış politika amaçlarına ulaşmada yetersiz kaldığı anlaşılan geleneksel diplomasiye destek olarak kullanılan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada kamu diplomasisinin bir ülkenin yabancı kamuoyu nezdinde olumlu izlenim oluşturarak, dış politika hedeflerine ulaşmak adına söz konusu kamuoyunun desteğinin sağlanması amacıyla girişilen bir iletişim faaliyeti olduğu üzerinde durulmuştur.

Önceden de ifade edildiği gibi, diplomasinin doğasında yaşanan değişim gibi, bilişim teknolojilerinde yaşanan devrim niteliğindeki gelişmelere paralel bir şekilde kamu diplomasisi uygulamaları da zamanla değişime uğramıştır. Soğuk Savaş döneminde tek yönlü olarak gerçekleşen ilk dönem kamu diplomasisi faaliyetleri, 21. yüzyılın başından itibaren çift yönlü olarak uygulanmaya başlanmıştır. Ülkeler, kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütürken tek taraflı mesaj iletmekten ziyade, karşı tarafı da dinlemeye ve onlarla karşılıklı iletişim kurmaya odaklanmışlardır. Bu noktada yeni kamu diplomasisi anlayışı, geleneksel kamu diplomasisine nazaran hedef kamuoylarıyla etkileşim halinde

kalmaya ve kısa vadeli amaçlardan ziyade uzun dönemli ilişki inşa etmeye vurgu yapmaktadır.

Soğuk Savaş'ın ardından dış politika ve iç siyaset arasındaki sınırların ortadan kalkmasıyla birlikte kamuoyu, karar vericilerin dikkate almak zorunda kaldıkları bir aktör olarak karşımıza kmıştır. Ayrıca, dış politikada askeri gücü merkeze alan güvenlik eksenli politikalar kadar kültür ve değerleri de göz önünde bulunduran yaklaşımlar popülerliğini artırmıştır. Bunun sonucunda da ülkeler, ulusal amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla yaptırım gibi seçeneklerden ziyade yumuşak gücü olarak adlandırılan ve diğer devletleri zora başvurmadan rıza yoluyla etkilemeyi merkeze alan yöntemlere başvurmaya başlamışlardır. Bu anlamda çalışmada kamu diplomasisinin, temelde yumuşak güce dayandığı ve onu harekete geçiren bir dış politika aracı olduğu görüşü üzerinde durulmuştur.

Tezin merkezinde kamu diplomasisinin bir iletişim faaliyeti olduğu yer almış ve bu noktada medyanın kritik bir rol üstlendiği üzerinde durulmuştur. Devletlerin kamu diplomasisi faaliyetlerinde stratejik bir iletişim dili geliştirmeleri, dış politikada hedeflenen başarılarla ulaşmak için bir zorunluluktur. Özellikle etkili bir kamu diplomasisinin gerekliliklerinden olan hedef kitlelerle uzun dönemli ilişkiler kurmak için, kamuoylarıyla sürekli bağlantı halinde kalınması, onların ikna edilmesi ve gönüllerinin kazanılması elzemdir. Çünkü kamu diplomasisinde devletler, diğer ülke kamuoylarını kendi politikaları hakkında bilinçlendirmeyi ve onların düşüncelerini kendi hedefleri doğrultusunda yönlendirmeyi amaçlamaktadırlar. Bu noktada kamu diplomasisi uygulamalarında hedef halklara en etkili şekilde ulaşma konusunda medya karşımıza kmaktadır. Çalışmada kitle iletişim araçlarının kamuoyu inşa etme ve gündem belirleme üzerindeki etkisine odaklanılarak, medyanın kamu diplomasisinde bazen bir araç bazen ise bir aktör olarak hayati rol oynadığı vurgulanmıştır.

Bu kapsamda devletler medyanın kamuoyu inşa etmedeki rolünden yararlanarak, hedef ülkelerdeki kitlelerin algılarına ve tutumlarına yn vermeyi ve böylece onları etki altına almayı amaçlamaktadırlar. Nitekim halkların fikir ve düşüncelerinin şekillenmesinde başat rol oynayan medya, bu yönüyle ülkelerin dış politika karar verme süreçlerini de etkileyebilmektedir. Devletler, uluslararası alanda cereyan eden olaylarda, medya sayesinde kamuoylarının desteğini kazanarak onları kendi bakış açılarına uygun şekilde

yanlarına çekebilmekte ve diğer ülke karar alıcılarının da halklarının düşünceleri doğrultusunda hareket etmesini sağlayabilmektedir. Bu sayede devletler, kamuoylarını yanlarına çekerek politikalarını meşrulaştırmakta ve diğer devletlerin meselelere karşı kendi söylemleriyle uyumlu bir yaklaşım sergilemesini sağlayabilmektedir. Sonuçta dış politika karar verme süreçlerini etkileyen medyanın kamu diplomasisinde oynadığı rol, yadsınamayacak derecede kritiktir.

Kitle iletişim araçları kamu diplomasisi çalışmalarında gündem belirlemeye yönelik gücüyle de önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya tarafından gündeme getirilen konular, kamuoyu tarafından tartışılmakta ve neticede karar vericileri bu konular üzerine harekete geçmeye zorlayabilmektedir. Dolayısıyla küresel ölçekte etkin medya kuruluşlarına sahip olan ülkeler, hem uluslararası politikada gündemin şekillenmesinde hakim konumda bulunmakta hem de meselelerin kendi çıkarları doğrultusunda tartışılmasını sağlamaktadırlar. Bu bağlamda kamu diplomasisinde uluslararası haberciliğin önemini göz önünde bulunduran ülkeler, başta İngilizce olmak üzere hedef halkların dillerinde yayın yapan medya organlarını faaliyete geçirmeye başlamışlardır. Devletler, yabancı kamuoylarına hitap eden medya araçlarıyla kendi dış politika hedeflerine yönelik konuların gündeme getirilmesini sağlayarak, uluslararası siyasetin önceliğini belirleyebilme imkanına sahip olmaktadır.

Bu noktada günümüzde uluslararası sistemde başat aktör konumundaki devletlerin hemen hemen hepsinin dünya geneline hitap eden medya kurumlarına sahip olduğu görülmektedir. Çalışmada, bu medya kurumlarından küresel alanda etkinliği kabul edilen Amerika Birleşik Devletleri'nden AP ve CNN'in, İngiltere'den BBC ve REUTERS'ın, Almanya'dan Deutsche Welle'nin ve Fransa'dan AFP ile France 24'ün temsil ettikleri ülkelerin kamu diplomasisi çalışmalarındaki yerleri özetlenmeye çalışılmıştır. Tezde ayrıca, Al Jazeera'nın da Batı menşeli söz konusu bu medya organlarına alternatif olarak uluslararası habercilikte yükselmesine ve küçük bir ülke olan Katar'ın dış politikada imaj ve itibarına sunduğu olumlu katkıya da değinilmiştir. AP, REUTERS ve AFP gibi haber ajansları, kitle iletişim araçlarına sağladıkları içeriklerle medyada yer alan haberlerin ne şekilde ve nasıl yer alacağını belirlerken; BBC, Deutsche Welle, CNN, France 24 ve Al Jazeera gibi medya kuruluşları da hitap ettikleri kitlelerin genişliği sayesinde küresel kamuoyunun algılarının ve tutumlarının şekillenmesi konusunda önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Örneğin, kaynak taraması yapılırken, kamu diplomasisinde uluslararası

haberciliğin rolüne dikkati çeken uzmanların, Soğuk Savaş döneminde Batılı devletlerin medyayı Sovyetler Birliği'ne karşı etkili bir şekilde kullandığı, sonunda Komünizmin diğer kutup olan Batı karşısında mağlup olduğu ve bunda da medyanın büyük rol oynadığı üzerinde durdukları görülmüştür.

Öte yandan Soğuk Savaş'ın son bulmasının ardından ortaya çıkan uluslararası sistemin yeni yapısında Türkiye daha geniş hareket alanı kazanma imkanı yakalamış ve oluşan bu yeni düzende etkinliğini artırma yönünde adımlar atmaya başlamıştır. Bu minvalde Türkiye, ilk olarak 1992 yılında TİKA'nın kurulmasıyla birlikte tarihi, kültürel, dilsel ve dinsel bağlarının bulunduğu toplumlara yönelik açılımlar başlatmıştır. 2000'li yılların ikinci yarısından itibaren ise hedef halklarla iletişimini güçlendirmek ve ilişkilerini geliştirmek adına kamu diplomasisini ve yumuşak güç anlayışını dış politikasının merkezine koymuş ve bu yönde birçok kurum ve kuruluşu hayata geçirmiştir. Yurt dışında Türkçe öğreniminin yaygınlaştırılmasını sağlamak ve Türk kültürünü ve sanatını öğretmek amacıyla faaliyetler gerçekleştirmek üzere 2008 yılında Yunus Emre Enstitüsü kurulurken, 2010 yılında yurt dışında yaşamlarını sürdüren Türk vatandaşlarının yanı sıra Türkiye'ye soydaş ve akraba topluluklar ile Türkiye'de eğitim gören yabancı öğrencilere yönelik çalışmalar yürütmek üzere Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı faaliyetlerine başlamıştır. 2016 yılında ise yurt dışında Türkiye adına eğitim faaliyeti yürüterek, Türkiye dostu nesiller yetiştirmeyi amaç edinen Türkiye Maarif Vakfı çalışmalarına başlamıştır. Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmaları, 2010 yılında Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğünün kurulmasıyla kurumsal bir nitelik kazanmıştır. KDK 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın kurulmasıyla kapatılmış ve kamu diplomasisi faaliyetleri o tarihten itibaren İletişim Başkanlığı koordinasyonunda yürütülmektedir.

Türkiye'nin kamu diplomasisi uygulamalarında yoğun olarak yürüttüğü bir diğer faaliyet alanı da medyadır. Uluslararası sistemde etkin bir konum elde etmeyi amaçlayan Türkiye de, küresel politikanın diğer başat aktörleri gibi kamu diplomasisinde medya yapılanmasına öncelik vermeye başlamıştır. Bu amaca yönelik olarak Türkiye, kamu yayıncısı televizyon kanalı TRT ve haber ajansı Anadolu Ajansı'nı yeniden yapılandırarak, uluslararası kamuoyuna hitap eden etkin medya organları haline dönüştürmüştür. TRT ve Anadolu Ajansı aracılığıyla Türkiye, uluslararası ortamda kendisine yönelik yanlış anlamaları gidermeyi ve dış politika amaçlarını yabancı

kamuoylarına kaynağından aktarmayı amaçlamaktadır. Böylece Türkiye, kamu diplomasisi çalışmalarında medyayı etkin bir şekilde kullanarak, uluslararası medyada kendisi hakkındaki olumlu içeriklerin sayısını artırmayı hedeflemektedir. Çalışmada TRT ve AA'nın Türkiye'nin bu amacına paralel olarak, Türk Dış Politikası hedefleri çerçevesinde haber söylemleri geliştirdikleri ve sahip oldukları küresel erişimleri sayesinde Türkiye'nin dış politika vizyonunu dünya kamuoyuna aktardıkları görülmüştür. Dolayısıyla yeniden yapılandırılmalarının ardından TRT ve AA, Türkiye'nin kamu diplomasisinde en önemli araçlardan biri haline dönüşmüşlerdir. Nitekim TRT, çevrimiçi 41 dilde yayın yapan trtvotworld.com sitesini, bölgesel ölçekte yayınlar gerçekleştiren TRT Kurdi, TRT Arabi gibi kanalları, daha çok Türk dünyasına hitap eden TRT Avaz ve TRT Türk kanallarını hayata geçirerek uluslararası yayın ağını genişletmiştir. 2015 yılında kurulan İngilizce haber kanalı TRT World ile ise daha genel ve geniş kitlelere ulaşma imkanı sağlanmıştır.

Anadolu Ajansı da 2012 yılından itibaren büyük bir dönüşüm geçirerek çok dilli haber içerikleri üretmeye başlamıştır. Günümüzde 13 dilde yayın yapan Ajans, Türkiye'nin uluslararası meselelere bakış açısına uyumlu şekilde haberlerini küresel ölçekte abonelerine servis etmektedir. AA, servis ettiği içeriklerdeki Türkiye ile ilgili olumlu söylemlerin bölgesel ve uluslararası medyada yer almasını sağlayarak Türkiye hakkında yabancı kamuoylarında olumlu bir izlenim oluşmasına katkı sunmaktadır. AA, haberciliğin dışındaki birçok faaliyetle de Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarına destek olmaktadır. Bu kapsamda faaliyete geçirdiği Haber Akademisi'yle uluslararası gazetecilere eğitim veren AA, farklı ülkelerden medya temsilcilerini bir araya getirerek kaynaşma ortamı sunmaktadır. Yine aynı şekilde her yıl geleneksel olarak düzenlediği Uluslararası İstanbul Photo Awards fotoğraf yarışmasıyla da yine hem Türkiye'nin adının duyurulmasına katkı sunmakta hem de fotoğraf alanında uzmanların bir araya gelerek fikir değişimi yapmasına imkan sağlamaktadır. AA ayrıca Zeytin Dalı Harekatı, Karabağ Zaferi kitapları gibi Türkiye'nin dış politika tezlerine uygun söylemlerle çeşitli dillerde ürettiği yayımlarla da Türk kamu diplomasisi çalışmalarında etkin bir rol oynamaktadır.

Son olarak bir ülkenin dış basında ne şekilde yer aldığı hususu kamu diplomasisi çalışmalarında hayati önem taşımaktadır. Nitekim dış dünyada olumsuz bir ülke olarak algılanmak, kamu diplomasisinin birincil şartı olan yabancı kamuoyları ile bağlar kurmaya engel teşkil etmektedir. Bu noktada bir ülkenin küresel ölçekte medya

organlarına içerik sağlayan haber ajansına sahip olması, dış dünya ile güçlü ilişkiler kurulması bakımından elzemdir. AA işte bu doğrultuda Türkiye'nin dış dünyayla iletişimini sağlayan önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkçe, İngilizce, Arapça, Fransızca, Rusça, İspanyolca, Kürtçe/Sorani, Kürtçe/Kurmanci, BHSC, Farsça, Endonezce, Arnavutça ve Makedonca olmak üzere 13 dilde uluslararası medyaya içerik sağlayan AA, Türkiye'nin dış politika vizyonunu, kültürünü, dilini, tarihini çok geniş bir coğrafyaya aktarmaktadır.

Balkanlar, Türkiye'nin dış politikada önem verdiği başlıca bölgelerden birisidir. Bosna Hersek ise bölgede önemli ve Türkiye'nin bölgeye yönelik politikalarında merkezi konuma sahip bir ülkedir. Bu olgular ışığında Türkiye, son dönemde Balkanlara özellikle de Bosna Hersek'e yönelik yumuşak gücünü yansıtmak amacıyla yoğun kamu diplomasisi çalışmaları yürütmeye başlamıştır. Türk dış politikasındaki bu anlayışa paralel olarak AA da uluslararası yayıncılık serüvenini, BHSC yayın diliyle başlatmış ve bu minvalde yine ilk yurt dışı ofisini 2012 yılında Bosna Hersek'te açmıştır. Ajans, BHSC servisiyle Balkanların önemli haber kaynaklarından biri haline gelmiştir. Nitekim AA BSHC servisi kurulduğunda, Balkanlarda yerel dilde yayın yapan ilk yabancı haber ajansı konumundaydı.

Türkiye'nin dış politikasında Balkanlar sadece siyasi, ekonomik ve jeopolitik olarak değil aynı zamanda kültürel ve insani bağlar yönünden de önem taşımaktadır. Bu doğrultuda AA, bölgeden ve Türkiye'den halkları birbirine yakınlaştıran insan hikayesi haberleriyle toplumlar arasında kaynaşmanın sağlanmasında ve bağların güçlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Örneğin Tablo 11'de yer alan Bosna Hersek savaşının yaşandığı yıllarda ülkede doktor bulamayan Bosna Hersekli Emsada Cago isimli hastanın, Bosna Hersek'te BM bünyesinde görev yapan Türk taburundaki doktor tarafından ameliyat edilmesi ve hasta ile doktorun yıllar sonra tekrar bir araya gelmesini konu edinen haber, AA'nın bu doğrultuda insan hikayelerini işleyen haberlerinden biridir. Haberde, Türklerin yardımseverliğine ve iki ülkenin insanları arasındaki güçlü bağlara vurgu yapılmıştır. Haber Bosna Hersek medyasında da AA'nın içeriğindeki söylemlere paralel bir şekilde yer alarak ülke kamuoyuna aktarılmıştır.

Öte yandan AA BHSC servisi, Balkanlarda Türkiye adına kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten YEE, TİKA, TMV ve diğer kurumların çalışmalarına yönelik haberlerle, bu

kurumların faaliyetlerinin duyurulmasını ve daha geniş kitlelere yayılmasını sağlamaktadır. Böylece AA, bölgede çalışmalar yapan Türk kurum ve kuruluşlarının Balkan kamuoyu tarafından tanınmasına ve bu sayede Türkiye'nin bölge halklarının 'güvenini' ve 'kalbini' kazanmasına katkı sunmaktadır. Tablo 5'te yer alan ve Bosna Hersek'te YEE tarafından geleneksel olarak düzenlenen Çocuk Şenliği'yle ilgili haber, Tablo 6'daki Konya/Selçuklu Belediyesi ve TMV iş birliğinde Saraybosna'da düzenlenen el işi sergisi hakkındaki haber ile Tablo 9'daki TİKA'nın destekleriyle Saraybosna'da düzenlenen 'Uluslararası Organ Nakli ve Organ Bağışı Konferansı'yla ilgili haber AA'nın bu kapsamdaki içeriklerine örnek olarak gösterilebilir. AA'nın haberlerindeki Türk kurumlarının Bosna Hersek'teki çalışmalarına yönelik olumlu söylemlerin federalna.ba sitesi aracılığıyla Bosna Hersek kamuoyuna taşınması, Ajansın Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin ülke genelinde görünür olması konusunda oynadığı rolü ortaya koymaktadır.

Anadolu Ajansı, Türkiye'nin uluslararası alanda yaşanan kriz dönemlerinde oynadığı yapıcı rollere vurgu yapan haberlerini de bölge medyasına servis etmektedir. Bu minvalde Türkiye'nin Ukrayna-Rusya savaşında oynadığı arabuluculuk rolüne vurgu yapan Tablo 8'deki Ukrayna limanlarından sevk edilen tahılla ilgili haber, bölgede Türkiye'nin küresel siyasette sözü dinlenen ve güvenilir bir aktör olduğu kanısının güçlenmesine katkı sunan AA BHSC servisi içeriklerinden biridir. AA ayrıca Türkiye'de yaşanan ve ülkenin uluslararası sistemde imaj ve itibarının artmasını sağlayan gelişmelerle ilgili içeriklerini de bölge medyasına servis etmektedir. Örneğin Nisan 2023 tarihinde Türk donanmasına teslim edilen TCG Anadolu savaş gemisiyle ilgili Tablo 10'da yer alan haberle AA, bölgede Türkiye'nin kendi savaş gemisini üretebilen güçlü bir ülke imajı algısının yayılmasını sağlamıştır.

Diğer taraftan çalışmada AA haberlerinin daha çok Boşnak menşeli basın organlarında yer bulduğu Bosna Hersek devletini oluşturan diğer etnik grup olan Sırp ve Hırvatlara ait medya kuruluşlarında ise görece daha az yer aldığı görülmüştür. Bu etnik grupların siyasi bakış açılarının, bu durumun en büyük sebepleri arasında yer aldığı ifade edilebilir. Nitekim AA'nın bölge medyasına sunduğu içeriklerde, Balkanların siyasi atmosferinin ve hassasiyetlerinin gözetildiği ve propaganda olarak değerlendirilebilecek söylemlerin yer almadığı söylenebilir. Bu noktada AA BHSC servisinin, Boşnakların yanı sıra Sırp ve Hırvatların da Türkiye ile yakınlaşmasına katkı sağlayacak, resmi açıklamaları konu

alan haberlerden ziyade bu etnik gruplara yönelik özel olarak hazırlanan içerikler üretmesi gerektiği görüşü çalışmada gözlemlenen sonuçlardan birisidir. AA, bu şekilde toplumlar arası yakınlaşmayı sağlayacak özel içeriklerle ön yargıların giderilmesine ve bölgeyle Türkiye'nin bir bütün olarak olumlu ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca Ajans, böylece Balkanlarda, bölgenin geneline hitap edebilen en etkin haber ajanslarından birisi olabilir.

Sonuç olarak Anadolu Ajansı eksik yönlerine rağmen Balkanlarda Türkiye'nin kamu diplomasisi hedeflerine uyumlu şekilde içerikler üretmektedir. Çalışmada kamu diplomasisi bağlamında Anadolu Ajansı'nın Türkiye ile ilgili olarak yayımladığı olumlu söylemlerin federalna.ba haber sitesi özelinde aboneleri tarafından, Ajansın servis ettiği şekilde kullanıldığı görülmüştür. Türkiye'nin Bosna Hersek medyasında daha fazla görünür olmasına katkı sunan Anadolu Ajansı, bu sayede ülkenin yumuşak gücünün bölgeye projeksiyonunda önemli görev üstlenmektedir. Türkiye'nin dış politikasında her zaman önem verdiği Balkanlarda, özellikle uluslararası sistemin başat güçlerinin rekabetinin yoğun olduğu dönemde Anadolu Ajansı, Türkiye'nin etkin kamu diplomasisi çalışmaları yürütmesi hususundaki rolü yadsınamaz bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Avşar, Zakir. *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim*. İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2022.
- Bostancı, Meltem. *Kamu Diplomasisinde Medyanın Rolü ve Önemi*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi, 2012.
- Ceyhan, Ahmet İlkey. *Siyasal İletişimde Kamu Diplomasisi*. İstanbul: Akademisyen Kitabevi, 2019.
- Cooper, Andrew, Jorge Heine ve Ramesh Thakur. *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*. London: Oxford University Press, 2013.
- Cull, Nicholas J. *Public diplomacy: Lessons From The Past*. New York: Figueroa Press, 2009.
- Demir, Vedat. *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*. İstanbul: Beta, 2012.
- Duran, Burhanettin, Kemal İnâat ve Mustafa Caner. Ed. *Türk Dış 2019 Politikası Yıllığı*. Ankara: SETA Yayınları, 2020.
- Efegil, Ertan. *Dış Politika Analizi Ders Notları*. Ankara: Nobel Kitap, 2012.
- Efegil, Ertan ve Cüneyt Yenigün. *Türkiye'nin Değişen Dış Politikası*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım, 2010.
- Ekşi, Muharrem. *Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2014.
- Erzen, Meltem Ünal. *Kamu Diplomasisi*. İstanbul: Der Yayınları, 2012.
- Ermağan, İsmail. Ed. *Dünya Siyasetinde Afrika 4*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.
- Fitzpatrick, Kathy R. *U.S. Public Diplomacy in A Post-9/11 World: From Messaging To Mutuality*. Los Angeles: Figueroa Press, 2011.
- Göksu, Oğuz. *Kamu Diplomasisinde Yeni Yönelimler*. Konya: Literatürk Academia, 2019.
- Hunt, Alan. *Public Diplomacy*. Switzerland: UNITAR, 2015.
- Kamu Diplomasisi Nedir?*. İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2022.
- Kılınç, Barış, Ed. *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2016.

- Leonard, Mark, Catherine Stead ve Conrad Smewing. *Public Diplomacy*. Londra: Foreign Policy Center, 2002.
- Melissen, Jan. Ed. *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. Newyork: Palgrave Macmillan, 2005.
- Muhasilovic, Jahja. *Turkey's Soft Power and Public Diplomacy in Bosnia-Herzegovina and Sandžak (2002 -2017)*. İstanbul: Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları, 2020.
- Nicholson, Harold. *Diplomacy*. New York: Harcourt Brace, 1939.
- MacBride, Sean, Der. *Many Voices One World*. UNESCO Report, 1980.
- Morgenthau, J. Hans. *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. New York: Knopf, 1948.
- Mearsheimer, John J. *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: Norton, 2001.
- Nye, Joseph S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs, 2004.
- Sancar, Gaye Aslı. *Kamu Diplomasisinde Yeni Yaklaşımlar ve Örnekler*. İstanbul: Beta Yayınları, 2016.
- Sancar, Gaye Aslı. *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. İstanbul: Beta Yayınları, 2012.
- Snow, Nancy, Philip M. Taylor. Ed. *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Newyork: Routledge, 2009.
- Sönmezoğlu, Faruk. *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2005.
- Szondi, Gyorgy. *Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences*. Netherlands: Clingendal Institute, 2008.
- Tekeli, Safa. *Atatürk ve Anadolu Ajansı*. Ankara: Anadolu Ajansı Yayınları, 2005.
- Tuch, Hans N. *Communicating With the World US Public Diplomacy Overseas*. New York: Palgrave Macmillan, 1990.
- Usul, Ali Resul. *Yükselen Değer Türkiye*. İstanbul: MÜSİAD Yayınları, 2010.
- Waller, J. Michael. *The Public Diplomacy Reader*. Washington: Institute of World Politics Press, 2007.
- Yüksekbilgili, Zeki, Ed. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Kongresi (USAK) Bildiri Kitapçığı*, İstanbul: İndense Eğitim ve Dış Kaynak Hizmetleri, 2017.

Zöllner Oliver. “German Public Diplomacy”, *Routledge Handbook of Public Diplomacy*, Ed., Nancy Snow, Philip Taylor. New York: Routledge International Handbooks, 2009: 262-269.

Makaleler

Aydınlı, Erkan. “Amerika’nın Soğuk Savaş Döneminde Kamu Diplomasisi Yoluyla Komünizmle Mücadelesinde United States Information Agency Örneği”. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 6:2 (Temmuz 2022): 315-331.

Akdağ, Mustafa. “Medya Siyaset Etkileşimi Bağlamında Türkiye’de Siyasetin Medya Alanındaki Düzenlemeleri Üzerine Bir İnceleme”. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7:2 (Temmuz 2020): 1173-1197.

Basmacı, Göksel. "Haber Ajanslarındaki Spor Haberlerinin Çeşitlilik Bağlamında İncelenmesi", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 29 (2022): 360-379.

Barıtcı, Fatih. Aydeniz, Hediyeullah. “Kamu Diplomasisi Aracı Olarak Medya: TRT World Örneği”, *Erciyes İletişim Dergisi*. 6:2 (2019): 1551-1576.

Bengi, Süleyman Hilmi. "Ülkelerin Bağımsızlık Mücadeleleri ve Haber Ajansları İlişkisi-Anadolu Ajansı Örneği", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 35 (2011): 449-478.

Budak, Emrah. “Türk Diasporasına Yönelik Dijital Diplomasi: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Üzerine Bir İnceleme”, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. 8 (2020): 535-558.

Budak, M. Musa. "Kamu Diplomasisi ve Dijital İletişim", *Erciyes İletişim Dergisi*. 9:1 (Ocak 2022): 317-335.

Büyükbaykal, Ceyda Ilgaz. “Geçmişten Günümüze Uluslararası Haber Ajanslarının Yeri ve Önemi”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 0:19 (2012): 161-168.

Crossette, Barbara. “The Media and Foreign Policy”, *Great Decisions*, (2004): 9–20.

Cowan Geoffrey ve Amelia Arsenault. “Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration: The Three Layers of Public Diplomacy”. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 616:1 (Mart 2008): 10-30.

Cull, Nicholas J. “Public Diplomacy: Taxonomies and Histories”. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 616:1 (2008): 31-54.

Çavuş, Tuğba. “Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı ve Türkiye’nin Yumuşak Güç Kullanımı”, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 1:2 (2012): 23-37.

Çetin, Osman Murat. “Bir Kamu Diplomasisi Aktörü Olarak Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı”, *İletişim Çalışmaları Dergisi*. 8:2 (2022): 233-255.

- Dahl, Robert. "The Concept of Power". *Behavioral Science*. 2:3 (Temmuz 1957): 201-215.
- Demirkol, Fırat. "Kamu Diplomasisi Bağlamında Barış Pınarı Harekâtı", *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 11:21 (2020):72-87.
- Değirmencioğlu, Neslihan. Yalçın, Özlem. "Radyoda Dış Yayıncılık", *TRT Akademi*. 5:9 (2020): 446-459.
- Demirkıran, Cenk. "Türk-Arap İlişkileri Bağlamında Türkiye'nin Yabancı Dilde İlk Uluslararası Kamu Televizyonu: Trt Et Türkiye (Trt Arapça)", *Humanities Sciences*. 6:3 (2011): 424-432.
- Duran, Burhanettin. "Fahrettin Altun'la Söyleşi: Beka Mücadelesinde Stratejik İletişimin Tüm İmkanlarını Kullanacağız", *Kriter*. 32 (Şubat 2019). <https://kriterdergi.com/soylesi/cumhurbaskanligi-iletisim-baskani-prof-dr-fahrettin-altun-beka-mucadelesinde-stratejik-iletisimin-tum-imkanlarini-kullanacagiz>. (Erişim Tarihi: 18.12.2022).
- Efegil, Ertan. "Kamu Diplomasisine İlişkin Görüşler ve Türk Dış Politikasının Durumu: AK Parti ve MHP'nin Söylemlerinin Karşılaştırılması". *Kamu Diplomasisi*, Ed., Abdullah Özkan-Tuççe Ersoy Öztürk, İstanbul: TASAM Yayınları, 2012.
- Ekşi, Muharrem. "Türkiye'nin Türk Dünyasına Yönelik Kamu Diplomasisi: Yeni Araç ve Mekanizmalar", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*. 17:1 (2017): 9-19.
- Erbaş Doğan, Göknül. "Türk Dış Politikasında Kamu Diplomasisi ve İletişim Başkanlığının Rolü". *3rd International Conference On Communication in New World*, Der., Hasan Çiftçi. ISPEC Publications: 2020: 143-154.
- Eren, Ebru. "Education Policies as a Tool of Soft Power: Alliance Française and Yunus Emre Institute". *Curr Res Soc Sci*. 6:2 (2020): 125-134.
- Eren, Erdem. "Medya Diplomasisi Aktörü Olarak TRT ve Balkanlardaki Örnek Faaliyetleri", *TRT Akademi*. 4:7 (2019): 26-41.
- Gilboa, Eytan. "The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations", *Political Communication*. 22:1 (February 2005): 27-44.
- Gilboa, Eytan. "Searching for a Theory of Public Diplomacy". *Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 616 (2008): 55-77.
- Gilboa, Eytan. "Diplomacy in The Media Age: Three Models of Uses and Effects". *Diplomacy and Statecraft*. 12:2 (2001): 1-28.
- Girgin, Atilla. "Uluslararası Haber Ajansları". *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 1 (2012): 170-175.

- Göral, Emirhan. "Değişen Uluslararası Sistemde Türkiye'nin Balkan Politikasının Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerine Etkisi", *Marmara Avrupa Araştırmaları Dergisi*. 21:2 (2013): 99-118.
- Güleç, Cansu. "NATO and Public Diplomacy: Opportunities and Constraints of 21st Century". *Perceptions*. 26:1 (Spring-Summer 2021): 100-120.
- Kalın, İbrahim. "Soft Power and Public Diplomacy in Turkey", *Perceptions: Journal of International Affairs*. 16:3 (2011): 5-23.
- Karagöz, Serdar. "102. Yılında Anadolu Ajansı'nın Güçlenen Vizyonu". *Kriter*, 6:67 (Nisan 2022). <https://kriterdergi.com/medya-kritik/102-yilinda-anadolu-ajansinin-guclenen-vizyonu>. (Erişim Tarihi: 18.12.2022).
- Karadeniz, Yeliz. "Türkiye'nin Kamu Diplomasisinde TRT World'ün Rolü", *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*. 4:9 (2022): 560-578.
- Karahan, Mehmet, Ziya, Abbas. "Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Kullanımı: Sahra Altı Afrika Ülkelerinde Maarif Vakfı Faaliyetleri", *Research Studies Anatolia Journal*. 5:1. (2022): 1-25. DOI: 10.33723/rs.1004896.
- Kardaş, Tuncay. Erdağ, Ramazan. "Bir Dış Politika Aracı Olarak TİKA", *Akademik İncelemeler Dergisi*. 7:1. (2012): 167-194.
- Kaypakoğlu, Serdar. "Küreselleşme ve Medya", *Birikim Dergisi*. 117. (Ocak 1999): 88-91.
- Kavoğlu, Samet. "Kamu Diplomasisi Perspektifinden Uluslararası Yayıncılık: TRT Balkan Üzerine Bir İnceleme", *Intermedia International e-Journal*. 9:17 (2022): 306-323.
- Kılıçaslan, Emine. "Marka İnşası Bağlamında Türk Kamu Diplomasisi: Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Örnekleri", *ARTS: Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi*. 3 (2020): 64-83.
- Kishan Thussu, Daya. "Media Wars and Public Diplomacy", *Javnost-The Public*. 7:3 (2000): 5-17.
- Kocabıyık, Hasan. "Değişen Diplomasi Anlayışı, Kamu Diplomasisi ve Türkiye", *Avrasya Etüdleri*. 55:1 (2019): 163-196.
- Köksoy, Ergün. "Türkiye'de Kamu Diplomasisi Akademik Literatürü Üzerine Bir İnceleme: Medya, İletişim ve Halkla İlişkiler Çalışmaları Alanı Olarak Kamu Diplomasisi", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 19:38, (2021): 631-684
- Köksoy, Ergün. "Kamu Diplomasisi Yönetimi ve Stratejisi", *Kamu Diplomasisinde Yeni Yönelimler*. Ed., Oğuz Göksu. Konya: Literatürk Academia, 2019: 11-54.
- Krajnc, Plavšak K. "Public Diplomacy: Basic Concepts and Trends", *Theory and Practice*. 3-4 (2004): 643-658.

- Nye, Joseph S. "Soft Power", *Foreign Policy*. 80 (Autumn 1990): 153-171.
- Nye, Joseph S. "Soft power: The Evolution of a Concept". *Journal of Political Power*. 14:1 (2021): 196-208.
- Nuri Yılmaz, Ayhan, Gökmen Kılıçoğlu. "Balkanlar'da YTB ve TİKA'nın Türk Kamu Diplomasisi Kurumları Olarak Faaliyetleri ve Türkiye'nin Bölgedeki Yumuşak Gücüne Etkileri", *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2:2, (2017): 115-137.
- Özel, Cengiz. "Yumuşak Güce Bütünsel Bakış". *Güvenlik Bilimleri Dergisi*. 7:1 (Mayıs 2018): 1-27.
- Özkan, Abdullah. "Strategic Practices of Public Diplomacy Policies in Educational Field and Turkey's Potential for Cultural Diplomacy", *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 176 (2015): 35-43.
- Özkan, Abdullah. "Yeni Yüzyılda Türkiye'nin Kendi 'Hikayesini' Yazmasında İletişim Stratejisi Olarak Kamu Diplomasisinin Rolü". *Yerelden Küresele: Sosyal Bilimlerde Yeni Yaklaşımlar*, Ed., A. Eren. Ankara: Nobel Kitap, 2015: 229-253.
- Öztürk, Esra. "Uluslararası Ajans Haberciliğinde Söylem: 'Fırat Kalkanı' Harekâtı Bağlamında AP ve TASS Haber Ajanslarının Söylem Analizi". *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 0:4 (2017): 185-222.
- Paçaoğlu, Elif Hande. "Balkanlar'da Türkiye ve Avrupa Birliği'nin Yumuşak Gücü", *Anadolu ve Balkan Araştırmaları Dergisi*. 3 (2020): 35-69.
- Parım, Ali, Cem, Çetin. "Bir Kamu Diplomasisi Aracı Olarak TRT Avaz ve Milliyetçilik", *İletişim ve Diplomasi*. 5 (Temmuz 2021): 25-55.
- Powers Shawn and Eytan Giboa. "The Public Diplomacy of Al Jazeera". *New Media and The New Middle East*. Ed., Philip Seib. New York: Plagrove Macmillan, 2007: 53-80.
- Powers, Shawn. "Media, Diplomacy, and Geopolitics". *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy*. Ed., Andrew F. Cooper, Jorge Heine, and Ramesh Thakur. London, 2013: 209-225.
- Poyraz, Emel, Melih Dinçer. "Küreselleşen Dünyada Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Faaliyetleri", *Intermedia International e-journal*. 3:4 (2016): 30-48.
- Robinson, Piers. "The CNN Effect: Can the News Media Drive Foreign Policy?". *Review of International Studies*. 25/2 (Nisan 1999): 301- 309.
- Rodoplu, Fatma. "Türklerin Balkanlardaki Manevî Nüfuzu Olan Şeyh ve Dervişlerin Önemi: Demir Baba Örneği", *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*. 2 (2013): 115-135.

- Szondi, Gyorgy. "Central and Eastern European Public Diplomacy: A Transitional Perspective on National Reputation Management". *Routledge Handbook of Public Diplomacy*. Ed., Nancy Snow, Philip M. Taylor. Newyork: Routladge, 2009: 292-313.
- Simons, Greg. "Media and Public Diplomacy". *Routledge Handbook of Russian Foreign Policy*. Ed., Andrei P. Tsygankov. New York: Routladge, 2018:199-217.
- Şahin, Muhammed Mazhar. "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının Türkçe Öğretimi Kapsamındaki Faaliyetleri", *Turkophone*. 9:3 (2022): 97:110.
- Thussu, Daya Kishan. "Media Wars and Public Diplomacy". *Javnost - The Public*. 7:3 (2000): 5-17.
- Turan, Yıldırım, Ahmet Karafil. "Türk Dış Politikasında Yumuşak Güç Unsuru ve T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü Örneği", *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*. 3:1 (2017): 17-32.
- Ünal, Uğur. "Kamu Diplomasisi Bağlamında Ulus Marka İletişimi Yönetimi", *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi* 7:2 (2022): 212-229.
- Ünal, Ahmet Nafiz. "Yumuşak Gücün Tesis Edilmesinde Kültürel Diplomasinin Önemi ve Bir Uygulayıcı Olarak Yunus Emre Enstitüsü", *Bilig-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. 91 (2019): 137-159.
- Yağmurlu, Aslı. "Kamu Diplomasisi ve Ulus Markalaşması: Bir Elmanın İki Yarısı mı?". *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 49 (2019): 122-138.
- Yağmurlu, Aslı. "Kültürel Diplomasisi: Kuram ve Pratikteki Çerçevesi," *Selçuk İletişim*. 12:2 (2019): 1182-1210.
- Yanardağoglu, Eylem. "Uluslararası İletişim ve Kamu Diplomasisi: BBC Dünya Servisi Haber Merkezi Örneği". *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 38 (Bahar 2014): 115-131.
- Yıldırım, Kürşad Emrah, Ali Yıldırım. "Türkiye'nin Yumuşak Güç Sembollerinden Türk İşbirliği Koordinasyon Ajansı ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na Genel Bakış", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*. 33:33 (2017): 203-219.
- Yusuf, Sait. "Kültürel Diplomasisi Aracı Olarak YTB", *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasisi ve İletişim*, Ed., Zakir Avşar vd. İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, 2022: 357-369.
- Wu, Yu-Shan. "China's Media and Public Diplomacy Approach in Africa: Illustrations From South Africa", *Chinese Journal of Communication*. 9:1. (2016): 81-97.

İnternet

- Akçadağ, Emine. "ABD'nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç". <https://www.kamudiplomasisi.org/pdf/abdkdstratejisi.pdf>. (Erişim Tarihi: 29.11.2022).
- Aydoğan, Bekir. "Kamu Diplomasisi". <https://www.politikadergisi.com/okur-makale/kamu-diplomasisi-2>. (Erişim Tarihi: 05.11.2022).
- Çağlar, Ali. "Güç: Sert Güç, Yumuşak Güç ve Akıllı Güç". <http://www.alicaglar.net.tr/StaticFiles/file/guc-sert-yumusak-ve-akilli-guc.pdf>. (Erişim Tarihi: 29.11.2022).
- Devran, Yusuf. "Küreselleşme ve Medya". https://tasam.org/tr/TR/Icerik/887/kuresellesme_ve_medya. (Erişim Tarihi: 08.11.2022).
- Efegil, Ertan. "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi". <https://kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/94-tuerk-di-politkasi-ve-kamu-diplomass>. (Erişim Tarihi: 08.08.2022).
- Eren, Erdem. "Geleneksel Diplomasiden Modern Diplomasiye Diplomasinin Tarihsel Evrimi". https://tasam.org/tr/TR/Icerik/69013/geleneksel_diplomasiden_modern_diplomasiye_diplomasinin_tarihsel-evrimi. (Erişim Tarihi: 15.06.2023).
- Ersoytürk, Tugçe. "Dış Politikadaki Etkin Unsur: Kamu Diplomasisi ve Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Etkinliği". <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/tugceersoyozturk.pdf>. (Erişim Tarihi: 12.11.2022).
- Hatipoğlu, Ersan. "Küresel Kamu Diplomasisinde Türk Diasporası: 2023 Perspektifi". https://tasam.org/tr/TR/Icerik/26794/kuresel_kamu_diplomasisinde_turk_diasporasi_2023_perspektifi. (Erişim Tarihi: 11.12.2022).
- Kalın, İbrahim. "Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi". <https://kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/100-tuerk-d-politikas-ve-kamu-diplomasisi>. (Erişim Tarihi: 11.11.2022).
- Kalın, İbrahim. "Kamu Diplomasisi İçin Mola!", 27 Mart 2010. https://www.sabah.com.tr/yazarlar/ibrahim_kalin/2010/03/27/kamu_diplomasisi_icin_mola. (Erişim Tarihi: 29.11.2022).
- Nye, Joseph. "The New Public Diplomacy". <https://www.project-syndicate.org/>. (Erişim Tarihi: 11.10.2022).
- Özkan, Abdullah. "Türkiye'nin Önemli Bir Kamu Diplomasisi Potansiyeli Var". <https://www.abdullahozkan.com/2019/02/04/turkiyenin-onemli-bir-kamu-diplomasisi-potansiyeli-var/>. (Erişim Tarihi: 27.11.2022).

Özkan, Abdullah. “21. Yüzyılın Stratejik Vizyonu Kamu Diplomasisi ve Türkiye’nin Kamu Diplomasisi İmkânları”.
https://tasam.org/Files/PDF/Raporlar/STR70_21._Yuzuyilin_Stratejik_Vizyonu.pdf_66fb77c9-cd79-481e-a185-9a9c26ffe7b7.pdf. (Erişim Tarihi: 10.10.2022).

Özkan, Abdullah. “Türkiye’nin Kalkınma Yardımlarında Kamu Diplomasisi Perspektifi”.
<https://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/97-tuerkiyenin-kalknma-yardmlarnda-kamu-diplomasisi-perspektifi>. (Erişim Tarihi: 10.11.2022).

Özkır, Yusuf. “Türkiye’nin Küresel Sesi: Anadolu Ajansı”. Nisan 2018,
<https://www.setav.org/turkiyenin-kuresel-sesi-anadolu-ajansi/>. (Erişim Tarihi: 07.01.2023).

Sahla, Samir. “Kamu Diplomasisi Perspektifinden Kalkınma Yardımlarının Analizi”.
<http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/makaleler/92-kamu-diplomasisi-perspektifinden-kalknma-yardmlarinn-analizi.html>. (Erişim Tarihi: 10.11.2022).

Diğer Kaynaklar

AA. “Türkiye, Afrika Kıtasıyla 2022'de de Yoğun Bir Diplomasi Yürüttü”. Erişim Tarihi: 28 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/politika/turkiye-afrika-kitasiyla-2022de-de-yogun-bir-diplomasi-yuruttu/2774265>.

AA. “3. Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi'nin Ardından”. Erişim Tarihi: 7 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/gorus-3-turkiye-afrika-ortaklik-zirvesinin-ardindan/2455641>.

AA. “Türkiye'nin Afrika'da Etkisi Artıyor”. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiyenin-afrikada-etkisi-artiyor/2398371>.

AA. “3. Afrika Medya Temsilcileri Eğitim Programı Başladı”,
<https://www.aa.com.tr/tr/haberakademisi/haberler/3-afrika-medya-temsilcileri-egitim-programi-basladi/533182>.

AA. “Afrika Açılımı Türkiye'nin Kıtayla Ticaret Hacmini 45 Milyar Dolar Seviyesine Çıkardı”. Erişim Tarihi: 30 Eylül 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/afrika-acilimi-turkiyenin-kitayla-ticaret-hacmini-45-milyar-dolar-seviyesine-cikardi/2698819>.

AA. “Türkiye'nin Latin Amerika Açılımı Ticaretten Dizilere Kadar Uzandı”. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/turkiyenin-latin-amerika-acilimi-ticaretten-dizilere-kadar-uzandi/2696617>.

AA. “Dünyanın Gözü Antalya'da”. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/dunyanin-gozu-antalyada/2529054>.

- AA. “Dünya, İstanbul'daki Tahıl Koridoru Anlaşması İçin Türkiye'yi Tebrik Etti”. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/dunya-istanbuldaki-tahil-koridoru-anlasmasi-icin-turkiyeyi-tebrik-etti/2644269>.
- AA. “Kamu Diplomasisi Koordinasyon Kurulu İlk Toplantısını Gerçekleştirdi”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/kamu-diplomasisi-koordinasyon-kurulu-ilk-toplantisini-gerceklestirdi/1745855>.
- AA. “Kamu Diplomasisi Koordinasyon Kurulu İkinci Toplantısı Yapıldı”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/kamu-diplomasisi-koordinasyon-kurulu-ikinci-toplantisi-yapildi/2295991>.
- AA. “Reuters 'Seems to Shift Away From Facts,' Says Türkiye's Communications Director Over Job Listing”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/reuters-seems-to-shift-away-from-facts-says-turkiyes-communications-director-over-job-listing/2771812>.
- AA. “TRT World'den Reuters'ın Siyasi Mesaj İçeren İş İlanına Benzer Dille Yanıt”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/trt-worldden-reutersin-siyasi-mesaj-iceren-is-ilanina-benzer-dille-yanit-/2771761>.
- AA. “Uzmanlara Göre "TRT World Forum 2022" Küresel Krizlere Çözüm Üretmeyi Amaçlıyor”. Erişim Tarihi: 2 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/uzmanlara-gore-trt-world-forum-2022-kuresel-krizlere-cozum-uretmeyi-amacliyor/2759588>.
- AA. “Anadolu Ajansı 102'nci Yaşını Kutluyor”. Erişim Tarihi: 5 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/anadolu-ajansi-102nci-yasini-kutluyor/2555562>.
- AA. “Anadolu Ajansı 101 Yıldır Anadolu'nun Sesini Dünyaya Duyuruyor”. Erişim Tarihi: 5 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/anadolu-ajansi-101-yildir-anadolunun-sesini-dunyaya-duyuruyor/2198331>.
- AA. “Anadolu Ajansı, Cumhuriyet'in İlanını Dünyaya 30 Ekim 1923 Tarihli Fransızca Bültenle Duyurdu”. Erişim Tarihi: 7 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/anadolu-ajansi-cumhuriyetin-ilanini-dunyaya-30-ekim-1923-tarihli-fransizca-bultenle-duyurdu/2406303>.
- AA. “AA, Fransız Şirketi Lafarge’ın DEAŞ’ı Fransa İstihbaratının Bilgisiyle Finanse Ettiğini Kanıtlayan Belgelere Ulaştı”. Erişim Tarihi: 18 Ekim 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/aa-fransiz-sirketi-lafarge-in-deas-i-fransa-istihbaratinin-bilgisiyle-finanse-ettigini-kanitlayan-belgelere-ulasti/2357849>.
- AA. “ABD’de Tamamlanan “Lafarge’ın DEAŞ’a Yardım Davası” Fransa’da Hala Soruşturma Aşamasında”. Erişim Tarihi: 3 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-de-tamamlanan-lafarge-in-deas-a-yardim-davasi-fransa-da-hala-sorusturma-asamasinda/2715589>.

- AA. “Lafarge: From a Terror Financing Factory to a US and French Military Base”. Erişim Tarihi: 7 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/en/analysis/opinion-lafarge-from-a-terror-financing-factory-to-a-us-and-french-military-base/2774207>.
- AA. “French Firm Lafarge Exposed As 1 of Most Important Institutions Supporting Terrorism”. Erişim Tarihi: 29 Aralık 2023. <https://www.aa.com.tr/en/turkiye/french-firm-lafarge-exposed-as-1-of-most-important-institutions-supporting-terrorism/2717893>.
- AA. “AA'nın 'Yalan/Gerçek' Deşifresi Akademik Çalışmada”. Erişim Tarihi: 8 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/baris-pinari-harekati/aanin-yan-gercek-desifresi-akademik-calismada/1621011>.
- AA. “Social Media Disinformation Seeks To Mislead Public”. Erişim Tarihi: 5 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/social-media-disinformation-seeks-to-mislead-public/1618066>.
- AA. “Hakkımızda”. Erişim Tarihi: 8 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/haberakademisi/p/hakkimizda>.
- AA. “AA Haber Akademisi, 2021'de 74 Ülkeden 2 bin 474 Gazeteciye Eğitim Verdi”. Erişim Tarihi: 9 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/26277>.
- AA. “Yıllık 2021”. Erişim Tarihi: 8 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yayinlari/yillik-2021/2560775>.
- AA. “Türkiye'nin Deaş'la Mücadelesi”. Erişim Tarihi: 13 Nisan 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yayinlari/turkiyenin-deasle-mucadelesi/1661533>.
- AA. “Barış Pınarı Harekatı”. Erişim Tarihi: 13 Nisan 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yayinlari/baris-pinari-harekati/1639466>.
- AA. “Anadolu Ajansı, Bir Asrı Aşan Haber Yolculuğunda, Yenilenen Vizyonu ile Öne Çıkıyor”. Erişim Tarihi: 10 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/anadolu-ajansi-bir-asri-asan-haber-yolculugunda-yenilenen-vizyonu-ile-one-cikiyor/2556292>.
- AA. “Anadolu Ajansı Asırlık Haber Yolculuğunda Küresel Markaya Dönüştü”. Erişim Tarihi: 2 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/aa-yuz-yasinda/anadolu-ajansi-asirlik-haber-yolculugunda-kuresel-markaya-donustu/1793781>.
- AA. “AA'nın Fransızca Yayında Hedefi Afrika”. Erişim Tarihi: 10 Kasım 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-fransizca-yayinda-hedefi-afrika/181304>.
- AA. “Anadolu Ajansı Farsça Yayına Başlıyor”. Erişim Tarihi: 15 Ocak 2023. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/anadolu-ajansi-farsca-yayina-basliyor,j2UCd5zXskq-i14YhfeA0A>.

- AA. “AA Arapça Yayınlar İletişim Köprüsü Olacak”. Erişim Tarihi: 2 Ocak 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/arsiv/aa-arapca-yayinlar-iletisim-koprusu-olacak/245323>.
- AA. “AA'nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça-Karadağca Yayını 11 Yaşında”. Erişim Tarihi: 15 Mart 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-bosnakca-hirvatca-sirpca-karadagca-yayini-11-yasinda/2842805>.
- AA. “AA'nın Boşnakça-Hırvatça-Sırpça Yayını 9 Yaşında”. Erişim Tarihi: 15 Mart 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/aanin-bosnakca-hirvatca-sirpca-yayini-9-yasinda/2172258>.
- AA. “Anadolu Ajansı Türkiye'nin Balkanlar'daki Medya Gücü”. Erişim Tarihi: 12 Mart 2023. <https://www.aa.com.tr/tr/arsiv/anadolu-ajansi-turkiyenin-balkanlardaki-medya-gucu/362476>.
- AA. “YTB'den Kardeş Topluluklara Yönelik Bilimsel Çalışmalara Destek”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/ytbden-kardes-topluluklara-yonelik-bilimsel-calismalara-destek-/2470104>.
- AA. “Türkiye Maarif Vakfı, 6 Kıtadaki 428 Eğitim Kurumuyla Uluslararası Marka Oldu”. Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-maarif-vakfi-6-kitadaki-428-egitim-kurumuyla-uluslararasi-marka-oldu/2615996>.
- AA. “Türkiye Maarif Vakfının Düzenlediği 'İstanbul Eğitim Zirvesi' Sona Erdi”. Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/turkiye-maarif-vakfinin-duzenledigi-istanbul-egitim-zirvesi-sona-erdi/2431882>.
- AA. “TİKA 30 Yılda 30 Binden Fazla Projeyi Hayata Geçirdi”. Erişim Tarihi: 10 Ekim 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/tika-30-yilda-30-binden-fazla-projeyi-hayata-gecirdi/2485672>.
- AA. “Türkiye'nin Yaptığı Hastanelerde Şifa Buluyorlar”. Erişim Tarihi: 1 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyenin-yaptigi-hastanelerde-sifa-buluyorlar/820831>.
- AA. “TİKA, Balkanlar'da Osmanlı Mirası Tarihi Cami ve Eserleri Ayağa Kaldırdı”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/tika-balkanlarda-osmanli-mirasi-tarihi-cami-ve-eserleri-ayaga-kaldirdi/2703931>.
- AA. “YEE Dünyaya 10 Yıldır Türkçe ve Türk Kültürünü Öğretiyor”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/14524>.
- AA. “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Son 10 Yılda Somali'ye Yaptığımız İnsani ve Kalkınma Yardımlarının Tutarı 1 Milyar Doları Aştı”. Erişim Tarihi: 27 Kasım 2022. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-son-10-yilda-somaliye-yaptigimiz-insani-ve-kalkinma-yardimlarinin-tutari-1-milyar-dolari-asti/2631426>.

- AA. "Somalia Says Relationship With Türkiye Growing By Day and Night". Erişim Tarihi: 27 Kasım 2022. <https://www.aa.com.tr/en/africa/somalia-says-relationship-with-turkiye-growing-by-day-and-night/2630824>.
- Al Jazeera. "About Us". Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022. <https://www.aljazeera.com/about-us>.
- Al Jazeera. "The Power of Al Jazeera". Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022. <https://commercial.aljazeera.net/>.
- Alliance Française. "About Us". Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022. <https://www.alliancefr.org/en/about>.
- AFP. "About AFP". Erişim Tarihi: 14 Aralık 2022. <https://www.afp.com/en>.
- AP. "AP By The Numbers". Erişim Tarihi: 14 Aralık 2022. <https://www.ap.org/about/annual-report/2021/ap-by-the-numbers>.
- AP. "Our Story". Erişim Tarihi: 14 Aralık 2022. <https://www.ap.org/about/our-story/>.
- BBC. "Annual Report and Accounts 21/22". Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022. <https://downloads.bbc.co.uk/aboutthebbc/reports/annualreport/ara-2021-22.pdf>.
- BBC. "About the BBC". Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022. www.bbc.com/aboutthebbc.
- Brand Finance. "France: Growing as a Soft Power". Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022. <https://brandfinance.com/insights/2022-gsps-france>.
- British Council. "Our History". Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.britishcouncil.org/about-us/history>.
- CNN. "CNN Worldwide Fact Sheet". Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022. <https://cnnpressroom.blogs.cnn.com/cnn-fact-sheet/>.
- DW. "About DW". Erişim Tarihi: 13 Aralık 2022. <https://corporate.dw.com/en/about-dw/s-30688>.
- DW. "Almanya'nın Medyadaki Sesi Deutsche Welle". Erişim Tarihi: 13 Aralık 2022. <https://www.dw.com/tr/almanyan%C4%B1n-medyadaki-sesi-deutsche-welle/a-2452082>.
- Goethe Institute. "History Of The Goethe-Institut". Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.goethe.de/en/uun/org/ges.html>.
- France Medias Monde. "Watch and Listen to The World". Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022. <https://www.francemediasmonde.com/en/>.
- FTV. "Historijat". Erişim Tarihi: 19 Nisan 2023. http://www.rtvfbih.ba/loc/template.wbsp?wbf_id=21§ion=info.

İletişim Başkanlığı. “Hakkımızda”. Erişim Tarihi: 18 Aralık 2022.
<https://www.iletisim.gov.tr/turkce/kurum-hakkinda>.

İletişim Başkanlığı. “İletişim Başkanlığı, 2020-2024 Stratejik Planı”. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2022.
https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/%C4%B0leti%C5%9Fim_Ba%C5%9Fkanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1_2020-2024_Stratejik_Plan%C4%B1_%28G%C3%BCncellenen%29.pdf.

İletişim Başkanlığı. “Ulusal Kamu Diplomasisi Strateji Belgesi ve Eylem Planı Hazırlandı”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022.
<https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/ulusal-kamu-diplomasisi-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-hazırlandı>.

İletişim Başkanlığı. “Stratejik İletişim Çalışmaları”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022.
<https://www.iletisim.gov.tr/turkce/stratejik-iletisim-calismalari>.

İletişim Başkanlığı. “1915 Olayları”. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022.
https://www.iletisim.gov.tr/turkce/stratejik_iletisim_calismalari/detaylar/1915-olaylari.

İletişim Başkanlığı. “Pozitif İletişim Kampanyaları”. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022.
<https://www.iletisim.gov.tr/turkce/pozitif-iletisim-kampanyalari>.

İletişim Başkanlığı. “Sağlık Reformu ve Turizmi”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022.
https://www.iletisim.gov.tr/turkce/pozitif_iletisim_kampanyalari/detaylar/saglik-reformu-ve-turizmi.

İletişim Başkanlığı. “Gastro-Diplomasi”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022.
https://www.iletisim.gov.tr/turkce/pozitif_iletisim_kampanyalari/detaylar/gastro-diplomasi.

İletişim Başkanlığı. “Türkiye Tanıtımı”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022.
https://www.iletisim.gov.tr/turkce/pozitif_iletisim_kampanyalari/detaylar/turkiye-tanitimikultur-sanat-turizm.

İnternet Haber. “Reuters'ın Erdoğan'ı Hedef Alan İş İlanı Tepki Çekti”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.internethaber.com/reutersin-erdogani-hedef-alan-is-ilani-tepki-cekti-turkiyeyi-modern-laik-geleneklerden-uzaklastirdi-2283149h.htm>.

İstanbul Photo Awards. Erişim Tarihi: 8 Ocak 2022.
<https://www.istanbulphotoawards.com/Home/Index>.

Mevzuat Bilgi Sistemi. “İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022.
<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=19&MevzuatNo=14&MevzuatTertip=5>.

- MFA. “Türkiye-Afrika İlişkileri”. Erişim Tarihi: 20 Aralık 2022. <https://www.mfa.gov.tr/turkiye-afrika-iliskileri.tr.mfa>.
- MFA, “II. İstanbul Somali Konferansı”. Erişim Tarihi: 11 Kasım 2022. <https://www.mfa.gov.tr/2-istanbul-somali-konferansi.tr.mfa>.
- Reuters. “About Us”. Erişim Tarihi: 13 Aralık 2022. <https://www.reutersagency.com/en/about/about-us/>.
- TİKA. “Tarihçe”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihce-222>.
- TİKA “TİKA, Afrika'da Son 5 yılda 1884 Projeyi Hayata Geçirdi”. Erişim Tarihi: 10 Ekim 2022. https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika_afrika_da_son_5_yilda_1884_projeyi_haya_ta_gecirdi-70009.
- TİKA. “Faaliyet Raporu 2020”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%2020/20/TIKAFaaliyet2020Web.pdf>.
- TMV. “Türkiye’nin Yeni Yumuşak Güç Unsuru: Eğitim Diplomasisi”. Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022. <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiyenin-yeni-yumusak-guc-unsuru-egitim-diplomasisi-2100?lang=tr>.
- TMV “Türkiye Maarif Vakfı”. Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022. <https://turkiyemaarif.org/page/524-Turkiye-Maarif-Vakfi-12>.
- TMV. “Türkiye Maarif Vakfının Faaliyet Alanları”. Erişim Tarihi: 29 Aralık 2022. <https://turkiyemaarif.org/page/53-Faaliyet-Alanlari-10>.
- TMV. “Dünyada Türkiye Maarif Vakfı”. Erişim Tarihi: 29 Aralık 2022. <https://turkiyemaarif.org/page/2018-DUNYADA-MAARIF-16>.
- TMV. “Türkiye’nin Yeni Yumuşak Güç Unsuru: Eğitim Diplomasisi”. Erişim Tarihi: 28 Aralık 2022. <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiyenin-yeni-yumusak-guc-unsuru-egitim-diplomasisi-2100?lang=tr>.
- TMV. “Türkiye’nin Eğitimde Uluslararası Markası: Türkiye Maarif Vakfı”. Erişim Tarihi: 29 Aralık 2022. <https://turkiyemaarif.org/post/-turkiyenin-egitimde-uluslararasi-markasi-turkiye-maarif-vakfi-2121?lang=tr>.
- TMV. “Türkiye Maarif Vakfı Faaliyetleri ve Eğitim Kurumlarında Elde Edilen Başarılar”. Erişim Tarihi: 29 Aralık 2022. <https://turkiyemaarif.org/post/7-turkiye-maarif-vakfi-faaliyetleri-ve-egitim-kurumlarinda-elde-edilen-basarilar-753?lang=tr>.
- TRT. “Tarihçe”. Erişim Tarihi: 29 Aralık 2022. <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>.

- TRT. “TRT Dış Yayınlar Dairesi Başkanlığı”. Erişim Tarihi: 29 Aralık 2022. <https://www.trtvotworld.com/>.
- TRT World. “Our Story”. Erişim Tarihi: 2 Ocak 2023. <https://www.trtworld.com/about>.
- TRT World. “All Around The World”. Erişim Tarihi: 2 Ocak 2023. <https://www.trtworld.com/coverage>.
- TRT World. “Connect With TRT World”. Erişim Tarihi: 2 Ocak 2023. <https://www.trtworld.com/coverage>.
- TRT World. “Türkiye's Role Hailed in Striking Deal on Ukrainian Grain Exports”. Erişim Tarihi: 27 Kasım 2022. <https://www.trtworld.com/turkey/t%C3%BCrkiye-s-role-hailed-in-striking-deal-on-ukrainian-grain-exports-59081>.
- YEE. “Yunus Emre Enstitüsü”. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2022. <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>.
- YEE. “Türkçe Öğretim Portalı”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://www.yee.org.tr/tr/turkce/turkce-ogretim-portalı>.
- YEE. “Faaliyet Raporu 2021”. Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2023. https://ipek.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/2021_faaliyet_raporu.pdf.
- YTB. “Başkanlığımız”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://ytb.gov.tr/kurumsal/baskanlik>.
- YTB. “Yurt Dışı Vatandaşlar”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://ytb.gov.tr/daireler/yurtdisi-vatandaslar>.
- YTB. “Kardeş Topluluklar”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://ytb.gov.tr/daireler/kardes-topluluklar>.
- YTB. “Uluslararası Öğrenciler”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://ytb.gov.tr/daireler/uluslararasi-ogrenciler>.
- YTB. “BESKAP”. Erişim Tarihi: 26 Aralık 2022. <https://beskap.ytb.gov.tr/>.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Murat YEŞİLOĞLU	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Uluslararası Saraybosna Üniversitesi
Fakülte	Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Fakültesi
Bölümü	Uluslararası İlişkiler
Makale ve Bildiriler	
1. Yeşiloğlu, Murat. “Anadolu Ajansı’nın Türkiye’nin Kamu Diplomasisindeki Yerinin Bosna Hersek Örneği Üzerinden İncelenmesi”. <i>ESAR - Eğitim ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi</i>. 4/2 (2023).	